

ประชุมคณะเสนาบดี

สภากรมเสนาบดี โทนีแห่งทะเล

ปฐมเหตุโลกและชีวิต

แปลจากภาษาอังกฤษ โดย

อาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิอักษรกรรมมหาธาตุวิทยาลัย

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ทำพระจันทร์

กรุงเทพมหานคร

โทร. ๒๒๑๕๘๑๘, ๒๒๒๑๕๗๕, ๒๒๒๘๐๐๕

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๕ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ส.ค.ส.

อธิบดีตททท

แต่.....

.....

.....

โรงพิมพ์อักษรสมัย

๗๖-๓ เมืองสมุทรสาคร โทร. ๒๒๒๒๒๒
นายอิทธิพล อเนกประสงค์ โทร. ๒๒๒๒๒๒

จาก.....

.....

คนที่หายาก

ตามหลักของพระพุทธศาสนาถือว่า ถ้ากฤตส์ผู้ครองเรือน ได้บรรลุถึงซึ่งวิโมกขธรรมเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว แต่ยังคงอยู่ครองเรือน ไม่ออกบวชเป็นบรรพชิตจะมีอายุอยู่ไม่เกิน ๗ วัน ก็ต้องกับขันธปรินิพพาน ทั้งนี้ก็เพราะเพิกแห่งความเป็นกฤตส์นั้น ไม่เหมาะสมกับในภาวะที่จะทรงไว้ซึ่งอรรถมรรคญาณ อรรถผลญาณได้ชีวิตของท่านเหล่านั้นบริสุทธิ์เหลือเกิน ไม่สมควรจะเกลือกกลั้วกับมลทินโทษของการเรือน ชีวิตของเสถียร โภชนันตะ แม้จะไม่สำเร็จเป็นอรหันต์ แต่ชีวิตของเขาบริสุทธิ์เกินคำสามัญชนอีกหลาย ๆ คนนัก เขาเป็นคนบริสุทธิ์ จนไม่สมควรจะอยู่ในโลกอันแสนจะสกปรกได้นาน จึงต้องจากเราไปในระยะเวลาอันสั้นเพียง ๓๗ ปีเท่านั้น

จริงอยู่ ความพลัดพรากจากกันเป็นธรรมดาของชีวิต ความคับไปแห่งสังขารธรรมทั้งหลายก็เป็นธรรมดา แต่เราก็อดคิดถึงเขาไม่ได้ เขามีอะไรหลายอย่างที่ประทับใจเราอยู่จนยาก

ที่จะลืม แม้ว่าธรรมชาติจะสอนให้เราลืมอะไรต่าง ๆ ใ้่ง่ายคาย
เช่นลืมความทุกข์ ลืมอดีต-ลืมความขมขื่นที่ผ่านมาก็ตาม การ
ลืมในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นเสียได้ ทำให้มีความสุข ไม่ต้องเพิ่ม
หนี้สินในจิตใจต่อไป แต่การลืมความดีของคน ลืมคนที่เขา
ทำแต่ความดีนั้น จะเป็นความขาดทุนอย่างมากทีเดียว เสถียร
โพธิ์นันทะ เขาใช้ความกตเวทิต่างกับความกตเวทิตามา เป็นกำลัง
ประกาศสังฆธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างคึกคัก หากที่เราระ
หาได้ในชีวิตของคนที่เป็นกตเวทิต่างที่สมบูรณ์ด้วยความรู้ดีและ
ความประพฤติดีเป็นเสถียร เขาควรจะอยู่ชัไปอีกนานกว่านี้
นี่เป็นความรู้สึกของเรา ๆ ท่าน ๆ ซึ่งเรารู้ว่าความรู้สึกเช่นนั้น
เป็นความเห็นแก่ตัว เพราะคนดีเป็นเสถียร แม้เขาจะจากไป
เราต้องไปต่อกตเวทิต่างนี้ เราเชื่ออย่างสนิทใจว่า เขาต้องไปสู่โลก
ที่มีความผาสุกเท่ามนุษย์โลก แต่เรามีความเห็นแก่ศาสนา แก่
พุทธบริษัท ที่ควรจะดีเสถียรเป็นกำลังแห่งแสงสว่างทางจิตใจ
ให้นาน ๆ เพราะโลกมนุษย์เราตัดสินคนก็อย่างนี้เหลือเกิน หาก
คนที่มีปฏิบัติอย่างนี้ยากจริง ๆ.

กิตติวุฒ โส มิศยุ

เมื่อก่อนท่านอาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ เป็นปราชญ์
ท่านหนึ่งในวงการพระพุทธศาสนา ซึ่งพุทธศาสนิกชน
และศิษย์ใจหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา รู้จักกว้างขวาง
เพราะเป็นผู้แปลงานในพระไตรปิฎกจนได้รับสมญานามว่า "ผู้
พระไตรปิฎกเคลื่อนที่" เมื่อรัฐบาลไทยยุคจอมพลแปลก

พินฺดาสงคราม จักงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เมื่อปีพุทธ
ศักราช ๒๕๐๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้ให้
อาจารย์เสถียร เข้าพบสนทนาธรรมกันแล้ว ได้เชิญให้เป็นผู้
แสดงปาฐกถาธรรมท่ามกลางแขกผู้มีเกียรติชาติต่าง ๆ ที่เดิน
ทางมาร่วมพิธีฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ๗ ประรำพิธีท้อง
สนามหลวง และเป็นมักคุเทศก์นำชาวต่างประเทศที่มาในงานนี้
เดินทางไปทัศนศึกษาโบราณสถานต่าง ๆ ในนามของรัฐบาล
ด้วย ซึ่งขณะนั้นท่านอาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ มีอายุเพียง
ยี่สิบกว่าปีเท่านั้น

ท่านเป็นอาจารย์บรรยายวิชาประวัติศาสตร์พุทธศาสนา
ในมหาวิทยาลัยสงฆ์และสถาบันชั้นสูงหลายแห่ง เมื่อท่าน
เจ้าคุณพระอุครรคณาภิรักษ์ (ท่านอาจารย์กิตติคุณ โสภณ) ก่อ
ตั้งมูลนิธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัยขึ้น เพื่ออบรมพระหน่วย
พัฒนาการทางจิต และบรรยายวิชาการทางพระพุทธศาสนา
แก่ประชาชนก็ได้เชิญท่านอาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ เป็น
วิทยากรประจำมูลนิธิฯ และท่านได้ร่วมงานของมูลนิธิด้วย
ความเต็มใจอย่างยิ่ง เพราะพุทธศาสนิกชนมีความสนใจต่อการ
บรรยายวิชาการในพระพุทธศาสนาของท่านอาจารย์เสถียร อย่าง
กว้างขวางจนการบรรยายของท่านทุกครั้งได้บันทึกเทปไว้ทั้ง
หมด

ท่านอาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ ได้ถึงแก่กรรม เมื่อ
๑๐ ธันวาคม ๒๕๐๕ โดยอาการสงบด้วยการนอนหลับไม่ตื่น
หลังกลับจากการบรรยายธรรม จึงเป็นที่อาลัยอาวรณ์แก่ศิษย์
และพุทธศาสนิกชนทั้งที่เป็นพระภิกษุสามเณร และคนทั่วไป
เป็นอย่างยิ่งต่อการสูญเสียท่านอาจารย์เสถียร ซึ่งท่านมีอายุเพียง
๓๘ ปี

ส่วนผลงานของท่านหลังวายชนม์แล้ว ทางมูลนิธิภิ-
ธรรมมหาธาตุวิทยาลัย ได้นำเทปบรรยายออกอากาศทางสถานี
วิทยุยานเกราะ ๗๕๒ ตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ และทางมูลนิธิฯ
ได้ถอดเทปเรื่อง ปฐมเหตุวาลา และประวัติพุทธศาสนาออก
พิมพ์เป็นเล่มตามที่ท่านเห็นอยู่นี้ ตามคำเรียกร้องของพุทธ-
ศาสนิกชนและผู้สนใจทั่วไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่าน
ทั้งหลาย คงจะได้รับความรู้และประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ ใน
การศึกษาอันกว่าวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้มากพอสมควร

มูลนิธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย

คำบรรยายเรื่อง ปฐมเหตุของโลก-ชีวิต

โดยอาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ

๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

พระคุณเจ้าทั้งหลาย

ในวันนี้จะได้บรรยายถึงเรื่อง **ปฐมเหตุของโลก** และ **ปฐมเหตุของชีวิต** คือว่าเมื่อเราได้ทราบถึงข้อ **เหตุผล** เกี่ยวกับ **วิภูฏสงสาร** และ **เหตุผลกฎแห่งกรรม** ใน **หลักพระพุทธศาสนา** แล้ว ปัญหาที่จะติดตามมากได้แก่ปัญหา **วิวัฒนาการของโลกกับวิวัฒนาการของชีวิต ว่าโลกและ**
ชีวิต

ตามทรรศนะในพระพุทธศาสนาถือว่า **มีสมุฏฐานเหตุ** มาจากอะไร ในประเด็นปัญหานี้ **เข้าในลักษณะอัปยาคตะ** ปัญหา คือ ปัญหาที่พระบรมศาสดาไม่ทรงพยากรณ์ เกี่ยวกับ **ปัญหาว่าโลกหน้ามีหรือ** **ชีวิตดวงนี้กับดวงหน้าเป็นอันเดียวกันหรือ**

สระนกับสระหน้าเป็นสระอันเดียวกันหรือ ปัญหาต่าง ๆ ทั้งหมดในครั้งพุทธกาลนี้เคยมีพระบ้าง กฤษหบ้าง นำมาผูกเป็นปัญหาทูลถามพระพุทธรองค์

อย่าง พระมาลุงกยะ ได้ตั้งปัญหากระทู้ตาม พระบรมศาสดาพร้อมทั้งตั้งข้อแม้ว่าถ้าพระบรมศาสดาไม่เฉลยปัญหาเหล่านี้กับพระมาลุงกยะแล้ว พระมาลุงกยะก็จะทูลลาสิกขาไม่อยู่บวชในพระพุทธศาสนาต่อไป

พระพุทธรองค์ได้ตรัสสอบพระมาลุงกยะ ว่าดูก่อนมาลุงกยะ การที่เธอมาบวชนตถาคตเป็นผู้ขอร้องอ่อนวอนให้เธอมาบวชหรือเปล่า

พระมาลุงกยะก็ทูลบอกว่าเปล่า เมื่อเปล่าแล้วเธอจะมาขอร้องบอกกับใครล่ะ เราจะพยากรณ์ถึงเรื่องปัญหาโลกแตกตั้งที่ท่านตั้งมาถามเหล่านี้ จะพยากรณ์ก็ตาม ไม่พยากรณ์ก็ตาม ธรรมะเหล่าใดที่เราแสดงไปแล้ว

อันบุรุษผู้มีความปรารถนาอย่างจริงใจรับไปปฏิบัติตามก็ยอมทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะฉะนั้นการจะตอบหรือไม่ตอบนั้นไม่เป็นสาระสำคัญในพรหมจรรย์ของเราเลย การ

ที่ตัวของเธอมาพัวพันยุ่งเหยิงกับปัญหาเหล่านี้จะหนี ลักษณะ ฉายาของโมฆะบุรุษไปได้อย่างไร

คือพระพุทธรเจ้า ถ้าหากจะตรัสประณามใครอย่างแรงที่สุดก็ตรัสใช้คำว่าโมฆะบุรุษ หมายถึงคนเปล่า

เปล่าจากสาระคือ คุณธรรมและคุณสมบัติโดยประการทั้งปวง แต่ว่าในที่อื่น ๆ อากศสถานแห่งอื่นบางแห่งพระพุทธรเจ้าเป็นผู้พยากรณ์เอง โดยที่ไม่มีผู้ใดมาทูลขอ

อย่างในมหาปริณิพพานสูตร ตรัสพยากรณ์คติของบรรดาอุบาสก อุบาสิกากับพระอานนท์เถรเจ้าว่าท่านผู้นั้นอุบาสกนั้น อุบาสิกานั้นเมื่อวัชระแตกไปแล้ว ได้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ชั้นนั้น ๆ พยากรณ์ไว้อย่างนี้ ตรัสกับพระอานนท์เถรเจ้าว่า

เราพยากรณ์อย่างนี้เพื่อที่จะเป็นเครื่องเช็ดชูกำลังใจ ให้แก่ปฎิมา ชนตาชน ที่ได้รู้ว่าผลของการปฏิบัติธรรมนั้นไม่เป็นโมฆะ ได้รับผลประโยชน์ทั้งในทิฏฐุธรรม ในสัมปรายภพ

จะได้เป็นกำลังใจ จะได้เป็นตัวอย่างแบบฉบับสำหรับคนชั้นต่อ ๆ ไปอย่างนี้ ทรงตรัสพยากรณ์เอง เมื่อเราพิจารณา

ดูอย่างนี้แล้วประหนึ่งว่าพระบรมศาสดานี้ทำอะไรขัดกับ
พระองค์โดยปริยาย ประหนึ่งเป็นอย่างนั้นแหละครับ แต่
ความจริงไม่ใช่เช่นนั้น มีข้อที่น่าสังเกตว่า

คนที่มาตั้งปัญหาเป็นอภัยาคต-ปัญหาหรือที่เรียกกันว่า
ปัญหาโลกแตก ถ้าตั้งปัญหาเหล่านี้มาถามพระองค์ด้วยเจตนา
ไม่บริสุทธิ์ ยกตัวอย่างว่าพวกเหล่านี้มีทิฏฐิฝังอยู่ในสันดาน
แล้ว

บางคนเป็น **สัสสตทิฏฐิ** บางคนเป็น **อุจเฉททิฏฐิ**
ฝังแน่น เป็น **ทิฏฐิปลามาต**

ทิฏฐิปลามาต นี้หมายความว่า เป็น **ทิฏฐิที่แรงมาก**
เป็น **ทิฏฐิชั้นคณาจารย์** **ทิฏฐิของชาวบ้านธรรมดาที่เป็น**
มิจฉาทิฏฐิยังไม่แรงอย่างพวกมิจฉาทิฏฐิของบุคคลชั้น
คณาจารย์

มิจฉาทิฏฐิของบุคคลชั้นคณาจารย์ถึงแม้ว่ารู้ว่าเป็นผิดก็ไม่
ยอมกลับทิฏฐิอันนั้น

ยกตัวอย่างเช่น **สัจฉัยเวรัฏฐบุตร** ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าพระ-
ธรรมของพระพุทธเจ้าดี เมื่อสาวกของตัวคือ **พระสารบุตร**

กับ **พระโมคคัลลานะ** เมื่อยังเป็นปริพาชกอยู่ในสำนักของ
สัจฉัย มาชักชวนอาจารย์สัจฉัยให้ไปฟังธรรมในสำนัก
พระพุทธองค์ด้วยกัน

อาจารย์สัจฉัยไม่ยอมไป กลับย้อนถามท่าน **อุปติสสะ**
กับท่าน **โกติตะ** ทั้งสองท่านว่า **คนในโลกนี้คนโง่มากหรือคน**
ฉลาดมาก เมื่อได้รับคำตอบว่า **คนโง่มากกว่าคนฉลาด**

สัจฉัยก็บอกว่าดีแล้ว คนฉลาดก็ไปหาพระสมณ
โคตม คนโง่ก็มาหาเรา

เราได้ประโยชน์จากคนโง่ ลาภสักการะของเราก็น่า
กว่า เพราะคนโง่มีมากกว่า อย่างนี้แสดงให้เห็นว่า **ทิฏฐิ-**
ปลามาต ของบุคคลทั้งเจ้าหมู่เจ้าคณะนั้นมีรุนแรง ถอนได้
ยาก

เพราะฉะนั้นคนที่ **มีสัสสตทิฏฐิ** อยู่ในสันดานหรือคนที่ **มี**
อุจเฉททิฏฐิ อยู่ในสันดาน ถ้าหากว่ามาตั้งปัญหาประเภท
อภัยาคตปัญหาถาม **พระพุทธองค์แล้ว** ถ้าพระองค์ไป
มีคำตอบปัญหาของพวกเจ้าทิฏฐิเหล่านี้ เหนื่อยเปล่า บัวยการ
เปล่า

เพราะตอบไปแล้ว พวกเหล่านั้นก็ไม่มีทางที่จะกลับอก
กลับใจมาเลื่อมใส มีหน้าซ้ำเคราะห์ดีเคราะห์ร้าย บางที่จะ
ฟังไม่ศัพท จับเอาไปกระเดียด

นี่กว่าพระพุทธเจ้าสนับสนุนบรรพชิตของตัว

ยกตัวอย่าง พระองค์บอกว่าชาติหน้ามี ว่าคนเราตาย
แล้วต้องมีปฏิสนธิวิญญาณไปเวียนว่ายตายเกิดอีก ผู้ที่มีสัตส-
ทิกุฎฐิเป็นเจ้าเรือนฝังแล้วภิกษุ

โอ นี่พระสมณโคตมพยากรณ์สัตสทิกุฎฐิ เช่นเดียวกับ
กับเราแล้วคือแสดงว่า มีวิญญาณดวงนี้เป็นตัวตั้งตัวดีไปเวียนว่าย
ตายเกิดอยู่ นี่ก็อย่างนั้นไม่ได้เฉลียวใจว่าคำว่าปฏิสนธิวิญญาณ
ในพระพุทธศาสนา

ต่างกับปฏิสนธิวิญญาณในศาสนาอื่นอย่างไร คือปฏิสนธิ-
วิญญาณในพุทธศาสนาเรานั้นไม่ใช่เป็นนิจจัง

แต่ว่าเป็นอนิจจัง เกิดดับทุกขณะ ส่งไปด้วยอำ-
นาจพลังกรรมกับพลังตัณหา พลังอุปาทาน ๓ อันนี้

เพราะฉะนั้นจึงมีพุทธภาษิตในอังคุตตรนิกายว่ากรรม
นเป็นเนอนา วิญญาณเป็นพช ตณหานเป็นยางเหนียว

ในพืชนั้น สีนโหดัฒหา สีนโหดัฒหา แปลว่า ยางเหนียว
สินะหะคือเส้นท่อนี้แหละ แปลว่ายางเหนียว

มีกรรมเป็น ผันนา มีวิญญาณเป็นพช และก็มี
ตณหาเป็นยางเหนียวในพืชนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อรับพช
คือวิญญาณลงไปแปลงนาคอกกรรม

เมื่อวิญญาณนั้นยังมียางเหนียวอยู่ก็มีการเจริญเติบโต
กล้าขึ้นมา เมื่อได้รับปัจจัยเช่นแสงแดด อาหาร น้ำอัน
เป็นโอชะมาบำรุงวิญญาณสงสารก็เกิด

บรรพชิตในเรื่องวิญญาณในพุทธศาสนาจึงต่างกับ
พวกสัตสทิกุฎฐิ เพราะเราถือว่าวิญญาณก็เกิดจากกรรมเกิด
จากสินะหะ คือยางเหนียว ประดุจแต่กัน เมื่อได้อาศัยปัจจัย
ประดุจแต่ สิ่งนั้นก็ไม่มีสภาวะที่เที่ยงในตัวเอง

ต่างกับบรรพชิตวิญญาณในฝ่ายสัตสทิกุฎฐิ ที่ถือว่า
วิญญาณนั้นเที่ยง วิญญาณดวงนี้ดวงเดียวยืนโรงอยู่ เป็นผู้เปลี่ยน
ไปเปลี่ยนมาตามภพต่าง ๆ เป็นผู้ท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่

เพราะฉะนั้นคนที่มีสัตสทิกุฎฐิเป็นเจ้าเรือน หากมา
ฝัง พุทธพยากรณ์ แล้วก็จะฝัง ไม่ได้ศัพทจับเอาไปกระเดียด

คือจิตใจ บอกว่าพระสมณะโคตมพยากรณ์สี่สัสตทิฏฐิ
เหมือนกับเราอย่างนี้ บัวยการเปล่า นี่พวกหนึ่ง

อีกพวกหนึ่ง ถ้าหากว่ามีอุจเฉติฏฐิเป็นเจ้าเรือนอยู่ใน
ชั้นธสันดาน พวกนี้จะตั้งปัญหาอัพยากตปัญหาทูลถามพระพุท
องค์เจ้า

พระพุทองค์จะตรัสพยากรณ์ บอกว่าวิญญาณดวงที่
ท่องเทียบต่างกับวิญญาณดวงนี้ ไม่ใช่วิญญาณดวงนี้ไป
เกิดในภพหน้า แต่เป็นคนละอัน คนละดวงกัน ถ้าพยากรณ์
อย่างนี้ พวกที่มีอุจเฉติฏฐิเป็นเจ้าเรือน ฟังไม่ได้ศัพท์จับเอา
ไปกระเดียด นึกว่า

โอ พระสมณโคตมพยากรณ์ว่าวิญญาณขาดสูญ
เพราะตรัสว่า ดวงนี้ไม่ใช่ดวงนั้น ขาดสูญแล้ว เป็นการสนับ
สนุนทิฏฐิของเรา พวกเจ้าลัทธิ ๒ พวกมีความโน้มเอียงไปใน
ทางที่ตัวเชื่ออยู่แล้ว

เพราะฉะนั้นการที่จะมา พยากรณ์อัพยากตปัญหา กับ
พวกเหล่านี้เหนื่อยเปล่า พระองค์จึงตัดบทเสีย ไม่พูด พูด
ไปแล้วก็เหนื่อย

แต่ถ้าหากว่าคนที่เขาตั้งปัญหาถามชนิดที่ว่า **อยากรู้**
อยากเห็น ตั้งปัญหาด้วยความต้องการอยากรู้อยากเห็นจริง ๆ
มีความสงสัยในเรื่องนี้จริง ๆ

โดยที่ไม่มีสี่สัสตทิฏฐิหรืออุจเฉติฏฐิเป็นเจ้าเรือนแล้ว
พระพุทเจ้าตรัสพยากรณ์ทูลถามไปเลยทีเดียว ไม่มีเลยที่จะไม่
พยากรณ์และก็บางครั้งไม่ต้องอาศัยใครมาทูลถามพระองค์พยา
กรณ์เองขึ้นมาเฉย ๆ ก็มี ปราศเหตุต่าง ๆ และก็เล่าความเป็น
ไปต่าง ๆ ขึ้นมาเอง

เพราะฉะนั้นการแสดงธรรมของพระพุทเจ้าจึงเข้า
ลักษณะว่าวาจาใดแท้แต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ พระองค์ก็จะ
ไม่ตรัสเลย

แต่ถ้าวาจาประเภทใดเป็นของแท้ของจริงแล้วมีประโยชน์
ด้วย พระองค์จะเป็นผู้รู้กาลที่จะตรัส ไม่ใช่ถ้าของจริง
แล้วมีประโยชน์จะตรัสพร้าหรือไม่เอา ตรัสไม่คุบบริษัทไม่คุ
บุคคลไม่ถูก

พระองค์เป็นผู้รู้กาล ตรัสกาลที่ควรจะตรัสก็ตรัส
และกาลที่ไม่ควรจะตรัส พระองค์ก็ไม่ตรัส นี่เป็นอย่างนั้น
เพราะฉะนั้น

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ วิวัฒนาการของโลก หรือ
วิวัฒนาการทางชีวิตตามพุทธคติ เราจะเห็นว่าศาสนาพุทธ
ต่างกับศาสนาอื่น ศาสนาในโลกนี้ เมื่อแบ่งกันแล้วก็มี ๓
พวกใหญ่ ๆ

- คือ ๑. ศาสนาประเภทพหุเทวนิยมพวกหนึ่ง
- ๒. ศาสนาประเภทเอกเทวนิยมพวกหนึ่ง
- ๓. ศาสนาประเภทอะเทวนิยมพวกหนึ่ง มี ๓

พวกน่ะครับ

ศาสนาประเภท พหุเทวนิยม นั้นได้แก่ ศาสนาที่บูชา
พระเป็นเจ้าประจำธรรมชาติ มีพระเจ้าพารอง พระเจ้า
ฟ้าผ่า พระเจ้าร้อน พระเจ้าหนาว พระเจ้าฝน พระ-
เจ้าอบอุน พระเจ้าแสงแดด พระเจ้าอะไรมากมายตาม
ธรรมชาติ ปราภฏการณ์ของธรรมชาติ

ศาสนาพหุเทวนิยม นี้เป็นศาสนาที่ดำบรรพ์ คติมา
ตั้งแต่มนุษย์เรายังเป็นอนารยชน เป็นคนป่าร้อนร่อยอยู่ใน
ท่ามกลางป่าดงพงไพร เป็นศาสนาที่เกิดจากความกลัวของ
คนจริง ๆ เพราะฉะนั้นจึงมีพุทธภาษิตบอกว่าเมื่อมนุษย์เกิด

ความกลัวคุกคามแล้ว กยตเอาป่าเป็นที่พึ่งบ้าง ยึดเอาเจตียะ
เอาต้นไม้ เอาภูเขาเป็นที่พึ่งบ้าง

สุดแต่ว่าอะไรที่จะให้ใจตัวเข้าไปยึดเหนี่ยวแล้ว นึก
ว่าคับความกลัวได้ มนุษย์ก็แสวงหาเป็นที่พึ่ง ที่พึ่งเหล่านั้น
ไม่ใช่ที่พึ่งอันเกษม ไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐ

แต่ผู้ใดถึงพระรัตนตรัย มีปัญญาเห็นแจ้งในอริย
สัจ ๔ ผู้นั้นจึงชื่อว่าได้มีที่พึ่งอันเกษม มีที่พึ่งอันประ-
เสริฐ เพราะผู้ใดถึงที่พึ่งอย่างนั้นแล้ว ย่อมทำให้ถึงที่สุด
แห่งทุกข์ได้ นี้ในพุทธภาษิตตรัสอย่างนี้ เพราะฉะนั้นพวก
นักวิเคราะห์ทางจิตเขาบอกว่า

คนที่นับถือศาสนาเป็นพวกที่มีจิตใจอ่อนแอ วิเคราะห์
ทางจิต ฝ่ายวัตถุนิยมนะ เขาบอกว่าคนที่มีศาสนาเป็นคน
จิตใจอ่อนแอก็จริง

แต่ว่าศาสนาที่คนนับถือประเภทจิตนี้อ่อนแอ ไม่ใช่

พุทธศาสนา

เพราะว่าพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาประเภทที่ ๓
เป็นพวกอเทวนิยม ไม่มีพระเจ้า ไม่มีพระเจ้าสร้างโลก
พุทธศาสนาเป็นอเทวนิยม

ไม่ได้ให้เกียรติกับพระเจ้าองค์ไหน หรือ เทวดา
องค์ไหนเป็นผู้ประเสริฐสูงสุดไม่ใช่ แล้วในพุทธศาสนา
ก็รับด้วยว่าศาสนาที่มีบ่อเกิดมาจากความกล้วนั้นคือศาสนา
สมัยยุคอนารยะ ยุคคนป่าเกิด เมื่อวิทยาศาสตร์ยังไม่
เจริญ มนุษย์ยังไม่รู้จักปรากฏการณ์ที่แท้จริงของธรรมชาติ

พอเจอแผ่นดินไหวภูเขาไฟระเบิดหรือโรคระบาด
ก็นึกว่าจะต้องมีผู้ศักดิ์สิทธิ์หรือผีสาวอะไรเป็นผู้คลบ้นดาล
เป็นผู้สั่งการ

ไม่เข่นนั้นอยู่ดี ๆ ทำไมฟ้าผ่าเปรี้ยงปร้างลงมาได้ อยู่
ก็ ๆ ทำไมแผ่นดินไหวขึ้นมาได้ จะต้องมีคนบนศาล นึกอย่าง
นั้น จากความโง่เขลาของคนป่าในยุคกระโน้นกล้วขึ้นมา

กลัวก็อ่อนนอบนวงสรวงบูชาสมมุติให้เข่นพระเจ้า เป็น
ตัวเป็นตนขึ้น เรียกว่าพหุเทวนิยมมากมาย

เทวดามากมาย พระเจ้ามากมาย สมมุติกันขึ้นเป็น
พระเจ้าประจำธรรมชาติ ศาสนาประเภทนี้มนุษย์ในโลก
ภาคต่าง ๆ เหมือนกันหมด

ไม่ว่ายุโรปอเมริกาหรือเอเชียเหมือนกันหมด นับถือ
พระเจ้าประจำธรรมชาติ การนับถือพระเจ้าประจำธรรมชาติ
นั้นบางทีก็พลอยนับถือพวกสัตว์เดรัจฉานเป็นพระเจ้าด้วย

เพราะไปเจอสัตว์เดรัจฉานที่มหัศจรรย์เหลือเกิน มีความ
ดุร้ายมาก ๆ ก็เลยสมมุติว่ามีวิญญาณที่ดุร้ายสิงสู่อยู่นับถือพวก
เสือ พวกจระเข้ นักเข่านับถือหมู หมา แมว บูลา หมู
หมา แมวไปทั่ว

อย่างศาสนาโบราณของพวกอียิปต์นับถือแมวเป็น
พระเจ้านับถือแมวอย่างพวกฮินดูนับถือ โคเป็น
พระเจ้า ว่าโคเป็นพาหนะของพระอิศวร เผื่ออยู่ประตูเขา
ไกรลาสเป็นเทวดาอยู่

และเวลาพระอิศวรจะขี้ก็แปลงเป็นวัวให้พระอิศวรขี้
นับถือวัวเป็นพระเจ้า พวกฮินดูจึงไม่กล้ากินเนื้อโคเพราะเขา
ถือว่าโคเป็นเทวดาแปลง

แล้วพวกคนป่าบางเผ่าก็นับถือจระเข้เป็นพระเจ้านับถือ
เสือเป็นพระเจ้า นับถือช้างเป็นพระเจ้า มีมากมาย นี้เกิด
จากความกล้วของมนุษย์ทั้งนั้น

ก็ตรงกับหลักนักจิตวิทยาในปัจจุบันนี้ แล้วเขาบอกว่า
ศาสนาเกิดจากคนที่ใจอ่อนแอ อย่างนี้ต้องจำกัดความหมายว่ายก
เว้นพุทธศาสนานะ

เพราะว่าพุทธศาสนานี้ไม่มีลักษณะที่เกิดจากความอ่อน
แอหรือเกิดจากความกลัว ไม่ใช่เป็นศาสนาประเภทพหุเทวะ-
นิยม

ต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์เจริญขึ้น สังคมของมนุษย์มีส่วน
สะท้อนไปถึงศาสนาประเภทพหุเทวนิยมด้วย

เพราะว่าในสมัยบุพพกาล มนุษย์เราไม่ได้อยู่เป็น
ประเทศ สังคมเป็นสังคมย่อย ๆ เป็นกลุ่มก้อน มีรัฐ มีพ่อ
บ้าน มีพ่อหมู่ ประจำหมู่ ประจำคณะ

ไม่มีพระเจ้าแผ่นดินแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ยัง
ไม่เกิดเป็นหมู่ ๆ อยู่กันเป็นหมู่ ๆ พระเจ้าก็มีมากไปตามหมู่
บางหมู่ก็นับถือช้าง บางหมู่ก็นับถือเสือ บางหมู่ก็นับถือคว
ดาว บางหมู่ก็นับถือพระอาทิตย์ แล้วแต่

เพราะฉะนั้นลักษณะ พหุเทวนิยม ก็สมคล้อยไปกับ
ลักษณะสังคมในยุคโบราณของมนุษย์เมื่อแยกเป็นหมู่เป็นคณะ

ต่อมาเมื่อโลกวิวัฒนาการเจริญขึ้น เกิดมีประเทศ
เป็นหลักเป็นฐาน เป็นบ้านเป็นเมืองขึ้นมาเป็นหลักฐานแล้ว
และลักษณะของความแตกเป็นหมู่เป็นคณะก็หมดไปกลายเป็น
ชนกลุ่มใหญ่ ๆ ๕ ขึ้นเป็นประเทศ

ก็มีพระเจ้าแผ่นดินเกิดขึ้น เป็นผู้คุ้มครองประเทศ
เป็นพ่อเมือง ไม่ใช่พ่อหมู่

ศาสนาก็เปลี่ยนไปตามกาลนิยมคือเมื่อมนุษย์ไม่นับถือ
เทวดาพระเจ้ามาก ๆ องค์กร ก็มาตั้งปัญหาถามว่าพระเจ้าเหล่านั้น
มีมาก ๆ เวลาภัยมาปรากฏกับเราแล้ว

เราจะอ่อนวอนองค์กรไหนจะได้มีฤทธิ์เดช จะได้มากคุ้ม
ครองเรา นักเข้ก็ไม่วู้อ่อนวอนองค์กรไหนดี เพราะต่างคน
ต่างก็ศักดิ์สิทธิ์ช่วยกันทั้งนั้น

ความรู้สึกของมนุษย์ก็นึกว่าในหมู่พระเจ้าคงจะเหมือน
คน ก็จะต้องมีประธานของพระเจ้ามาสักองค์หนึ่งเป็นเทวา-
ดิเทพ บังคับบัญชาบรรดาเทวดาบริวารเหล่านั้นเหมือนอย่าง
มนุษย์เรามี พระเจ้าแผ่นดิน

เพราะฉะนั้นก็เลยสมมุติให้มี เทवादิเทพองค์หนึ่งเป็นประ
ธานพระเจ้า เกิดศาสนาประเภทเอกะเทวนิยมขึ้น เมื่อเกิดประ-

ฐานพระเจ้าแล้ว การที่จะไปเอาอกเอาใจพวกตื่นโรงตื่นศาลก็
หมดไป ไม่จำเป็น เมื่อนอนเอาใจหัวหน้าคนเดียวก็นอน

ไม่จำเป็นต้องไปอ่อนน้อมพวกตื่นโรงตื่นศาลหรือ
หนัก ๆ เข้าก็ตัดพระเจ้าปลีกย่อย ๆ พระเจ้าเบ็ดเตล็ดค่อย ๆ
หายเข้าโรงไปที่ละองค์สององค์หมดไป

เหลือแต่พระบิดาของโลกองค์หนึ่ง ตามความเข้าใจ
ของคนโบราณในยุคนั้น

ท่านผู้นั้นคือพระเจ้าผู้สร้างโลก ผู้รังสฤษดิ์ความเป็น
ไปต่าง ๆ ในสากลจักรวาล เป็นศาสนาเอกะเทวนิยม ค่อย ๆ
พัฒนามาจากศาสนา พหุเทวนิยม นี่เป็นลักษณะ พัฒนาการของ
ศาสนา เป็น เอกะเทวนิยมเสียแล้ว

เพราะฉะนั้นลักษณะนี้เราจะเห็นว่ามนุษย์เป็นผู้สร้าง
พระเจ้า ไม่ใช่พระเจ้าสร้างมนุษย์แล้วมนุษย์ที่สร้างพระเจ้า
นั้นเป็นมนุษย์สมัยยุคอารยะที่ยังไม่เข้าใจปรากฏการณ์ที่แท้
จริงของธรรมชาติ

สร้างพระเจ้าจากความกลัวของตัวเองขึ้นมา แล้วตัว
เองก็อ่อนน้อมบูชาในสิ่งที่ตัวสร้างขึ้น นี่เป็นสมัยวิวัฒนาการ
ศาสนาจาก พหุเทวนิยมเป็นเอกะเทวนิยม

ต่อมาเมื่อปัญญาของมนุษย์เฉลียวฉลาดขึ้น รู้ข้อเท็จ
จริงในปรากฏการณ์ธรรมชาติมากขึ้น

มนุษย์ก็เลิกที่จะบูชาพระเจ้าภายนอกหันมาขบคิด
ปัญหาชีวิตภายในตัวเราเป็นใคร มาจากไหน เกิดมาทำไม
ตายแล้วจะไปไหน

อันนี้ความคิดเห็นของมนุษย์ในยุคนั้นทำให้เกิด ปรัชญา
เมธีต่าง ๆ ทำให้เกิดการคิดที่จะสร้างระบบ ยกระดับชีวิตจิตใจ
ให้พ้นจากห้วงทุกข์ห้วงกิเลส

ลักษณะนี้ก็เกิดขึ้นในบรรดาหมู่เจ้าลัทธิในศาสนาพราหมณ์
เกิดปรัชญาอุปนิษัท ได้สร้างเรื่องอาตมันหรือวิญญาณสากลขึ้น

เพราะฉะนั้นลักษณะวิวัฒนาการจากวัตถุนิยมเป็นจิตใจ
พระเจ้าก็เป็นวัตถุของภายนอก เป็นตัวเป็นตนเหมือนอย่างเรา
มีโลก มีโกรธ มีหลง เหมือนอย่างมนุษย์

คือมนุษย์สร้างพระเจ้าจากจินตนาการของตัวเอง มนุษย์
อยากจะให้คนเอาใจ มนุษย์ก็คิดว่าพระเจ้าต้องการคนเอาใจบ้าง
ไปประจบประแจงพระเจ้า

มนุษย์รู้ตัวเองว่าเวลาใครทำจิตใจตัว ตัวโกรธ ก็นึกว่าพระเจ้าต้องโกรธ ถ้าไปจิตใจพระองค์ ต้องคอยเอาใจพระเจ้า นี่เพราะฉะนั้นพระเจ้านั้นเป็นผลจากมนุษย์เสกสรรสร้างขึ้น

ต่อมาเมื่อมนุษย์มีปัญญาเฉลียวฉลาด เลิกบูชาสิ่งภายนอก เห็นว่าแท้จริงเราจะไปบูชาอันวอนสักก็มากน้อย ความทุกข์ก็ไม่หมด ความทุกข์ในชีวิตก็ไม่หมด

อย่าเลยมาค้นหาความจริงภายในดีกว่า ว่าตัวเราเป็นใคร มาแต่ไหน การที่ต้องการจะขบปัญหาว่าตัวเราเป็นใคร มาแต่ไหนนี้จึงได้เกิดปรัชญาชนิดที่ว่า **อาตมัน** หรือ **ปรัชญาประเภท นิยมอัตตะ** ขึ้นมา

เกิดขบไปขบมาก็เห็นว่าตัวเราที่จริงไม่ใช่ตัว ๆ นี้ ตัว ๆ นี้เป็นเพียงแต่เรือนร่าง ตัวเราที่จริงเป็นเจ้าของเรือนร่างอันนี้เป็นผู้อาศัยร่าง บังคับบัญชาเรือนร่างอันนี้ ตัวเราอันนี้จะต้อง **ไม่เกิดไม่ดับ ไม่แตกไม่สูญ** เป็นผู้ท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่

เพราะฉะนั้นเมื่อศาสนาวิวัฒนาการมาถึงยุคที่ ๓ คือยุคที่ค้นหาความจริงภายใน จึงได้เกิดลัทธิปรัชญาประเภท **สัสตทัญญู** ที่ถืออาตมันหรือวิญญาณสากลเป็นบรรทัด

ฐานแล้ววิญญาณสากลหรืออาตมันนั้นก็เรียกกันว่า เป็นพรหมบ้าง เป็นปรมาตมันบ้าง หรือเรียกอะไรก็แล้วแต่ เกิด จิตสากลบ้าง อะไรต่าง ๆ

อย่างแม้ในทางตะวันตกก็เหมือนตะวันออก ตะวันตกอย่างปรัชญาของ **สปีโนซ่า** อย่างนี้

สปีโนซ่า ก็ถือว่ามี **ยูนิเวอร์แซลไมนด์** คือจิตที่เป็นจิตสากล เป็นที่รวมของจิตต่าง ๆ โลก ความเป็นไปของโลก รังสฤษดิ์ก็ออกมาจากยูนิเวอร์แซลไมนด์ อันนี้คือจิตสากล อันนี้สะท้อนภาพแบ่งแยกออกมา อันนี้เราจะเห็นว่าค่อย ๆ เจริญขึ้นมา

ระดับนี้มนุษย์เลิกเชื่ออภินิหารพระเจ้าภายนอกแล้ว นึกว่าตัวเราคือพระเจ้า คือพรหม อหัมพรัมมัสมี ตัสวัม-อสี นี่เป็นหัวใจในปรัชญาฮินดูเขา

ปรัชญาศาสนาพราหมณ์ที่เป็นชั้น **อัลทิเมท** คือชั้นสูงสุดชั้นโลกุตระของเขา เขามีคำขวัญประจำปรัชญาใน อุปนิษัท บอกว่า **อหัมพรัมมัสมี** ตัวเราเป็นพรหม **ตัสวัมอสี** แม้สุก็เช่นเดียวกัน พุคกันอย่างง่าย ๆ บอกว่าไม่ต้องไปบูชาพระเจ้าภายนอกหรอก

พระเจ้าสร้างโลกภายนอกทั้งนั้นแหละ แต่ของข้างนี้
เป็นพระเจ้า คืออัตตานั้นแหละเป็นตัวพระเจ้า
แม้แต่ตัวท่านก็มีพระเจ้าในตัวท่านเอง คืออัตตาที่
ที่แท้ของท่านก็เป็นพระเจ้า

ศาสนาวิวัฒนาการมาถึงขั้นนี้ก็ถือเอาตัวตนของตัวเอง
เป็นพระเจ้า อัตตาที่แท้จริงเป็นพระเจ้า โชล อตมมัน
เป็นพระเจ้า เป็นพรหม นี่เป็นจุดสูงสุดในศาสนาประเภท
ที่วิวัฒนาการมา

พอปัญญาของมนุษย์ฉลาดขึ้น อีกยุคหนึ่งคือมาในสมัยที่
พุทธศาสนาอุบัติขึ้นแล้ว พุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่ถืออเทวนิยม
ไม่ให้ความสำคัญแก่พระเจ้าหรือก๊อดเลย นี่เป็นลักษณะ
พิเศษในพุทธศาสนา

พุทธศาสนาได้เจริญขึ้นในท่ามกลางบรรดาเจ้าหมู่เจ้า
คณะที่กำลังคิดว่าตัวตนเป็นพระเจ้า และในอินเดียเราก็อทราบ
แล้วว่าศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาที่จะเรียกแล้วก็ยังเป็นศาสนา
จับฉ่าย คือถ้าจะเปรียบเป็นห้างสรรพสินค้าก็มีสินค้าหลายประ-
เภทตั้งแต่bungกี ไม้กวาด ที่นอน หมอน มุ้ง กระทั่งโทร-
ทัศน์จำหน่าย สำหรับให้คนที่ต้องการสินค้าภายในหยิบเอาไป

ในศาสนาพราหมณ์นะครับ พวกที่มีปัญญาสูงหน่อย
ก็นับถือพระเจ้าในตัวของตัวเอง ถืออัตตาของตัวเองเป็น
พระเจ้า

พวกที่โง่งลงมาก็นับถือพระเจ้าภายนอกเป็นตัวเป็นตน มี
๔ มือ ๘ มืออะไรต่าง ๆ เป็นนารายณ์ศิวิระไป พวกที่ต่ำยิ่งกว่า
นั้นก็นับถือพระเจ้าประเภทเครัจฉานไป ไหว้ว ไหว้ลิง ไหว้
ค่าง ไหว้หนุมาน เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ ไหว้ลิงไหว้ค่างไป นี่ต่ำไป
กว่านั้น

ที่ต่ำลงยิ่งกว่านั้นก็คือบูชาศิวิลิ่งค่าง เครื่องเพศ
ของมนุษย์ นี่ต่ำลงยิ่งกว่าบูชาเครัจฉานอีก ก้อย ๆ ต่ำลงมา
ศาสนาพราหมณ์มีหมด ผมถึงบอกเปรียบเหมือนกับห้างสรรพ-
สินค้าหรือสโตร์ มีสินค้าสารพัด

พุทธศาสนาเกิดขึ้นในท่ามกลางศาสนาที่มีสปรัดทั้งสูงทั้ง
ต่ำอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นการที่พุทธศาสนาอุบัติขึ้นจึงเท่ากับว่าได้
เปรียบยิ่งกว่าทุกศาสนาในโลก ได้เปรียบมาก ได้เปรียบกว่า
ทุกศาสนา

พระพุทธเจ้าเราได้เกิดในหมู่คนฉลาด การที่พระองค์
ประภีษฐานพุทธศาสนานี้ ถ้าไม่จริงละก็ตั้งไม่ได้ เขาคี
แจ้งไปหมด นี่ถ้าไม่คินะ ไม่เหมือนกับศาสดาบางท่าน ไปเกิด
ในทะเลทรายบ้าง ไปเกิดในบ้านเล็กเมืองนอนในที่ที่อารยธรรม
ไม่เจริญ จะพูดอะไรคนก็เชื่อกันง่าย

แต่การที่พระพุทธเจ้าของเราเกิดในอินเดียในครั้งกระนั้น
ไม่ใช่พูดอะไรคนจะเชื่อง่าย ๆ ถ้าไม่มีเหตุผล ไม่มีหลักข้อพิสูจน์
ที่จริงที่ทนต่อการพิสูจน์แล้วอยู่ไม่ได้

พระพุทธเจ้าตั้งศาสนาขึ้นจึงไม่ใช่มีสมุฏฐานมาจากความ
กลัว ไม่ใช่ เป็นศาสนาเดียวที่ไม่ได้ตั้งขึ้นจากความกลัวหรือ
ความอ่อนแอในทางจิตใจของมนุษย์ ถ้าอย่างนั้นพระพุทธศาสนา
เกิดจากอะไร

เกิดจากเจตจำนงที่ปรารถนาแสวงหาความจริง เกิดจาก
เจตจำนงที่ต้องการแสวงหาความพ้นทุกข์ ไม่ใช่เกิดจากความกลัว
พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้กลัวทุกข์

แต่สอนให้กำหนดรู้ทุกข์ ที่เราเข้าใจผิดว่าพุทธศาสนา
สอนให้คนกลัวทุกข์ละก็เราต้องฆ่าตัวตายกันแล้ว ทุกข์กลัวไม่ได้
ต้องกำหนดรู้

เพราะฉะนั้น ทุกข์อริยสัจ จึงอยู่ในข้อที่เรียกว่า
ปริณญาตพหุกิจ ในกิจในอริยสัจ ๔ เรายกได้ทีเดียว
ใครมากล่าวหาตั้งข้อปรักปรำว่าพุทธศาสนา ว่าพุทธ-
ศาสนานี้ก็เหมือนศาสนาอื่น ๆ เกิดจากความกลัว ความอ่อนแอ
ของคนเรา ไม่จริงหรอก

พระองค์ตรัสบอกว่า **ปริณญาตพหุกิจ** ต้องเข้าไปกำหนดรู้
ไม่ได้สอนให้กลัว ไม่ได้สอนให้หนี ไม่ได้สอนให้กลัวทุกข์สอน
ให้หนีทุกข์ เปล่า สอนให้กำหนดรู้ทุกข์ สิ่งที่ทรงสอนให้หนี
คือตัณหา ต่างหากเล่าอันเป็น **สมุทฺขุอริยสัจ** ต้อง **ปหาน-**
สพฺพกิจ ต้องเข้าไปตัด

เพราะฉะนั้นคนที่นับถือพุทธศาสนาแล้วเกิดจิตใจอ่อน
เป็นด้วยความเข้าใจผิดของคนนั่นเองที่เข้าใจไม่ถึงแก่นในพุทธ-
ศาสนา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาเดียวในโลกที่ไม่ได้เกิด
จากความกลัว แต่เกิดจากความต้องการแสวงหาความจริงใน
ชีวิตเกิดจากความต้องการจะ แก้นปมเรื่องทุกข์ของมนุษย์ให้แตก
หักออกไป

หรืออีกอย่างหนึ่งว่าเกิดจากน้ำใจอันกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว
ในการที่ต้องการต่อสู้กับความทุกข์ ไม่ใช่หนีทุกข์ อันนี้สำคัญ
นะครับ

ท่านต้องอย่าให้คิด เพราะมีคนโจมตีพุทธศาสนาว่าเป็น
เพสขิมิสต์ มองโลกในแง่ร้ายแม้แต่สอนกันเรื่องทุกข์ ไม่ต้องทำ
อะไรกันละ เห็นทุกสิ่งเป็นทุกข์หมด อย่างนี้ใจคอห่อเหี่ยวหมด
เราต้องแก้เขาบอกว่าท่านเข้าใจผิดแล้ว

ธรรมะพระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้หนีทุกข์นะสอนให้สู้กับ
ทุกข์ ถ้าสอนให้หนีทุกข์ละก็พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ไม่ต้องมา
สอนคนแล้ว ที่บ้านที่ช่องอยู่ในป่า พระอรหันต์ตรัสรู้แล้วก็
เข้าป่าเขารกเข้าพง รับประทานอาหารไม่ต้องการ
ทรกรรมชีวิตทำประโยชน์ให้แก่โลก

พุทธศาสนาสอนให้สู้หน้ากับทุกข์ คือสู้หน้ากับความ
จริง ไม่ใช่หนีกับความจริง ทุกข์นี้เป็นความจริง เป็นอริยสัจ
ให้สู้หน้ากับความจริง ให้รับรู้ในความจริงอันนั้น สิ่งที่เรา
จะถอนจะละ **ตัณหา** ต่างหาก ไม่ใช่ตัวทุกข์ เราต้องรู้จัก
อธิบายครับ แก่คนที่ยังหลงผิดเข้าใจพุทธศาสนาผิด ๆ

เพราะฉะนั้นเมื่อเรารู้ว่าพุทธศาสนาไม่ใช่เกิดจาก
สมมุติฐานของความกลัว ไม่ได้เกิดจากสมมุติฐานของความ
อ่อนแอเช่นนี้ โลกทัศน์ ในพุทธศาสนาจึงแตกต่างกัน โลก
ทัศน์ ในศาสนาอื่น ๆ ทั้งหมด ศาสนาที่เป็นฝ่ายอเทวนิยม
ในโลกนี้มี

เพียง ๒ ศาสนา คือพุทธกับศาสนาเซน ซึ่งตั้งโดย
มหาวัระ เจ้าลัทธิตมชาวดรุมพุทธสมัยเป็นเชื้อสายกษัตริย์
เมืองเวสาลี มหาวัระ หรืออีกนัยหนึ่งคือนิครนถ์นาฏบุตร
ครุทั้ง ๖ ครุคนหนึ่งในครุ ๖ คน นิครนถ์นาฏบุตรนี้ศาสนา
เซนก็เป็นศาสนาที่อยู่ในประเภทอเทวนิยม

ไม่มีพระเจ้าปฏิเสศพระเจ้า ปฏิเสศการสร้างโลกจาก
พระเจ้า ถือว่าโลกเกิดจากกรรมเป็นผู้สร้าง เหมือนพุทธ-
ศาสนา

แต่พุทธกับเซนแม้จะตรงกันในข้อนี้ แต่ไปแย้งกันใน
วิธีปฏิบัติคือเซน เป็นฝ่ายถือ อัตตกิลมถานุโยค ให้ทรมาน
ตัวให้แสนเข็ญอย่างสาหัส เมื่อบำเพ็ญตบะถึงขั้นสุดท้าย
ใครอดข้าวจนตายตลอดชีวิต ถือว่าหลุดพ้น เข้านิพพาน อด
ข้าวจนตาย นี่อัตตกิลมถานุโยคอย่างสาหัส

พระพุทธเจ้าท่านเลือกเดินทางสายกลาง นี่ต่างกับเซนตรงนี้ ในทางปฏิบัตินะครับ ในทางทฤษฎีเซนรับรองมีอาตมันหรืออตตะ แต่พุทธปฏิเสธอตตะ

นี่เพราะฉะนั้นพุทธศาสนากับศาสนาเซนตรงกันในเรื่องที่ว่า เป็นอเทวนิยมเหมือนกัน ปฏิเสธพระเจ้าผู้สร้างโลกเหมือนกันถือว่ากรรมเป็นผู้ปรุงโลก สร้างโลกเหมือนกัน แตกต่างกันคือ

๑. เช่นถือว่ามื่อตตะ อตตะเที่ยง พุทธอ้อนัตตะ เช่นบอกว่าทำอตตะกิลมถานุโยคดี ทำแล้วหลุดพ้นทุกข์ พุทธบอกว่าไม่ดี ต้องเดินมัชฌิมาปฏิปทา ต่างกันตรงนี้

๒. ศาสนานี้ ศาสนาเซนเวลานี้มีคนนับถือราว ๆ ไม้เกิน ๑๐ ล้านคนในอินเดีย และก็เป็นที่ไม่เคยแพร่หลายออกนอกประเทศอินเดียเลย เพราะเป็นศาสนาที่รุนแรงเกินไป ในทางปฏิบัติจึงไม่สามารถที่จะแพร่หลายไปในต่างประเทศได้ หากนับถือได้ยาก เป็นศาสนาพวกขี้เปลือย พวกนิครนถ์ คราวนี้โลกทัศน์ในพุทธศาสนา เกี่ยวกับเรื่องพระเจ้า เรื่องวิวัฒนาการหรือสมมุติฐานของชีวิตว่ามีมาจากอะไร เราก็

แตกต่างกับ โลกทัศน์ในศาสนาอื่น คือ โลกทัศน์ในศาสนาอื่นมักจะตั้งปัญหาถามบอกว่าตัวเรามาจากไหน วิญญาณของเราแต่ไหน การตอบปัญหาเหล่านี้ก็พุ่งไปในทางที่ว่าโลกมาจากพระเจ้าผู้สร้าง

พอมนุษย์มาต่อต้านต้นอุราก็ต้องโยนกลองให้พระเจ้า ตะพึดตะพือ เป็นผู้รับผิดชอบ เป็นดีที่สุด โลกมาจากพระเจ้าผู้สร้างตัวเราหรือพระเจ้าเป็นผู้สร้างวิญญาณเราอย่างไร นี่เป็นคำตอบอย่างกำปั้นทุบดินของพวกที่นับถือพหุเทวนิยมหรือเอกะเทวนิยม

สำหรับพุทธศาสนานั้นไม่ได้ตั้งปัญหาถามอย่างนี้ พุทธศาสนาขึ้นต้นตั้งปัญหาว่าทุกข์นี้มาแต่ไหน จะดับทุกข์ด้วยวิธีประการใด ต่างกับศาสนาอื่นแล้ว ศาสนาอื่นเขาตั้งปัญหาถามบอกว่าโลกนี้มาแต่ไหน วิญญาณนี้สืบมาจากใคร ใครเป็นผู้สร้างวิญญาณ ปัญหาพุ่งออกนอกตัว ออกไปข้างนอก

แต่พุทธเราพุ่งเข้าข้างใน บอกว่าทุกข์นี้มาจากไหน ตั้งปัญหาถาม บอกว่าทุกข์นี้มาจากไหน จะดับทุกข์ด้วยวิธีใด นี้มีประเด็นอันเป็นสมมุติฐานบ่อเกิดศาสนาแตกต่างกันอย่างนี้ ถ้า

ตอบหรือคำเฉลยในปัญหา ๒ ประการนี้จึงแตกต่างกันไปอย่างซ้าย
ข้างหนึ่ง ขวาข้างหนึ่งทีเดียว

ศาสนาประเภทที่มีเทวนิยมก็ต้องพุ่งไปว่าพระเจ้าสร้าง
โลก พระเจ้าเป็นผู้รังสฤษดิ์โลก เป็นผู้สร้างดวงวิญญาณ

แต่พุทธเราพุ่งไปทางปฏิjosสมุปบาท เมื่อวิชาดับ
ทุกข์ดับ เพราะฉะนั้นพระองค์จึงสรุปสาระสำคัญในพุทธ
ศาสนาบอกว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน สิ่งเกี่ยวที่
ตถาคตสอนกับพวกเธอคือทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น

นี่เป็นคำสรุปสาระสำคัญในพุทธศาสนา ทรงแสดงเรื่อง
ทุกข์กับความดับทุกข์ คำนี้เป็นคำย่อ ๆ แต่เริ่มปฏิjosสมุปบาท

รวมอริยสัจ ๔ อยู่ในหมด

หรือพูดอย่างพระอัสชกิ **เขธมฺมา เหตุปทุภา**
นี่แหละ รวมอยู่ในคำว่าทุกข์กับความดับทุกข์ อันนี้เป็นหัวใจ

ในพุทธศาสนา แล้วแต่ใครจะไปพลิกแพลงพูดในโวหารต่าง ๆ
กัน แต่สรุปแล้วก็อยู่ในคำสองคำนี้ **ทุกข์กับความดับทุกข์** นี้
เป็นสาระในพุทธศาสนาของเรา

ถ้าหากว่ามีคนเขาตั้งปริ้วาทถามบอกว่า ในพุทธศาสนา
สอนบอกว่ามีพระเจ้าผู้สร้างใหม่ เราบอกไม่มี เขาตั้งปัญหาถาม
ว่าถ้าโลกไม่มีพระเจ้าผู้สร้างแล้ว บ้านที่ท่านอยู่เกิดขึ้นเองได้ไหม
ต้องมีผู้สร้างใหม่บ้านนี้ เราบอกว่ามี มีนายช่างสร้าง

เขาก็ย้อนบอกว่าโลกนั้นก็เหมือนกัน ต้องมีผู้สร้างซี ไม่มี
ผู้สร้างจะเกิดเป็นโลกได้อย่างไร เขาตั้งปัญหาถามอย่างนั้น
แล้วท่านจะตอบเขาอย่างไร พวกที่ถือเทวนิยมเขาตั้งปัญหา
อย่างนี้

วิธีการตอบของเราชาวพุทธ เราก็มีวิธีตอบ เราถาม
บอกว่า แหม ขอบคุณมากที่ท่านนิยมเหตุผลนะ โลกเป็นผลมา
จากพระเจ้าเป็นเหตุ แหม เหตุผลดีเหลือเกิน พุทธศาสนา
ก็เป็นศาสนานิยมเหตุผล โลกเป็นผล พระเจ้าเป็นเหตุใน
ประการเดียวกัน อยากจะย้อนเอาเหตุผลที่ท่านใช้กับข้าพเจ้า
นี้ ย้อนถามท่านหน่อยเถิดว่าแล้วพระเจ้าเล่า

ใครเป็นผู้สร้าง เขาบอกว่า เกิดขึ้นเองไม่ต้องมีใครสร้าง
แล้วกัน นี่ท่านกำลังค้านตัวท่านเองนะ เมื่อกันหยก ๆ ท่านบอก
ว่าต้องมีเหตุต้องมีผล ผลมาจากเหตุ แต่ในขณะที่ท่านอ้างเป็น

ตุเป็นตะบอกว่าเป็นผล จะต้องมาจากเหตุคือผู้สร้าง แล้ว
เวลานั้นท่านกำลังคำนึงตัวท่านเองแล้วบอกไม่ต้องพระเจ้าเกิดขึ้น
เอง นี่เป็นการคำนึงเหตุผลในตัวท่านเองแล้ว

ถ้าหากว่าพระเจ้าท่านเกิดขึ้นเองได้ ทำไมท่านไม่ยอมให้
พวกข้าพเจ้าหรือว่าโลกนี้เกิดโดยธรรมดาบ้างไม่ได้หรือ

เขาบอกไม่ได้ ธรรมดาไม่ได้ อยู่ดี ๆ จะมีบ้านโผล่มา
ไม่ได้ ต้องมีช่างไม้ ต้องมีช่างปูน เราถามบอกว่าช่างไม้ช่างปูน
ก่อนจะมาสร้างบ้านนี้ ใครจ้างมันมา ใครเรียกมันมา

ช่างไม้ ช่างปูนก็เป็นผลนะ ต้องมีผู้จ้าง เงินไม่ออกจาก
กระเป๋่า มันก็ไม่มาสร้างให้ฟรี ๆ นะ จะบอกให้ แล้วการที่
จะมาสร้างบ้านสร้างอะไร เรือนโรงก็ต้องมีสัมภาระวัตถุในการ
ก่อสร้างเช่นอิฐ ปูน เหล็ก ดิน ทราย มันต้องมีซี้ แล้ว
จะเอาอุปกรณ์อะไรมาสร้าง

พระเจ้าของท่านเอาอุปกรณ์อะไรมาสร้างโลก มีอุปกรณ์
สร้างบ้างไหม นายช่างจะสร้างบ้านก็ต้องมีอุปกรณ์สร้าง เครื่อง
ไม้เครื่องมือในการสร้าง

แล้วพระเจ้าจะสร้างโลกนี้ก็ต้องมีอุปกรณ์เหมือนกัน
อุปกรณ์อันนี้มาจากไหน บอกบัณฑิตให้มีเอง อ้าว แล้วกัน
นี่กำลังพูดถึงเหตุผล ท่านเองก็กล่าวเรื่องเหตุเรื่องผลเป็นตุนตุน
แล้วเวลานั้นท่านกำลังปฏิเสธเหตุผลที่ท่านกล่าวอ้างมาเสียแล้ว บอก
ว่าเกิดเองได้อีกแล้ว มีหรือเกิดขึ้นเอง ถ้าเกิดเองได้ ก็มีโลก
เกิดเองบ้างไม่ได้หรือ ท่านจะยอมไหม ให้โลกเกิดเองได้ถ้า
ไม่ได้

ข้าพเจ้าก็ไม่ยอมให้พระเจ้าเกิดเองได้เหมือนกัน ว่าอย่าง
นั้น ถ้าท่านไม่ยอมให้โลกเกิดเองได้ เราก็ไม่ยอมให้พระเจ้าเขา
เกิดเองได้ ไม่ได้ซิ เสมอกันซิ

เวลาจะมาเล่นงานพุทธศาสนา รู้จักเอาเหตุผลมายกมา
อ้าง แล้วตัวเองไม่รู้จักเอาเหตุผลในข้อเดียวกันมาถามตัวเอง
บ้าง พอถูกฝ่ายพุทธเล่นงานเข้าบ้าง บอกว่าเกิดขึ้นเอง แล้ว
พูดบอกว่าโลกเกิดเอง กลับตอบไม่ยอม นี่เราบอกว่าให้วิญญูชน
พิจารณาเหตุเกิดว่าใครจะเป็นคนนิยมเหตุผลกันแน่ ให้พิจารณาดู

ตั้งครานี้ ต่างว่าโลกมีพระเจ้าจริง เอาละ เรายอมรับ
ละ โลกมีพระเจ้าจริง สมมุติละ โลกมีพระเจ้าจริง อยาก

จะทราบว่ พระเจ้าองค์ไหนเป็นผู้สร้าง พระศาสนาต่าง ๆ
ในโลกมีมากมายทั้พระเจ้า

ของจีนก็มีเง็กเซียนฮ่องเต้ ฮ้วนกุสึ เป็นผู้สร้างโลก
ของคริสต์ก็มียะโฮวาเป็นผู้ก่อสร้างโลกของอียิปต์ก็มีเทพเจ้า
ลาบั้ง สุริยเทพเป็นผู้สร้างโลก ศาสนาจีนโตของญี่ปุ่น
สุริยเทพ ไม่ใช่ผู้ชาย เป็นผู้หญิงชื่ออมะเตระสุ นางเทพ
สุริยะ เป็นผู้สร้างโลก

ศาสนาพราหมณ์ก็มีอิศวร นารายณ์ พรหม เป็น
ผู้สร้าง และมีหน้าซ้า พระเจ้า ๓ องค์นึ่งทะเลาะกัน แย่ง
ตำแหน่งผู้สร้างเสียด้วยซ้า ศาสนาพราหมณ์เองพระเจ้า ๓
องค์นึ่งช้คคอกันอยู่เลย ใครเป็นผู้สร้างแน่ ยังไม่รู้เลย
พราหมณ์ทนนับถือพระนารายณ์เป็นใหญ่ ไวษณพ นิกาย
ก็บอกว่ นารายณ์นี้แหละสร้างพระพรหมกับสร้างอิศวร

พระพรหมเกิดจากนากัพระนารายณ์ ในเวลาบรรทม
กระสับรุ้สมุทรอยู่บนพญานาคราช อนันตนาคราชในกระ-
แสสินธสาคกร เข้ามาน ไปเกิด ดอกบัวโผล่มาจากนากั
คือพระนารายณ์แล้วดอกบัวบานมาเป็นพระพรหม เกิดใน

ดอกบัวพระพรหมนี้ต่างหากเล่า เป็นลูกพระนารายณ์
พราหมณ์พวกไวษณพนิกายถืออย่างนั้น

นี้ไปฟังพวกพราหมณ์นับถือพระพรหมบ้าง โย
นารายณ์ของแกกัอิศวร พระพรหมของกูเป็นคนสร้าง ไม่
ใช้ใครหรอก พระพรหมของกูสร้าง

ไปฟังวาทะพวกศิวะไสวะนิกาย พวกนี้บอกไม่จริง
นารายณ์เป็นขี้โคลพระอิศวร ถูกขี้โคลปั้นเป็นนารายณ์ออกมา
ต่างหากเล่า พระพรหมก็เหมือนกัน พระอิศวรบำเพ็ญตบะ
พระพรหมโผล่ขึ้นมาในกองไฟ อิศวรบันดาลให้เกิด เพราะ
ฉะนั้นอิศวรเป็นผู้สร้าง

ศาสนาพราหมณ์ศาสนาเดี๋ยวแท้ ๆ พระเจ้า ๓ องค์
แย่งตำแหน่งกัน จะเป็นแซมเบี่ยนสร้างโลกเสียแล้วเออ แล้ว
ใครเป็นพระเจ้าที่แท้ ที่เป็นคนสร้างโลก

ศาสนาพวกคนป่า อินเดี๋ยแดงนับถือ จระเข้เขาบอก
จระเข้เป็นคนสร้างโลก อินเดี๋ยแดงในอเมริกาไต้หวันถือจระเข้
ในลุ่มแม่น้ำอเมซอน บอกว่จระเข้เป็นผู้สร้างโลก

ศาสนาของพวกคนป่าในอาฟริกาบางเหล่า นับถือลิง
กอร์ริลล่าว่าเป็นผู้สร้าง เขาก็ ลิงกอร์ริลล่ามันเหมือนคน
กอร์ริลล่าเป็นผู้สร้างโลก แล้วไปนับประมวลพวกศาสนา ที่มี
พระเจ้าสร้างโลกทั้งหลายเป็นร้อย ๆ ศาสนา พระเจ้าองค์ไหน
กันพ่อคุณ เป็นผู้สร้าง อยากรู้จักเขี้ยว ทุกศาสนาก็อ้างว่า
พระเจ้าของบ้านแหละแท้ ของคนอื่น เก๊ ใครเป็นคนพูด
สาวกในศาสนาพูดเอาข้างเดียว คนอื่นเขาไม่รับรู้ด้วย แล้ว
อย่างนี้จะพึงเป็นเหตุผลได้ไหม

หรือว่าจะต้องให้พระเจ้าเหล่านั้นมาแข่งขันในกีฬาโอลิมปิกซึ่งตำแหน่งแชมป์เปี้ยนสร้างโลก คัดสินเด็ดขาดไปเลย
ว่าใครเป็นคนสร้างมากมาย ไม่ใช่ศาสนาต่าง ๆ ในโลกมี
พระเจ้าองค์เดียวเหมือนกันหมดเมื่อไหร่ล่ะ เรียกชื่อกันต่าง ๆ
แล้ว ต่างศาสนาต่างก็ไม่ยอมรับฐานะของพระเจ้าอีก
องค์หนึ่ง ว่าเป็นพระเจ้าจริง คัดค้าน ท้าว่า พระเจ้า
คนนอกของตัวจริง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะพึงจากใครแน่น่า
ใครเป็นผู้สร้าง ทะเลาะกันในเรื่องตำแหน่ง จึงแชมป์เปี้ยน
สร้างโลก

จึงแชมป์เปี้ยนกัน ถ้าเขาอ้างบอกว่า โอ พระเจ้าองค์-
เดียวกัน แต่บูชาในนามต่าง ๆ กัน พระองค์แบ่งภาคอวตาร
มาเป็นเง็กเซียนฮ่องเต้บ้าง แบ่งภาคอวตารมาเป็นยะโฮวา
บ้าง แบ่งภาคอวตารเป็นลิงกอร์ริลล่าบ้าง อะไรต่าง ๆ ถ้า
เขาว่าอย่างนั้น เราก็ถามเขาว่าถ้าเป็นอย่างนั้นจริงไซ้ร้ เรา
ก็ไม่ต้องเปลี่ยนศาสนาซิ ท่านจะไปเผยแพร่ให้คนเปลี่ยน
ศาสนามานับถือศาสนาที่ท่านทำไมละ ก็ปล่อยให้เขานับถือ
พระเจ้าต่าง ๆ ซิ พระเจ้าต่าง ๆ เป็นองค์เดียวกันแล้ว

ก็ไม่ต้องไปเผยแพร่ให้เขามานับถือศาสนาที่ท่านซิ
ปล่อยให้เขากเขาไหว้เง็กเซียนฮ่องเต้ของเขาไป
ให้พวกฮินดูเขาไหว้พระพรหม พระนารายณ์ พระ
ศิวะไป

ให้พวกฝรั่งเขาไหว้ยะโฮวาไป

ให้พวกคนป่าในอาฟริกาไหว้ลิงกอร์ริลล่าไป

ให้พวกอินเดียนแดงในอเมริกาใต้เขาไหว้พระเจ้าเป็น
พระเจ้าไป ท่านก็ไม่ต้องไปเผยแพร่ศาสนาไม่ต้องไปล้างสมอง
เขา ไม่ต้องเอาหูกยาเสื่อผ้าไปแจกเขาให้มานับถือศาสนาที่ท่าน
บวญการ

เราเป็นพระเจ้าองค์เดียวกันหมดคน พระเจ้าแบ่ง
ภาคเป็นปางต่าง ๆ นี้ เป็นพระเขี้ยว เป็นเง็กเขี้ยวองค์
บ้าง แล้วท่านจะมาลงทุนลงรอนมาเผยแพร่ศาสนาไปให้ เขา
มาเข้ารีตนับถือศาสนาท่านทำไมเล่า ย้อนถามเขาอย่างนั้น คุณ
ว่าจะตอบไม่ไหน มีท่าจะตอบไม่ไหน เราตั้งปัญหาย้อนถาม
อย่างนั้น

เพราะฉะนั้นพุทธศาสนารอดตัว ไม่ต้องไปตั้งภาค
บ้านลาย ทะเลาะชิงตำแหน่งพระเจ้ากับเขา ไม่ต้องเลย
เคราะห์ดี พระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติว่า ศาสนาเราใครเป็น
คนสร้างโลกนะ

ตรัสบอกว่าวิชาสร้าง วิชาที่อยู่ในตัวเรา
แหละ วิชาที่มาจากในตัวเราแหละ ภายในตัวเรา
นี่แหละสร้างโลก เพราะผมได้เรียนให้ทราบแล้วว่าโลกทัศน์
ในพระพุทธศาสนาไม่ได้เฟื่องไปข้างนอกโลก

ที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงสมุฏฐาน สมุฏฐานของโลกอยู่
ในตัวเรา ตัวเราเป็นโลก ๆ หนึ่ง จึงได้ตรัสกับโรหิตตัส
เทวบุตร ในสังยุตนิคาถาบอกว่า

ดูก่อนเทวบุตร ตถาคตไม่บัญญัติว่าการถึงที่สุดของ
โลกจะไปได้ด้วยการไปด้วยเดินเท้าหรือด้วยเหาะเหินเดิน
อากาศก็ตามที่เกิด ไปไม่ได้

แต่ตถาคตบัญญัติคำว่า โลก ในอารยะวินัยนี้หมายถึง
ร่างกายที่ยาววาทหนักขึ้นแหละ อันประกอบด้วยสัญญาคือ
ใจนี้แหละว่าเป็นโลก เหตุเกิดของโลก ความดับของโลก

การที่จะเดินทางไปสู่ความดับของโลกอยู่ที่นั่น นั่นคือ
หลักอริยสัจในร่างกายเรา ในชีวิตเรา หรือปฏิจสมุปบาท
ในตัวเรา การที่ไปเฟื่องโลกข้างนอกบอกว่า โลกวัตถุหรือ
โอกาสโลกมาจากใคร ใครเป็นคนปรุง ตามพุทธวิสัย
ถือว่าบิวยการเปล่า

พระองค์จึงได้ตรัสแก่พระสาวกในป่าประดู่ลาย กำโบ
ประดู่ในกำพระหัตถ์แล้วถามบรรดาภิกษุสงฆ์ว่า ดูก่อนภิกษุ
ทั้งหลาย

โบประดู่ในมือตถาคต กับโบประดู่ในบ้าน ใครจะ
มากกว่ากัน พระสงฆ์ก็ทูลบอกว่า โบประดู่ในบ้านมากกว่า
พระเจ้าข้า ตรัสว่าฉันใดก็ฉันนั้น ภิกษุทั้งหลาย

สิ่งที่ตกต ไม่ได้นำมาสอนเธอมีมากมายเหลือเกิน แต่สิ่งที่ตกตสอนเธอมีจำนวนน้อย ชื่อนี้เพราะเหตุเป็นไฉน ก็เพราะว่าสิ่งที่ตกตไม่มาสอนกับพวกเธอ

เพราะสิ่งเหล่านั้น^๗ ^๘ไม่เป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนัด ไม่เป็นไปเพื่อความสำรอกออกจากกิเลส ไม่เป็นไปเพื่อ **นิพพิทา** เพื่อ **วิราคะ** เพื่อ **นิโรธะ** เพื่อ **นิพานะ**

แต่สิ่งที่ตกตนำมาสอนเธอจะต้องเป็นไปเบื้องต้นของพรหมจรรย์ เป็นไปเพื่อสำรอกกิเลส เป็นไปเพื่อ **นิพพิทา** **วิราคะ** **นิโรธะ** **นิพานะ** ถึงจะสอนสิ่งนั้น **คืออริยสัจ ๔** ครัสอย่างนี้

ไม่ใช่พระองค์ไม่รู้โอกาสโลกนี้มาแต่ไหน ไม่ใช่ไม่รู้^๙ แต่บวชการเปล่า เอามาสอน ไม่มีประโยชน์ ถ้าเรารู้ว่าโลกนี้ใครสร้าง **กิเลสเราหมดไปไหม** เออละ ถือว่าโอกาสโลกนี้ใครเป็นคนสร้าง

^{๑๑} ^{๑๒} ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐}
ถ้ารู้แล้วกิเลสหมด ตัณหาหมด ก็ควรจะรู้ พระองค์เห็นว่ารู้แล้ว ก็ไม่มีประโยชน์ รู้แล้วก็รู้ตามเขาว่า ตาเราก็มอง

ไม่เห็น ไม่ได้เกิดจากขยาภูตญาณทัศนะ ฟังตาม ๆ เขานี้ ฟังผู้ที่มาพูดโลกนี้คนนั้นสร้าง รับรู้ไว้เท่านั้นเอง แล้วได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา

หลักการในพุทธศาสนาต้องการ **ญาณทัศนะ** ที่เกิดกับตัวเอง จะได้ไม่เป็น **อปราปรบัจจย** ไม่ต้องอาศัยบัจจยภายนอกเป็นความเชื่อ เป็นญาณทัศนะ อันเป็น **บัจจัตถ** ให้เกิดแก่ตัวเองเป็นสำคัญ นี้อันนี้สำคัญมาก เพราะฉะนั้นพระองค์จึงตัดประเด็นปัญหาข้างนอกเสีย เหนื่อยเปล่า เสียเวลาเปล่า

ชีวิตคนสั้นเกินไปที่จะมาไขว่คว้าศึกษาเรื่อง โอกาสโลกที่ศึกษาไม่รู้จบ เราจะปล่อยชีวิตนี้ให้มันเป็นมัน เรื่องการศึกษาเรื่อง **โอกาสโลก**ไม่รู้จบทำไม สู้มาศึกษาโลกที่เรา มีอยู่แล้วไม่ดีกว่าหรือ โลกภายในคนเรานี้เป็นโลก ๆ หนึ่ง ไม่ดีกว่าหรือ

เพราะฉะนั้นหลักการในพุทธศาสนาจึงมุ่งภายใน ไม่มุ่งภายนอก อันนี้พระองค์ได้ตรัสอุปมาว่าเหมือนกับคนเจ็บ ถูกศรเข้ามา ต้องถูกศรมาให้นายแพทย์รักษา ก่อนที่นายแพทย์ถอนศรออก

คนเจ็บบอกกับนายแพทย์บอกว่าหมอ อย่าพึ่งรักษา
ฉัน อย่าพึ่งถอนศรออกจากตัวฉัน ฉันอยากจะรู้ว่าคนยิงฉันนี้
เป็นใครผู้หญิงหรือผู้ชาย ถูกแทงเหล่าใคร ตั้งบ้านเรือน
อยู่ที่ไหน นี่หมอไปช่วยสืบให้ฉันรู้ทีเถิด แล้วฉันถึงจะให้รักษา
หมอกคนไหนถ้ารับไปสืบมาให้รู้ หมอกคนนั้นก็โง่ คนไข้
ต้องตายเปล่า กว่าจะเอาคำตอบคนไข้ตายไปแล้ว พิษลูกศร
กำซาบตายไปก่อนแล้ว ไม่มีประโยชน์

พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระองค์ก็เหมือนนายแพทย์-
คนนั้น พระองค์ไม่มีหน้าที่จะมาตอบบอกว่าโอกาสโลกนี้มี
ใครสร้าง วิญญาณฉันนะ ต้นตอปฐมคนแรกคือใคร ชื่ออะไร
ถูกแทงเหล่าใคร ไม่ใช่หน้าที่ หน้าที่อย่างนี้ต้องหน้าที่ศาล
หน้าที่ตำรวจเขาไปสืบ ไม่ใช่หน้าที่หมอ

หน้าที่พระองค์เป็นแพทย์มารักษาโรค โรคคือโลก-
กิเลส โลกทุกข์ ถอนทุกข์ถอนกิเลส วางยาคือ **ธรรม**
โอสถให้ ไม่ใช่หน้าที่ไปสืบสาวราวเรื่องของพวกเขา สืบสาว
ราวเรื่องมาแก้ก็ตายเปล่า รู้แล้วมันมีประโยชน์อะไร ในเมื่อ
ชีวิตแก้ก็ต้องมาตายอย่างนี้

เพราะเหตุนี้พระองค์เป็นแพทย์ไม่ใช่ตำรวจ ไม่ใช่
ศาล จะไปเที่ยวสืบสาวหาคนร้ายว่าเป็นลูกแทงเหล่าใคร บ้าน
อยู่ที่ไหน มาตอบปัญหาให้กับคนไข้เหล่านั้น

พระองค์จึงตรัสบอกว่า การที่เราไม่คิดฟุ้งซ่านในเรื่อง
โอกาสโลกว่าใครเป็นคนสร้างเออ ชีวิตดวงแรกนี้พ่อแม่เป็น
ใคร เป็นปัญหาอินไต โลกจินตา

อินไต มี ๔ คือปัญหาที่ไม่ควรจะคิด คิดแล้วมีส่วน
แห่งความเป็นคนบ้า คนบอ ตรัสอย่างนั้นนะ คือฟุ้งซ่าน
เกิดความฟุ้งซ่านเหมือนคนบ้าคนบอ หาทางที่จะอันติมะ
ไม่ได้ คือ

๑. พุทธวิสัย ๒. กรรมวิบาก ๓. ฌาน
วิสัย ๔. โลกจินตา ๔ ประการด้วยกัน

พุทธวิสัยคือวิสัยของพระพุทธเจ้า คนชั้นภูมิสาวก
ภาคประมาณพระองค์ไม่ถูก พระพุทธเจ้ากับพระพุทธเจ้า
ด้วยกันถึงจะหยั่งกันถึง คนชั้นอรหันต์หรือชั้นปัจเจกพุทธ-
เจ้าหยั่ง ยังไม่ถึง เพราะฉะนั้นปัญหานี้เป็นการเปล่า ที่จะมา

กิตติาคณะเนต่าง ๆ ว่าพระพุทธเจ้าทำไมท่านทำได้อย่างนั้น
ทำไมท่านทำได้อย่างนี้บวการ อันนี้เป็นพุทธวิสัย

๒. กรรมวิบาก วิบากของกรรมนั้นละเอียด

พิสดาร เป็นลูกโซ่ การที่เราเห็นคนทำชั่วได้ดิบได้ดีในชาตินี้
เรานึกว่าทำดีไม่ได้ผล ทำชั่วยังไม่ได้ผล เป็นการคาดคะเน
ผิด เพราะเราไม่มีญาณทัศนะไปติดตามในอดีตว่าคน ๆ นั้น
ขณะปัจจุบันเขากำลังเสวยผลของกรรมในขณะใด ในทาง
ไหนอยู่ เพราะฉะนั้นการคาดคะเนวิบากของกรรมก็บวการ
เปล่า

๓ ฌานวิสัยก็เหมือนกัน คนที่ได้ฌานย่อมมีภูมิ
ของจิต มีอภินิหารทางจิตประณีตพิสดารแตกต่างกับคนที่ไม่
ได้ฌาน เช่นทำอภิญญาต่าง ๆ ได้ ถ้าเราไปเอาภูมิของคน
ที่ไม่ได้ฌานไปหยั่งท่าน ก็บวการเปล่า

๔ โลกจินตา คือปัญหาเรื่องโอกาสโลกหมุนเวียน
มาแต่ไหน ใครเป็นปฐมเหตุ อันนี้เข้าลักษณะเป็นอนิจนใด
๔ ประการด้วยกัน

คือปัญหาที่ไม่ควรจะคิด คิดแล้วก็มีส่วนแห่งความ
เป็นคนบ้า คือหมายความว่าคิดแล้วใจคอมันฟุ้งซ่าน อย่าง
ปัญหาเรื่องพระเจ้าสร้างโลกนี้ ถ้าสมมุติว่า

เราเชื่อแน่ว่าพระเจ้าสร้างโลก เราอดสงสัยไม่ได้ว่า
แล้วพระเจ้าศาสนาอื่นเล่า เขาไม่มีส่วนจะสร้างโลกบ้างหรือ
มีแต่พระเจ้าของศาสนาเราเท่านั้นเองหรือ ของคนอื่นก็หรือ
เราว่าเขาช่างเกี่ยวต่างหากเล่า

เขาก็ว่าของเขาจริง เราก็อ้างของเราจริง แล้วใครเล่า
เป็นคนสร้าง พระเจ้าองค์ไหนเป็นคนสร้าง ยิ่งคิดยิ่งฟุ้ง
ไหมเล่า เราคิดก็หนักว่า เอ พระเจ้าใคร

เราก็มพ่อแม่ พระเจ้ากั่มพ่อแม่ช พระเจ้าเกิดเอง
คือ ๆ ท่าน ๆ ทำไมเราว่าเราเกิดเองบ้างไม่ได้หรือ โลกเกิด
เองก็ได้นี่นะ ทำไมเขาไม่ยอมเล่า คิดอย่างนี้คล้าย ๆ เราตั้ง
ปัญหาบอกว่า

มะนาวบ้านของฉันท่านเองหรือที่เปรี้ยว บ้านอื่น
หวานอย่างนั้นหรือ คล้าย ๆ พระเจ้าของฉันท่านจริง พระเจ้า
คนอื่นก็หรือ หรือน้ำตาลบ้านแกหวาน บ้านอื่นเขาเค็มนะ
พูดอย่างนี้หรือ น้ำตาลบ้านอื่นเขาเค็ม

เขาก็มีพระเจ้าเหมือนกัน แก่ไม่ยอมรับ-เขา ก็
เปรียบเหมือนน้ำตาลบ้านอินเดียหมดจะ น้ำตาลบ้านฉันท
หวาน หรือเปรียบกับร้านสินค้า ชายสินค้าข่มราคากัน ร้านอื่น
สินค้าแก่ ของฉันเมคอินอเมริกา ของแท้ๆอยู่ที่นี้ ข่มแบบนั้น
มันมักกลายเป็นโฆษณาชวนเชื่อไปหรือหรือ ตามอย่างนี้ เพราะ
ฉะนั้นศาสนาประเภทที่มีผู้สร้าง โลกนี้จึงไม่ทนต่อการวิญญู
ชนจะฟังพิสูจน์

โดยหลักการพุทธศาสนาเราถอดตัว วิทยาศาสตร์
เจริญไปทางไหน ก็ไม่กระทบกระเทือนในหลักการอันนี้
วิทยาศาสตร์เจริญในยุโรปสมัยกลางนะ เอาพวกนักวิทยา
ศาสตร์ไปเผาตายทั้งเป็นไม่รู้จักกร่อยกัพัน นักวิทยาศาสตร์
ในยุโรป

ค้นพบความจริงว่าโลกกลมบ้าง โลกเป็นสะเก็ดดาว
มาจากดวงอาทิตย์-โลกเป็นหมอกเพลิงมาก่อนบ้าง พวก
ศาสนจักรในยุโรปเขาไม่ยอม เขาบอกคัดค้านคำภีร์ของเขา
ถึงกับตั้งเป็นศาลศาสนาขึ้น มีพวกนักบวชในศาสนาฝรั่งเป็นผู้
พิพากษา แล้วก็จับพวกนักวิทยาศาสตร์พวกนี้ให้กลับทฎฐิ

ถ้าปฏิเสธเรื่องพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก บอกว่าโลกนี้
เป็นหมอกเพลิงมาจากดวงอาทิตย์ละก็ต้องฆ่า ฆ่าคนตายทั้ง
ร้อย ๆ พัน ๆ

พวกนักวิทยาศาสตร์เป็นผู้รักความจริง ยอมเอาชีวิต
เป็นเดิมพัน เพื่อจะรักษาต่อสู้กับความจริงอันนี้ ถูกตราหน้า
ว่าเป็นกบถบ้าง เป็นพอมคหมอมัจจะมาปฏิวัติศาสนา
บ้าง แล้วก็เอาตัวไปเผาไฟตายทั้งเป็น ศาลของศาสนาอย่างนั้น
เขาเรียกว่าอินสปีทชั่น ศาลศาสนาที่ชำระกนทม ความ
กิดเห็นคัดค้านในคำภีร์

ลักษณะอย่างนั้นในพุทธศาสนาเราไม่มีเลย เป็น
กว้างเป็นแมงอย่างนั้นไม่มีเลย เพราะอะไร เพราะศาสนาเรา
เป็น สัจจะ เราไม่ต้องกลัวใครมาคัดค้านหรือกลัวใครเขาจะ
มาสังสัย ยิ่งคนที่นับถือพุทธศาสนา นับถือโดยการคัดค้าน
นับถือโดยการสงสัย

ให้คัดค้านจริง สงสัยจริงเกิด เราให้คนมาศึกษาจะ
ไม่ใช่คัดค้านประณาม แล้วไม่ศึกษา ไม่มาค้านว่า เราทำ
ได้เลย ไม่ช้าแก่ต้องเลื่อมใส ถ้าแกมาศึกษาพุทธศาสนาด้วย
ความตั้งใจจริง

ให้อ่านพระไตรปิฎกตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายเถิด และค่อยมาคัดค้าน เพราะฉะนั้นจึงมีคำพูดมีตัวอย่างในประเทศจีน

เมื่อพุทธศาสนาแพร่หลายเข้าไปในเมืองจีน พวกนักบวชศาสนาขงจื้อซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของจีนเป็นเคียดเป็นร้อน คัดค้านพุทธศาสนาต่าง ๆ นานา

ก็พอดีมีอุปราชจีนคนหนึ่งเป็นตวดตวด คัดค้านพุทธศาสนา แต่ภริยาของท่านอุปราชนี้เป็นชาวพุทธ บอกกับสามี บอกว่าเดี๋ยวก่อน

การที่ท่านจะโจมตีศาสนาใดศาสนาหนึ่งว่าไม่จริง ท่านต้องศึกษาหลักการเสียก่อนซิ ท่านจะโจมตีโดยไม่รู้จุดอ่อนเขาได้อย่างไร ต้องค้นคว้าจุดอ่อนเขา เราจะได้มีเครื่องไม้เครื่องมือข้ออ้างเอาไว้โจมตีอย่างไรเล่า คือคุณนายรู้ดีแก่ใจตัวเอง

บอกว่าหลักธรรมพุทธศาสนานี้ไม่กลัวต่อการพิสูจน์ ใครยิ่งศึกษามากจะยิ่งติดมาก ยิ่งชอบใจมาก ฉันทะจะต้องเกิด ก็ทำผัวบอกว่าก่อนจะโจมตีต้องศึกษาก่อนจึงจะรู้จุดอ่อนของพุทธ เออ จริง เมื่เราพูดจริง ผัวว่าอย่างนั้น

เริ่มต้น ^๕ขอพระไตรปิฎกมาอ่านเขียนนะ อ่านเพื่อจะจับผิดเอาเป็นข้อโจมตี อ่านตั้งแต่หน้าแรกจนกระทั่งหน้าสุดท้ายเป็นเวลาติดต่อกันหลายเดือนทีเดียว พออ่านจบ เมื่อบอกถึงเวลาโจมตีพุทธศาสนาแล้วหรือยัง อุปราชบอกไม่โจมตีแล้ว จะเข้าวัดเป็นชาวพุทธแล้ว เมื่ถามว่าทำไมละ

บอกว่าอ่านพระไตรปิฎกทุกหน้าเล่มมโหฬารและมีความเข้าใจถ่องแท้พุทธศาสนาก็เป็นเงาเกิดขึ้น ๆ ตามตัวเป็นลำดับมา บัดนี้ฉันเป็นชาวพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ เหมือนอย่างเธอแล้ว ฉันท้องขอยกยด้วยที่ว่าที่เคยเข้าใจพุทธศาสนาผิด ๆ พลาด ๆ มาก่อน

เพราะเหตุที่ไม่เคยเรียนรู้หลักพุทธศาสนาเลย เห็นพุทธศาสนาแต่เรื่องวัฏวาราม พิธีกรรมและก็โจมตีผิด ๆ ถูก ๆ ว่าอย่างนั้น เพราะฉะนั้นจึงเป็นคำพังเพยในประเทศจีนสมัยโบราณว่า คนที่จะโจมตีพุทธศาสนา ถ้ามัวไปอ่านคัมภีร์ทางพุทธศาสนาแล้วจะกลับถูกพุทธศาสนาโจมตีกลายเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้าไป เขาว่าอย่างนั้น

อันนี้เป็นความจริง เพราะฉะนั้นคนที่มาโจมตีพุทธศาสนา
โดยมากเป็นพวกที่บิดเบือนตัวเอง ถ้าเรายื่นให้เขาอ่าน เขาก็
ไม่อ่าน เขาจะโจมตีเราไป เขาไม่ยอมศึกษา อย่างนี้ อันนี้
เป็นจุดเด่นในพุทธศาสนาของเราในข้อนี้

สำหรับในวันนี้ก็เห็นจะได้เวลาชั่วโมงพอดี ก็ขอยุติ
เพียงเท่านี้สำหรับคำบรรยายในวันนี้จะครบ

ต่อไปเป็นปัญหาถามว่า คนตายแล้ว ชั้น ๕ ดับ
หมดใช่ไหม ถ้าเช่นนั้น ผู้ที่ไปเกิด เอาอะไรไปเกิด
เพราะวิญญาณรวมอยู่ในชั้น ๕ นี้ด้วย

ตอบ ปัญหาข้อนี้ อย่าลืมหึกรับ ชั้น ๕ ก็เป็นสันตติ
นี้ครับ ปฏิสนธิวิญญาณถูกแล้ว มีวิญญาณชั้น แต่เมื่อวิญญาณ
ชั้นจะดับไป ก่อนที่มันจะดับ มันได้ส่งพลังงานไปในขณะที่ ๒
ให้เกิดวิญญาณดวงใหม่เกิดขึ้น เป็นพลังงาน

ทำนองพ่อส่งให้ลูก ลูกส่งให้หลาน เป็น
กรรมพันธุ์ สืบต่อกัน เพราะฉะนั้นดวงเก่าดับก็ดับไปซิ
แต่ก่อนจะดับมันส่งผลของพลังงานไปไว้กับดวงใหม่ที่จะ
เกิดขึ้น

ดวงใหม่เกิดขึ้นก็ต้องอาศัยดวงเก่าเป็นสมุฏฐาน
คล้าย ๆ ไฟ เราจุดเทียนไว้เล่มหนึ่ง แล้วก็คนหนึ่งเอาเทียน
อีกเล่มหนึ่งมาต่อ ไฟจากเทียนของเราไป เป็นไฟคนละเล่ม
แต่ไฟเล่มใหม่นี้ก็มาจากไฟเล่มเก่าเป็นเชือฉั่นใจ

วิญญาณชั้นดวงเก่าดับไป ก็เป็นเชือให้เกิด
วิญญาณชั้นในภพใหม่ เพราะฉะนั้นในข้อนี้ก็เป็นเรื่อง
ของสันตตินี้ครับ

ถามว่า พระพุทธเจ้าตรัสว่า อนัตตา ไม่มีตัวตน
ตลอดไปจนถึง วิญญาณ ก็เมื่อคนมีกิเลสตายไปแล้ว เอา
อะไรไปเกิด

ตอบ ก็คำว่า ไม่มีตัวตน ในที่นี้ ไม่ใช่สูญเปล่า
นะ ไม่ใช่ไม่มีอะไรนะครับ คำว่า ไม่มีตัวตน ในที่นี้
พระพุทธเจ้าไม่บอกว่า นัตถิเก ถ้านัตถิเก เป็นคำ
ปฏิเสธเด็ดขาดว่าว่าง เหมือน สูญญากาศ นี้ไม่มีอะไร
มันแว้ง ๆ โล่ง ๆ ไม่ใช่อย่างนั้น

อนัตตา แปลเพียงว่า ไม่มีอัตตาที่เที่ยงแท้เท่านั้นเอง
อัตตามีอยู่ แต่ความมีอยู่ของ **อัตตา** ไม่ใช่อัตตาที่แท้จริง เข้าใจ
ใหม่ครับ

ไม่ใช่อัตตาที่แท้จริง คล้าย ๆ ฟองน้ำ ฟองน้ำมีไหม
ฟองน้ำมีอยู่ แต่ว่าฟองน้ำมีอยู่ประเดี๋ยวก็ดับใช่ไหม ไม่เที่ยง
มีอยู่อย่างไม่เที่ยง เพราะฉะนั้น จึงใช้คำว่า อนัตตา ไม่ใช่
คำว่า **นัตถิตา** ไม่ใช่

คำนี้ไม่ได้ปฏิเสธว่าไม่มีอะไรเลย เปล่า ๆ โลง ๆ เวง ๆ
เป็นสูญญากาศ ไม่ใช่ ใช้คำว่า อนัตตา แปลว่า ไม่ใช่อัตตา
สภาวะธรรมอันนั้น

อัตตา แปลว่า ยืนหยัดคงที่เป็นหนึ่ง แต่
อนัตตา แปลว่า ไม่ใช่ยืนหยัด ไม่คงที่ และไม่เป็นอย่างหนึ่ง
แต่มีอยู่ มีอยู่อย่างไม่คงที่ มีอยู่อย่างไม่เที่ยง มีอยู่อย่างเปลี่ยน-
แปลง ความเปลี่ยนแปลงเป็นภาวะมีอยู่ จึงสอน อนัตตา
ต่างกับ **นัตถิตา** นะครับ ชื่อนี้

ตามว่า พระพุทธเจ้ามิให้เรายินดี ในรูปถึงโณฏ-
ฐัพพะธรรม เหตุไฉนจึงตรัส ในปรมัตถธรรม มี รูป เสียง
โณฏฐัพพะธรรม จะไม่ผิดกับคำว่ามิให้ยินดีในรูป เสียง
เป็นต้นหรือ

ตอบ ข้อนั้นท่านเข้าใจผิดครับ ข้อนั้นคือว่า ในปรมัตถ์ที่
ตรัสถึงเรื่องรูป รส กลิ่น เสียง เป็นวิธีการ แสดงธรรมที่จะ
ให้เราเห็นโทษของรูป รส กลิ่น เสียง

เหมือนกับหมอ หมอเรียนวิชาแพทยต้องรู้
สมุฏฐานของโรค ต้องจาะในชื่อโรคออกมา ไม่อย่าง
นั้นจะรักษาได้อย่างไร โรคนี้คือหอยพอกนะ นี่มะเร็งนะ
อหิวาต์นะ หมอต้องเรียนรู้ชื่อโรค และการที่หมอเรียนรู้
ชื่อโรคจะว่าหมอยินดีในโรคได้อย่างไรเล่า ได้เรียนรู้
ชื่อโรคก็เพื่อที่จะไปหาทางบำบัดโรคจั้นใด

ที่ตรัสเรื่องรูป รส กลิ่น เสียง โณฏฐัพพะก็จั้นนั้น
ต้องเรียนรู้สภาวะความจริง นี่เป็นทุกขสัจ นี่ของพวกนี้
ทุกขสัจต้องกำหนดรู้ทุกขั รูป รส กลิ่น เสียง ไม่ใช่
สมุทัยนะครับ ไม่ใช่ ตัณหา ไม่ใช่ สมุทัยสัจ

เป็นทุกขสัจ ทุกขสัจต้องกำหนดรู้ เหมือนหมอ
เรียนรู้ชื่อโรคต่าง ๆ เรียนรู้สภาวะของโรคต่าง ๆ การที่หมอ
เรียนรู้สภาวะของโรคต่าง ๆ ไม่ได้หมายความว่าหมอยินดีในโรค
เหล่านั้น ตรงกันข้ามเลย

เพื่อจะหาทางทำลายโรคมามากกว่าสำหรับปัญหาที่ผม
บรรยายในวันนี้มีท่านผู้ใดสงสัยไหม ขอให้ถามปัญหาในวัน
นี้มีท่านผู้ใดสงสัยหรือเปล่า

ถามว่า นัตถิกะทิกฐิตัมความหมายว่า ไม่มี คำสอน
ในข้อนี้แสดงว่าเป็นการปฏิเสธเหตุปัจจัยทุกอย่างใช่ไหม

ตอบ ใช่ครับ ปฏิเสธเหตุปัจจัย ปฏิเสธบุญ
กรรม เช่นดังที่มความเห็นว่าไม่เที่ยง ที่มความเห็น
ว่าขาดสูญ และก็ปฏิเสธเหตุอื่น ๆ อีก ที่มเหตุปัจจัย
ส่วนที่เป็น สังขตธรรม อสังขตธรรมก็ถือเอาว่าไม่มี
ใช่ไหม ใช่ ถูกแล้ว ไม่มีนิพพาน ไม่มีบุญคุณ
แม้บิดามารดา สมณะ พราหมณ์ เป็นนัตถิกะทิกฐิตัม
ใช่ครับ

ถามว่า ก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาสู่เมืองไทย คนไทย
เรานับถือศาสนาอะไรมาก่อน และผู้ที่เข้ามาเผยแผ่ด้วยวิธีไหน
คนไทยเราจึงยอมรับนับถืออย่างไม่เสื่อมคลาย

ตอบ คือ ชื่อนักคนไทยเรานับถือพุทธศาสนามาก่อนที่
จะมาอยู่เมืองไทยเสียด้วยซ้ำ คนไทยเรานับถือพุทธศาสนา
มาก่อนที่จะเข้ามาอยู่เมืองไทย

กษัตริย์ไทยองค์แรกนับถือพุทธศาสนานั่นคือกษัตริย์
แห่งอาณาจักรอ้ายลาว ราว ๆ พ.ศ. ๖๐๐ เศษ ชื่อขุนหลวง
เม้าหรือขุนหลวงเม้า กษัตริย์แห่งอ้ายลาว ราว ๆ พ.ศ.
๖๐๐ เศษ

เวลานั้นไทยยังอยู่ในยุคนานของจีนอยู่ เพราะฉะนั้นชาติ
ไทยจึงเป็นคนชาติที่นับถือพุทธศาสนามากว่าพันปีแล้ว ตั้งแต่
สมัยอ้ายลาว ชื่อขุนหลวงเม้า เมื่อมาอยู่เมืองไทย ถ้าถามถึง
ก่อนหน้า

คนไทยนับถือพุทธ ถามว่าคนไทยนับถือศาสนาอะไร
นับถือศาสนาผีบ้างเขา พุทธเทวนิยม

ถามว่า เมื่อคนไทยตายใหม่ ๆ บุตรหลานไปกราบไหว้ศพแล้วขอให้ดวงวิญญาณจงไปสู่สุคติหรือไปสู่ที่ขอบเขนนี้ ดวงวิญญาณของศพนั้นจะไปตามที่ขอได้หรือไม่

ตอบ ไม่ได้เด็ดขาด จะไปหรือไม่ไปอยู่ที่กรรมของคนตายเอง ไม่ใช่อยู่ที่ลมปากของลูกของหลานที่บอกว่าไปที่ขอบเขนนี้ ถ้าคนนั้นทำชั่วก็ตกนรกไป อ้อนวอนจนปากหักให้ไปที่ขอบ ไปไม่ได้แน่ครับ ข้อนี้ แล้วแต่กรรม

ถามว่า มาสัตว์ตัดชีวิตไก่เบ็ดหมูปลาเป็นต้น ผิดศีล ข้อว่าทำปาณาติบาต เมื่อเราไม่ฆ่าแล้วทำอย่างไรเราจึงจะได้สัตว์เหล่านั้นมาเป็นอาหารเล่า

ตอบ เราก็ไม่ต้องกิน กินเจมังสะวิรัตอย่างพวกแขกฮินดู กินแต่น้ำมันถั่ว กินแต่นม เขาก็ล่าสัตว์ของพรุ่ยทุกคน สังเกตดูแขกท้องพรุ่ย ผู้หญิงแขกยิ่งท้องพรุ่ย อ้วน ไม่เชื่อไปดูแถวพาหุรัต สะพานหัน สำเพ็งซี แขกแต่ละคนอ้วน แขกผอมหาทำยาก แขกผอมถ้าจะมีก็มีในอินเดีย เวลานั้นกำลังอดอยากกันอยู่นะ ตอนนั้น ถึงจะมีแขกผอมหรืออก ปกติแขกกินถั่ว

ถั่วมีโปรตีนสูง กินนม กินเนย โปรตีนสูงทั้งนั้นแหละ เพราะฉะนั้นอย่ากลัวเลย ถ้าหากว่าเลิกฆ่าสัตว์แล้ว กลัวจะไม่มีอาหารกิน ไม่ต้องกลัว อาหารผักนั้นแหละดีที่สุด อย่ากลัวนะครับ

ถาม คือในฐานะที่อาตมาจะต้องออกไปทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมมติว่าถ้าไปมีนักเผยแผ่ต่างศาสนา เขาถามขึ้นมาเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อถือในพระพุทธเจ้า หรือว่าพระธรรม พระสงฆ์ เขาบอกว่าจะมีหลักฐานอะไรที่ท่านเชื่อว่าพระพุทธเจ้าของท่านมีจริง

อาจารย์เสถียร อ้อ ก่อนอื่น เราย้อนถามเขาว่า แล้วท่านมีหลักฐานอะไรที่ว่าพระเจ้าของท่านมีจริง พระเจ้าผู้สร้างของท่าน เชิญมาอภิเษกให้ต่อหน้าได้ ท่านลองเชิญพระยะโฮวามาคุยต่อหน้าได้ ฉะนั้นเปลี่ยนศาสนาให้

ถาม ไม่ใช่อย่างนั้น ถ้าหากว่าเขาไม่ให้เราถามแบบนี้ เขาถามชนิดที่ให้เราเป็นผู้ตอบ

ตอบ เราตอบบอกว่าที่เรา^๑รู้ว่าพระพุทธเจ้า^๑มีจริง เพราะ^๑พระธรรมของพระองค์ปรากฏอยู่ เช่น^๑พระไตรปิฎก

ถาม ที่^๑ถ้าหากว่าเขาจะถามต่อไปอีก^๑ด้วยว่า^๑พระธรรมคนอื่น^๑นอกจากพระพุทธเจ้า^๑จะแต่ง^๑ไม่ได้หรือ

ตอบ แต่ง^๑ได้ ผู้^๑ที่แต่ง^๑พระธรรมชนิด^๑นั้นได้ คน^๑นั้นคือ^๑พระพุทธเจ้า^๑แล้ว

ถาม คือ^๑ถ้าหากว่าคนอื่น^๑ นอกจาก^๑พระพุทธเจ้า^๑แล้ว^๑แต่ง^๑พระธรรม^๑ไม่ได้หรือ

ตอบ เรา^๑บอก^๑แต่ง^๑ได้^๑อย่างไร^๑ครับ คน^๑ที่^๑แต่ง^๑พระธรรม^๑ได้อย่าง^๑นั้น^๑คน^๑นั้น^๑เป็น^๑พระพุทธเจ้า^๑ นอกจาก^๑พระโคตมะ^๑ก็เป็น^๑พระพุทธเจ้า^๑ อีก^๑องค์^๑หนึ่ง^๑ ขึ้น^๑มา^๑แต่ง^๑ คือ^๑เป็น^๑พุทธะ^๑องค์^๑ใหม่

ถาม อย่าง^๑นั้นก็^๑หมายถึง^๑ว่า^๑อาจารย์^๑เสถียร^๑นั้น^๑อาจจะ^๑เป็น^๑พระพุทธเจ้า^๑องค์^๑หนึ่ง^๑

ตอบ ไม่ได้^๑ครับ เพราะ^๑คน^๑ที่จะ^๑แต่ง^๑พระธรรม^๑ได้ พุค^๑ง่าย^๑ ๆ ว่า^๑ลอก^๑นำ^๑ลาย^๑ของ^๑พระพุทธเจ้า^๑ซึ่ง^๑เป็น^๑ผู้^๑แต่ง^๑องค์^๑แรก^๑ มา^๑เขียน^๑นี้^๑ครับ ผม^๑ไม่มี^๑ปัญญา^๑ที่จะ^๑บัญญัติ^๑อริยสัจ^๑ขึ้น^๑ได้

คือ^๑มรรค^๑ ๘^๑ ชั้น^๑ได้^๑ ที่^๑เรา^๑รู้^๑อริยสัจ^๑ ๔^๑ หรือ^๑มรรค^๑ ๘^๑ สามารถ^๑แต่ง^๑ตำรา^๑พระธรรม^๑เล่ม^๑โต^๑ ๆ^๑ จำ^๑นำ^๑ลาย^๑ท่าน^๑มา^๑เขียน^๑ต่าง^๑หาก^๑เล่า

เขา^๑บอก^๑ไม่^๑ใช่^๑พระพุทธเจ้า^๑ ไม่^๑ใช่^๑พระโคตมะ^๑ ต้อง^๑เป็น^๑คน^๑เขียน^๑ ถูก^๑แล้ว^๑ คน^๑นั้น^๑แหละ^๑เรา^๑เรียก^๑ว่า^๑พุทธะ^๑แน่^๑ละ เพราะ^๑พุทธะ^๑ท่าน^๑นั้น^๑ที่จะ^๑เขียน^๑อย่าง^๑นั้น^๑ได้^๑ จะเป็น^๑โคตมะ^๑ หรือ^๑ไม่^๑โคตมะ^๑ก็^๑แล้ว^๑แต่^๑ คน^๑นั้น^๑ที่^๑แต่ง^๑พระธรรม^๑อย่าง^๑นั้น^๑ได้^๑ คน^๑นั้น^๑คือ^๑พุทธะ^๑ ศาสนา^๑นั้น^๑เป็น^๑ศาสนา^๑พุทธะ^๑

ถาม พระ^๑ธรรมะ^๑ทั้ง^๑หมด^๑คน^๑เป็น^๑พระ^๑ธรรมะ^๑ที่^๑เป็น^๑ของ^๑พระพุทธเจ้า^๑ทั้ง^๑หมด^๑หรือ

ตอบ เรา^๑ไม่มี^๑ปัญญา^๑ คน^๑ชั้น^๑หลัง^๑นี้^๑ไม่^๑เห็น^๑มี^๑ใคร^๑มี^๑ปัญญา^๑เขียน^๑เรื่อง^๑อริยสัจ^๑ หรือ^๑ปฏิ^๑จ^๑สมุ^๑ป^๑บาท^๑หรือ^๑อก^๑กั^๑ธ^๑ร^๑ม^๑ ออก^๑มา^๑ได้^๑เลย^๑ จำ^๑ปาก^๑พระ^๑พุทธเจ้า^๑มา^๑ท^๑ง^๑นั้น^๑แหละ^๑ ถ้า^๑จะ^๑ว่า^๑ไป^๑แล้ว^๑ คน^๑ที่^๑เป็น^๑ผู้^๑ต้น^๑กำ^๑เนิด^๑พระ^๑ธรรมะ^๑นั้น^๑เป็น^๑ใคร^๑เล่า^๑ เรา^๑ย้อน^๑ถาม^๑ว่า^๑เป็น^๑ใคร^๑ เขา^๑บอก^๑ก็^๑คน^๑นะ^๑ซี^๑ ไม่^๑ใช่^๑พระ^๑โคตมะ^๑

เราบอกเอาเถิด จะเป็นโคตมะ พุทธเราถือว่าเป็น
เพียงสมมุติบัญญัติ ไม่สำคัญหรอก

แต่คนที่สามารถเขียนธรรมะอย่างนี้ คนนั้นพวก
เราถือว่าคนนั้นแหละคือพุทธะ แล้วท่านจะเรียกเป็นอะไรก็
แล้วแต่ ปฏิเสธว่าไม่ใช่ พระโคตมะ ก็ช่างเถิด แต่ฉันว่า
ใครเขียนธรรมะอย่างนี้ได้คนนั้นคือพุทธะที่ฉันเคารพ
กราบไหว้ก็แล้วกัน

ถาม ผู้ที่อ้างธรรมะนี้เป็นหลักฐานว่า พระพุทธเจ้ามี
จริง ก็นอกจากพระพุทธเจ้าไม่มีแล้ว ใครจะแต่งธรรมะได้

ตอบ การตรัสรู้มีอยู่พร้อมที่ทางโบราณคดีขุดศิลาจารึก
ขึ้นมา พระบรมสารีริกธาตุที่ขุดขึ้นมาจากพวกศากยวงศ์
ฝังเอาไว้ที่กรุงกบิลพัสดุ์ เวลานั้นอยู่ที่ภูเขาทองสุวรรณบรรพต
วัดสระเกษนี้แหละครับ

จะมีพระธาตุที่แท้จริง ไม่ใช่พระธาตุหิน พระ
ธาตุกรวด อย่างที่อยู่ในกระเปาะของชาวบ้านนะ พระธาตุที่แท้
จริงที่เรากราบไหว้อย่างสนิทใจจริง ๆ ละก็

เมืองไทยเราไม่ต้องไปหาอื่นไกลที่ไหนเลย ตรงไป
ภูเขาทองที่เดียว บนนั้นแหละ พระบรมธาตุแท้ รัฐบาล
อินเดียขุดได้ที่เขวงป่าในเมืองกบิลพัสดุ์ แล้วขุดพบ
ในสถูปโบราณฝังอยู่ในตะหลับหลายชั้น

ตลับชั้นสุดท้ายจารึกเป็นอักษรบาลีรุ่นเก่าที่สุด รุ่นครึ่ง
พุทธกาลจารึกบอกว่าสรีระส่วนนี้เป็นของ พระศากยมุนี อันพวก
ศากยวงศ์เป็นผู้ประดิษฐานไว้

คือว่าศากยวงศ์ฝ่ายบิณฑุวันซึ่งเป็นศากยวงศ์พวกหนึ่ง
เป็นผู้ได้รับส่วนแบ่งจากโทณะพราหมณ์แล้วก็เอาไปสร้างสถูป-
บูชา สถูปนี้ฝังดินฝังทรายเป็นระยะกว่า ๒,๐๐๐ ปี เพิ่งมาขุด
พบเมื่อต้น รัชกาลที่ ๕ รัฐบาลอินเดีย มัลลอร์ด เกอร์สัน
เป็นหัวหน้า เป็นไวซ็รอย (Viceroy) ตีใจที่เร็วกว่าต้องการ
จะเอาเข้าพิพิธภัณฑ์ แต่ตอนหลังพระไทยองค์หนึ่งชื่อว่า
ชินะวรวงศ์ ไม่ใช่อื่นไกล

พระไทยองค์นี้คือ พระองค์เจ้าปฤศฐานต์ ท่านเป็น
อัครราชทูตกรุงสยามประจำราชสำนักยุโรปตั้ง ๑๐ กว่าประเทศ
เวลานั้นเพียวที่สุดเลย ถ้าจะว่าไปแล้ว เป็นนักเรียนนอก

รุ่นแรกที่สุด พระองค์ปฤศฐานักนเป็นทูตไทยประจำ
สำนักเซนต์เจมส์ ประจำสำนักต่าง ๆ มากมาย

ที่หลังท่านเมื่อ ข้าใจกับรัชกาลที่ ๕ ด้วยเรื่องอะไร
ก็ไม่รู้ บวชที่ลังกา ไม่บวชเมืองไทย บวชที่ลังกา
แล้วเอาเครื่องราชอิสริยาภรณ์สายสพาย สร้างเจดีย์
บูชาบรรจุในพระเจดีย์หมด ทิวคทิวพุทธมารามใน
เมืองโคลัมโบ แล้วตัวท่านก็เดินธุดงค์ไปอินเดีย

พระองค์นี้ไปเห็นเขาชุกพบพระบรมธาตุส่วนนี้ พระ
ชินะวรวงศ์ก็เสนอไว้ช้อยอินเดีย บอกว่าควรจะทำเกล้า
พระเจ้ากรุงสยาม

เพราะเป็นพระเจ้าแผ่นดินประเทศเอกราชประเทศเดียวที่
นับถือพุทธศาสนาในเวลานั้น ทางอินเดียก็ให้ทูตมีหนังสือมากราบ
บังคมทูลรัชกาลที่ ๕ ได้ส่งพระยาสุโขม ซึ่งต่อมาเป็นเจ้าพระยา
ยมราช มหาบัณฑิต เดินทาง เป็นผู้แทนต่างพระองค์ไปอัญเชิญ
พระบรมธาตุส่วนนี้มาประเทศไทย

ระหว่างที่มาในเรือ พระยาสุโขมไม่ค่อยเชื่อ เอ๊ะ
พระธาตุแท้หรือเปล่านั้นไม่รู้ ที่เราเชิญมาบรรจุในพระเจดีย์

กะไหล่ทอง กำลังนึกสงสัยอย่างนี้เขี้ยวชะ อยู่ในห้องเก็บ
ในเรือ ทันใดนั้นพระธาตุองค์นั้นแสดงอภินิหารเป็นฉับพลัน
รั้งแผ่สว่างทั่วห้องเลย พระยาสุโขมนั่งอยู่บนเตียง เวลา
กลางวัน ตกตะลึงงันไปหมด เวลานั้นคนหน้าห้องหอยของ
พระยาสุโขม เป็นขุน กำลังจะเข้ามาด้วยธุรกิจกับพระยาสุโขม
เปิดประตูห้องเก็บเข้ามา เลยยืนตะลึงงัน มองพระบรมธาตุ
แสดงปาฏิหาริย์ ตะลึงงันทั้งสองคนเลย เชื้อร้อยเปอร์เซ็นต์
แล้ว พระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าแน่แล้ว ส่วนนี้

เชิญมาถึงเมืองไทยตั้งไว้ที่วัดพระแก้วให้ประ
ชาชนบูชา ๓ วัน แล้วเวลานั้นชาวพุทธนานาชาติรู้ข่าว
ส่งผู้แทนมาขอส่วนแบ่งจาก รัชกาลที่ ๕ คณะสงฆ์พม่า
คณะสงฆ์ลังกา คณะสงฆ์ญี่ปุ่น เดินทางมาเป็นการใหญ่
ทีเดียว

รัชกาลที่ ๕ ก็แบ่งให้ กระจ่างเหลือแล้วถึงไป
บรรจุไว้บนยอดภูเขาทองสุวรรณบรรพตเดยวัน เพราะ
ฉะนั้นโดยหลักฐานโบราณคดี เราก็มักจะดูพระพุทธรเจ้า
เป็นพยานพระธาตุที่นักโบราณคดียอมรับทุกประการ

โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีเมืองกบิลพัสดุ์ เมือง
ราชคฤห์ เขตวัน โฆษิตาราม บุพพาราม ที่รัฐบาลอินเดีย
ขุดค้นพบซากมากมาย รวมกระทั่งกุฏิคันธกุฎีที่อยู่พระพุทธเจ้า
ยังพบเลย ที่อินเดียทุกวันนี้ เป็นหลักฐานอยู่ทางโบราณคดี

ทางประวัติศาสตร์หลักศิลาจารึก จารึกพระเจ้า
อโศก จารึกกษัตริย์อินเดียสมัยโบราณต่าง ๆ เอย ที่กล่าวถึง
พระพุทธเจ้า มีพร้อม

จารึกของพวกศาสนาอื่นในศาสนาพราหมณ์ซึ่งไม่จำเป็น
จะต้องมายกย่องพระพุทธเจ้า ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ก็กล่าว
ถึงพระพุทธเจ้าว่า พระพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่อย่างไร ต่อสู้กับลัทธิ
พราหมณ์มาอย่างไร

พวกพราหมณ์ได้ต่อสู้พระพุทธเจ้ามาอย่างไร มี
ข้อความระบุในศาสนาซึ่งไม่ใช่ศาสนาพุทธ เป็นศาสนา
พราหมณ์ ระบุไว้ นอกจากศาสนาพราหมณ์แล้ว

ศาสนาเชนยังระบุพระพุทธเจ้าอีก เพราะเป็น
ศาสนาที่เกิดร่วมยุคพุทธสมัย ได้กล่าวถึงพระสมณโคตมอย่าง
นั้น ๆ คำสอนอย่างนั้น ๆ นั้นมีไว้ในศาสนาอื่น ๆ นานัปการ นี้
หลักฐาน

มีหน้าซ้ำในจดหมายเหตุ ของพวกกรีกที่เดิน
ทางมาอินเดียสมัยอเล็กซานเดอร์มหาราช ก็ได้บันทึกถึง
ภาวะการณ์ของพุทธศาสนาในอินเดีย พวกกรีกไม่จำเป็นจะ
ต้องมานับถือพุทธหรอก เพราะเป็นฝรั่งมั่งคั่ง

เขายังพูดถึงพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นประมวล
หลักฐานต่าง ๆ ทั้งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ หลักธรรมะ
แสดงให้เห็นชัดว่าพระพุทธเจ้ามีจริง มีชีวิตอยู่ในโลกจริง

หลักฐานของท่านเล่า ยะโฮวาอยู่ที่ไหน เชิญมาให้
ดูได้ไหม นอกจากในคัมภีร์ที่ท่านบอก เป็นผู้สร้างโลก
โลกนี้คือผลจากยะโฮวาแล้ว อยู่ที่ไหน พระยะโฮวาแล้วเชิญ
มา มีหลักฐานอะไรบ้าง เชิญมาซิ มีบ้างไหม เราย้อนถามเขา
บ้าง สงสัยไหม ซ่อน ยังมีอะไรติดใจไหมครับ

ถามว่า ในขณะที่เราตบฟัน เราจะกำหนด
วิบัติสนาบัญญัติว่าส่วนไหนเป็นวิบัติ

ตอบ เห็นรูปตบพันได้ยินเสียง นี่เป็น **ปัจจุบันธรรม** เอาขณะปัจจุบันตาเห็นรูป ตาก็เป็นรูปธรรม รูปที่เราเห็นก็เป็นรูปธรรม เสียงก็เป็นรูปธรรม **สัททรูป** มากระทบ **โสตประสาท** **วรรณรูป** มากระทบ **จักษุประสาท** ตาเราเห็นเฉพาะ **วรรณรูป** ไม่ใช่เห็นรูปอื่น รูปายตนะ คือ **วรรณะได้แก่สี** ต่าง ๆ ตาเห็นสีนี้เป็นรูปธรรม **ความรู้ในสีนั้นคือจักษุวิญญาณ** หรือ **โสตะวิญญาณ** กำหนดในเสียงเป็นนามธรรม เป็นนามรูป

ถาม ส่วนนี้เป็นวิภูฏะ ที่นี้เมื่อหากเขาถ่ายภาพ **๒** ภาพว่ามีวัตถุเช่นเดียวกัน มีไม้อยู่ท่อนหนึ่ง ยกขึ้นมาว่า ท่อนหนึ่งนั้นเมื่อหากแยกออกเป็น **๒** ท่อน บุคคลผู้ติดอยู่ในวิภูฏะมีความสำคัญว่าสิ่งนั้นเป็น **๒** ท่อน ส่วนบุคคลผู้ออกจากวิภูฏะแล้วมีความเห็นว่าในส่วนนี้ว่าเป็นอย่างไร? คือหมายความว่าไม้มีอยู่ท่อนหนึ่ง แต่เขาผ่าเป็น **๒** ชั้น เมื่อหากเขาถามขึ้นมาว่าผู้ติดอยู่ในวิภูฏะย่อมมีความหมายในส่วนนี้ว่าเป็นอันเดียวกันหรือต่างกัน แต่ส่วนผู้ที่หลุดออกจากวิภูฏะแล้วมีความหมายในส่วนนี้ลักษณะใด

ตอบ **ผู้อยู่ในวิภูฏะกับผู้ที่หลุดออกจากวิภูฏะเห็นไม้ผ่าเป็น ๒ ชั้นแล้วมีความรู้สึกต่างกันอย่างไร** ไซ้ใหม่ ในขณะทีเห็นไม้ผ่าเป็น **๒** ชั้นอย่างนั้นหรือ และถามว่า **๒** คนนี้มีความรู้สึกต่างกันอย่างไร **ต่างกันซีครับ** คือว่า **ความรู้สึกของคนที่ยังอยู่ในวิภูฏะ** ถ้าเห็นไม้ผ่าออกเป็น **๒** ชั้น ถ้าหากว่าเขามีอาลัยในไม้นั้น อยู่ก็เป็นทีตั้งแห่ง **อุปายาส ความโทมนัส** ว่าได้เสียไปแล้ว คนที่หลุดจากวิภูฏะแล้วก็มีพลัง **อุเบกขา** คนที่ยังไม่หลุดจากวิภูฏะ ไม่มีพลังอุเบกขา

ถาม คือหมายความว่าถึงแม้จะรับรู้อารมณ์อยู่ แต่ **ไม่มีความยึดมั่น** ในสิ่งนั้นไซ้ใหม่

ตอบ **ใช่ครับ**

ถาม ส่วนบุคคลผู้ที่อยู่ในวิภูฏะ หมายถึงส่วนผู้ที่มีความยึดมั่นในอารมณ์นั้นไซ้ใหม่

ตอบ **ใช่ครับ**

ถาม การที่ประกาศศาสนาของชาวพุทธของเราอยู่ทุกวันนี้ซึ่งมีเรื่อง **จิตว่างกับไม่ว่าง** อย่างที่เรามีการถกเถียงกันอยู่ เมื่อหากความหมายแห่งความว่าง ในทรรณะที่มีคุณ

ลักษณะประกาศกันอยู่นี้ โดยที่รับรู้อารมณ์ ตา หู จมูก
ณ กาย ใจ อยู่ในปัจจุบัน แต่เมื่อหากขณะจิตของบุคคล
ผู้นั้นรับรู้ส่วนนั้นเป็นอารมณ์ แต่มิได้หมายความว่าละแล้ว
จากความเห็นว่าเป็นอะไรกันอยู่ อันนี้จะเป็นผิดในทางพุทธ-
ศาสนาหรือเปล่า

ตอบ เรื่องว่างนะกรับ เรื่องว่างนี้ผมได้อธิบายไป
แล้วว่า คนส่วนหนึ่งเข้าใจผิดในเรื่องว่าง ก็คือ ว่าไป
แล้วก็อดกล่าวถึงตัวบุคคลไม่ได้ อย่างกับท่านพุทธทาส ท่าน
แสดงเรื่องว่าง ท่านพูดดี ท่านเข้าใจพูด พูดว่าว่าง

คือว่างจากโลก โกรธ หลง ว่างจากกิเลส ท่าน
อธิบายอย่างนี้ เข้าใจง่าย ผมไม่เข้าใจท่านผิดหรือกรับ ที่
ท่านอธิบายเรื่องว่างนี้เข้าใจที่เดียว ท่านหมายถึงคำว่าว่างนี้
ไม่ใช่ปฏิเสธว่าจิตไม่มีอะไร ท่านเป็นเพียงแต่ว่า

จิตว่างจากกิเลส อย่างเช่นว่าถ้าเป็นตถังค-
วิมุตติ ก็ว่างชั่วประเดี๋ยวประด๋าว ในขณะที่ข่มอารมณ์ได้
บางขณะ ถ้าเป็น นิสสรณะวิมุตติหรือสมุทเฉทวิมุตติ
ก็เป็นการว่างจากโลก หลง โดยสิ้นเชิง ไม่น่าจะผิดแปลก

อะไรนี้ เรื่องจิตว่าง ที่ท่านแสดงนี้ ถ้าพิจารณาตามเนื้อหา
ของท่านนี้ คราวนี้ที่ไปเข้าใจผิด ก็เพราะว่าไปเจอปัญหาว่า
จิตนี้ไม่มีอารมณ์เสียเลย ปฏิเสธว่าจิตไร้อารมณ์ จิตไม่มีอารมณ์
ก่อนนี้แหละนักศึกษาอภิธรรมฟังแล้วไม่ใคร่จะสบาย เพราะ
เหตุที่ว่าขัดกับหลักในสภาวะอภิธรรม แต่ว่าท่านจะพูดถึงว่า
จิตไม่เคยมีอารมณ์เสียเลย อยู่ที่ไหนบ้างผมจำไม่ได้ จะพูด
หรือเปล่านั้นไม่รู้

คราวนี้ก็พูดโดยหลักกลาง ว่าตามแนวอภิธรรมถูกแล้ว
นี้ว่าตามแนวอภิธรรมนะ ผมเป็นคนกลาง ๆ ไม่เข้าใครออกใคร
พูดกลาง ๆ เราเรียนรู้ธรรมะมาก ๆ เรียนรู้พระพุทธศาสนานา
นิกาย ไม่ตตินิกาย เพราะเราเป็นชาวพุทธ เราต้องเรียนรู้
ธรรมะทุก ๆ นิกาย

เราเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า ไม่ใช่ลูกศิษย์นิกาย ลูก-
ศิษย์พระพุทธเจ้า พุทธนิกายไม่ตตินิกายเช่นหรือมหายานหรือ
หินยาน ไม่ตติ ใครไปตติเรื่องของนิกาย เราก็ยังถือว่าห่างยัง
ห่างมากที่ตติเรื่องลัทธิ นิกายนี้ นักศึกษาพุทธศาสนาที่ดีต้องไม่
ตตินิกาย อันนี้สำคัญที่สุด ถ้าไปตตินิกายแล้ว นิกายนี้ยังเรา
ไม่ให้เข้าถึงธรรมะ

คือว่าเราไปติดนิกายว่า เอ นัมหายาน ไม่ใช่พวกเรา
ไม่ศึกษา ศึกษาแต่หินยาน ก็พอแล้ว มหายานนี้เป็นพราหมณ์
เลเยเล็ก ของดี ๆ ในมหายานมีเยอะแยะ เราอดศึกษา ไม่มีทาง
ที่จะมาเปรียบเทียบกับธรรมะในหินยานได้ หรือแม้แต่ในมหา-
ยานตัวด้วยกันเอง มหายานต้องมหายาน มีตั้งหลายสิบนิกาย

แต่ละนิกายต่างกับอกว่าของฉันทดีที่สุด ของนิกายอื่นไม่
ดี ของฉันทเป็นยอดที่สุด นิกายอื่นสู้ฉันทไม่ได้ หินยานก็สู้มหายาน
ไม่ได้ เขาว่าอย่างนั้น พวกนักเล็กศึกษาหินยาน ไม่รู้ธรรมะ
หินยาน

อะอะกว่าหินยานใจแคบ มุ่งเป็นอรหันต์ มุ่งเป็นโพธิ-
สัตว์ โจมตีหินยาน หินยานก็โจมตีมหายานบอกว่ามหายานเอา
เรื่องของพราหมณ์มาใส่เยอะแยะ ที่ไหน มีนุ่งกางเกง ตีปอก
แป้กอะไรก็ไม่รู้ กินข้าวเย็นไปว่าอย่างนั้น เลยโจมตีเรื่องนิกาย
เลยไม่รู้ธรรมะทั้งสองฝ่ายกันเลย

ความจริงจะว่าเป็นนิกายอะไรก็ตามเถิด เป็นลูกศิษย์
พระพุทธเจ้า สมณะศากยะแล้ว เรากราบได้ทั้งนั้น มีสุคติใน
หมด ไม่ใช่มหายานเขาไม่นับถือพระพุทธเมื่อไหร่ เขาก็ถือ
พระพุทธเป็นศาสดาเหมือนกันนี่ นี่แหละครับ เพราะฉะนั้น

เราจะเป็นนักศึกษาที่ดี อย่าไปสังกัดนิกาย ต้องศึกษาทุกนิกาย
ศึกษาธรรมะทุกลัทธิของในพุทธศาสนาแล้วความรู้เราจะกว้าง
ขวาง ไครมาจากไหน เราก็อ่าน อ้อ นี่ธรรมะจากนิกายนี้
ธรรมะจากนิกายโน้น เรารู้

เพราะฉะนั้นอย่างผมนี้ ผมศึกษาทุกนิกายเลย พระ-
ไตรปิฎกหินยานก็อ่าน พระไตรปิฎกมหายานก็ค้นคว้า อ่านหมด
แล้วเราก็ตัดสินได้ว่าอันไหนแท้ อันไหนเป็นของปลอมมาทีหลัง
อันไหนเป็นพุทธมติ อันไหนเป็นมติของเกจิอาจารย์ เราก็อ่าน

อย่างประเด็นเรื่อง จิตไม่มีอารมณ์เสียเลย ประเด็น
อันนั้นะครับ ประเด็นอันนั้นตั้งมาเป็นมติของคณาจารย์ในนิกาย
เซนต์คณะหนึ่ง นิกายเซนต์มีหลายพวก แบ่งหลายสาขา แล้ว
แต่ละสาขาไม่ใช่เห็นพ้องกันหมดนะ ว่าจิตไม่มีอารมณ์ เป็น
เพียงคณะ ๆ เท่านั้นเอง คณะนี้เป็นคณาจารย์ฝ่ายใต้ นิกาย-
เซนต์ฝ่ายใต้ในประเทศจีน

ฝ่ายเหนือไม่ยอมรับว่า จิตไม่มีอารมณ์ จิตต้องมี
อารมณ์ซิ ไม่มีอารมณ์ไม่ได้ ไม่มีอารมณ์ ไม่ใช่จิต นี่
ฝ่ายเหนือเขาว่าอย่างนั้น

เซนตส์ฝ่ายใต้บอกว่าจิตต้องโล่อารมณ์ให้หมดแล้วนั้น
แหละ **เบนพุทธะ พุทธธาตุ** อยู่ที่นี้ ว่าอย่างนั้น นิกาย
เซนตส์ฝ่ายใต้ว่าอย่างนั้นครับ

แต่นิกายเซนตส์ฝ่ายเหนือบอก**ไม่ได้** **จิตไม่มีอารมณ์ไม่**
ได้ **ขึ้นชื่อว่าจิตแล้วต้องมีอารมณ์** นิกายเซนตส์ฝ่ายเหนือก็เข้ากับ
พวกอภิธรรมในเมืองไทยเรา

หลักอภิธรรมเถรวาท ไม่ใช่เมืองไทยหรอก เถรวาท
จะอยู่เมืองไทยไม่ได้ **อภิธรรมในเถรวาท** นี้แหละกล่าวบอก
ว่า **จิตต้องมีอารมณ์** นิกายเซนตส์ฝ่ายเหนือก็บอกว่าจิตมี
อารมณ์ แล้วนิกายมหายานเช่นว่านิกายโยคาจาร นิกาย
ธรรมลักษณะและกั นิกายมาทะยัมมิกะ อันเป็นนิกาย
สำคัญในพุทธศาสนา

มหายานก็บอกว่า **จิตมีอารมณ์ทั้งนั้น** มีแต่นิกาย
เซนตส์ฝ่ายใต้เท่านั้นที่บอกว่า**จิตไม่มีอารมณ์** ปัญหา^๕นี้จึงไม่ใช่
ปัญหาใหม่ เขาเถียงกันมานานแล้ว พัน ๆ ปีแล้ว ปัญหา^๕
นี้เรื่องเก่าเล่าใหม่ครับ เรื่องนี้ครับ

เหมือนอย่างกับว่า **จิตเดิมแท้** ว่า**จิตประภัสสร** **จิต**
ชุ่มหมอง เพราะว่า **อากันตูกะกิเลสจรมมา** บอกว่าประภัสสร นี้

แหละเป็น**จิตว่างละ** ปัญหา^๕นี้ไม่ใช่ปัญหาเพิ่งเกิดในเมืองไทย
เมื่อเร็ว ๆ นี้ เถียงกันมาแต่อินเดียโน่น นิกายพุทธศาสนาใน
อินเดีย พวกหินยานนะ หินยานในอินเดีย ๑๘ นิกายในอินเดีย
นะ

พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วเป็นร้อย ๆ ปี พุทธศาสนา
ฝ่ายหินยานของเรา^๕นี้แบ่งเป็น ๑๘ นิกาย ถึง ๑๘ นิกาย ก็มี
นิกายใหญ่คือ **นิกายมหาสังคิกะ** นิกายมหาสังคิกะบอกว่า
จิตเดิมแท้บริสุทธิ์ ปภัสสร มีทง จิตฺตํ ภิกฺขเว นี้ ^๕ **คุณก่อน**
ภิกษุทั้งหลาย **ธรรมชาติจิตประภัสสร** **นิกายมหาสังคิกะ**
ไม่แปลประภัสสรแล้ว แปลบอกว่า**บริสุทธิ์**เลย

จิตว่างบริสุทธิ์ตั้งแต่เดิมเลยทีเดียว ที่ชุ่มหมองไปก็
เพราะว่ากิเลสภายหลังจรเข้ามา ^๕ **นี้ว่าอย่างนั้น**

อีกนิกายหนึ่งคือนิกาย**สรวาสตีวาท** เป็นหินยาน
เหมือนกัน นิกายสรวาสตีวาทบอกไม่ได้ ท่านว่าอย่างนั้นผมไม่
ร่วมสังฆกรรมกับท่าน แล้วแยกทำสังฆกรรมกัน เราแยกพูด
กันดีกว่า ผมไม่เห็นด้วยอันนี้ ไม่ใช่แปลว่า**จิตบริสุทธิ์** คำ^๕
หมายเพียงแต่ว่า **ไม่มีนิวรมาเคลือบแฝง**เท่านั้นเอง เป็น
ภวังคจิตเหมือน **อภิธรรมเถรวาท** นี้ **นิกายสรวาสตีวาท**

มหาสังคิตะกับสรวาสติวาทก็ลงไปทะเลาะกันในเรื่องนี้
เรื่อง จิตบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ ทะเลาะกันเรื่อง ทิฏฐิ
เพราะฉะนั้นปัญหาพวกนี้พิจารณาไปแล้ว ถ้าเราศึกษาพุทธ-
ศาสนาทุก ๆ นิกายแล้ว เป็นเรื่องน่าหัวเราะ คือไม่ใช่เรื่องใหม่
เป็นเรื่องเขาถกเถียงกันมาตั้งแต่อินเดียครั้งกระโน้นแล้ว เป็น
อย่างนี้ครับ

ถาม ขณะใดจิตที่เคลิ้มลงส่วังค์ เช่นนอนหลับ
ในขณะที่นอนหลับนั้น จะเรียกว่านั้นเป็นขั้น ๕ ได้หรือ
ไม่ คือคนผู้นอนหลับนั้น

ตอบ ได้ครับ ถ้าเป็นมหาภูตรูป อุปาทายรูป
ก็ขั้น ๕ อยู่ทุกขณะจิต แทละท่าน แต่ว่าในขณะที่
รูปายตนะไม่มี

ถาม บัณฑิตหมายความว่าเช่นนั้น เมื่อหากนามนั้นไม่ขึ้น
สู่ดวงคของส่วนที่เป็นขั้น ๕ คือ เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณเลย มิได้มีปรากฏแม้แต่ประการใด จะ
รับรองว่าส่วนนั้นเป็นขั้น ๕ จะมีผิดกับพระคำรัสของพระ-
พุทธเจ้าหรือว่าขั้น ๕ นั้นก็รูป เวทนา สัญญา สังขาร
วิญญาณ

ตอบ อ้อ ทำไมท่านบอกว่าภวังคจิตไม่มีสัญญา
เวทนา หรือครับ มีสิครับมี ไม่ใช่ไม่มี ขั้น ๕ มีพร้อมทุก
ขณะเลย ตราบใดยังไม่ถึงอุปาทิเสสนิพพานแล้ว ตราบนั้น
ละก็ขั้น ๕ มีทุกขณะ ไม่มีว่างเว้นหรือครับ นอกจากไป
ปฏิสนธิในจตุโวการหรือเอกะโวการซึ่งมีตามภูมิธรรม อีก
ขั้น ๔ กับขั้นหนึ่ง ถ้าอยู่ในบัญญัติโวการแล้วไม่มีขณะใดที่
จะว่างขั้น ๕ เลยไม่มีเลย

ถาม คืออาตมามีความสงสัยเช่นนั้น เช่นมาคู่ส่วนมโน
วิถิจิต มีคำหนึ่งที่ปรากฏไว้ว่าเป็นอวิภูตารมณฺ์ คือมีอารมณ์ที่
ไม่ปรากฏ ที่อาตมาเลยมาคิดในความหมายของตัวเองว่าขณะ
ใดอารมณ์ที่ไม่ปรากฏนั้น เวทนา ฯลฯ

ตอบ อารมณ์ไม่ปรากฏ อารมณ์ข้างนอกไม่มากระทบ
ไม่มาปรากฏ แต่ว่าอารมณ์ข้างในที่ภวังค์คือเอากกรรมนิมิต
กคินิมิต เป็นอารมณ์มีอยู่นี้ครับ สัญญา เวทนา ท่านอย่า
ลืมนะครับ เป็นสัพพจิตตสาธารณเจตสิกนี้ มีทั่วไปเป็น
สาธารณะ เร็ยราดแก่จิตทุกดวงนะ ทั้งอกุศล ทั้งอพยากตะ
ทั้งกุศล นี้สัญญากับเวทนา

ถาม กว้างจิต นี้ไม่มีลักษณะ รักรักรามณ์ไซ้ใหม่

ตอบ มีครับ มีอารมณ์ครับ กว้างจิตรักรักรามณ์ใน
กรรมนิมิต อารมณ์คติ นิมิตอารมณ์อันใดอันหนึ่งในกว้างจิต
ไม่เคยว่างจากอารมณ์เลย ในกว้างจิตก็ยังมีอารมณ์ ๓ อย่าง
อันใดอันหนึ่งนะครับ

ถาม เช่นเมื่อเวลาคนนอนหลับแล้ว

ตอบ หลับสนิทก็มีอารมณ์ อารมณ์ของกว้างก็
คือกรรมนิมิต กตนิมิต

ถาม แต่มีได้หมายความว่าอารมณ์ในปัจจุบันที่ปรากฏ
นี้หรือ

ตอบ ไม่ใช่

ถาม แต่มีอารมณ์ในกว้างก็เองไซ้ใหม่

ตอบ ใช่ครับ อารมณ์ในกว้าง ก็ออกตารมณ์
อารมณ์ในขณะทีในวาระสั้นวิถึ ในชาติก่อนเอามา
เป็นอารมณ์ เป็นอารมณ์เดียวกับปฏิสนธิ

ถาม ปัญหาพระยามลิณ มีความในตอนหนึ่งว่ามี
พราหมณ์คนหนึ่งอยากดู พระคฤหะของพระพุทธเจ้า แล้ว
พระพุทธเจ้าทรงเปิดพระคฤหะนั้น ให้ดู โดยได้แสดงเป็นนิมิต
หรือไม่

ตอบ ไม่ใช่เบ็ดครับ อธิษฐานให้เห็น ไม่ได้เอาให้ดูนะ
นี่ผิดอาจารย์ พระพุทธเจ้าท่านผู้ดี ท่านไม่เบ็ดให้ดู ไปเกินไป
ไม่ทำ อธิษฐานให้เห็นเท่านั้นเอง

ถาม อธิษฐานหรือไม่อธิษฐานอะไรก็แล้วแต่เด็ก
อยากจะรู้ว่าตรงนั้น พระพุทธองค์ได้นิมิตให้ดูด้วยจิตว่าง
ไซ้ใหม่

ตอบ การแสดงธรรมของพระอรหันต์หรือพระพุทธเจ้า
ไม่ใช่อยู่ด้วยจิตว่างทุก ๒๔ ชั่วโมงนะ เพราะจิตพระอรหันต์
ปกคลุมกามาวจรเหมือนกัน มรรคจิต ผลจิต เมื่อทำจิตแล้ว
ก็เลิกกัน ไม่มาติดต่อกัน ถ้าขึ้นติดต่อกันเรื่อย ไม่ต้องสอนคน
มีนิพพานเป็นอารมณ์เรื่อยไป สัตว์โลกเลยขาดประโยชน์ ที่
พระพุทธเจ้าสอนสัตว์ได้ จิตพระองค์ตกกามาวจร สอน
พรหมกัซัน รูปาวจร กำหนดว่าจะไปสอนนาย ก. นาย ข.
พูดถ้อยคำอะไรต่าง ๆ เป็นกามาวจรจิตทั้งนั้น โสภณะจิต
ทั้งนั้น แต่เป็นฝ่ายกิริยา ถ้าเป็นมหากุศลก็เป็นฝ่ายมหากิริยา
ใช้มหากิริยาจิตเป็นส่วนมาก พระพุทธเจ้านี้กับพระอรหันต์ใช้
มหากิริยาจิต

ถาม เพราะฉะนั้น **ความว่างในที่นี้**ก็คงหมายความว่า **ว่างจากสัkkายะทัญญูไซ้ใหม่**

ตอบ **ไม่ใช่** ความว่างของพระพุทธเจ้าในที่นี้ หมายความว่า ว่างในขณะที่ท่านทำมรรคจิตผลจิตให้เกิดแล้วโลก โกรธ หลงก็ว่างไป ต่อมาจิตที่เหลือนั้นเราไม่ควรจะเรียกว่าว่างหรือไม่ว่าง เป็นเพียงกิริยา แล้วโลกุตระกิริยาก็ไม่มี ท่านก็ศึกษาแล้ว โลกุตระกิริยาไม่มี เพราะฉะนั้นจิตที่พระพุทธเจ้าบำเพ็ญพุทธกิจนี้จึงไม่ใช่โลกุตระกิริยาจิต จิตว่างจึงไม่มี แต่ทว่าเป็นจิตที่ทำด้วย มหากิริยา มหากิริยา ๘ ดวง โดยมากใช้มหากิริยา ๘ ดวงกับ ใช้เหตุกะจิต ๑๘ ทำงานธรรมตา ยกเว้นอกุศลสันตโรคะ ตัด ออกนะ อเหตุกะธรรมตาทางทวาร ๖ นี้ต้องมีเป็นประจำ

ถาม **ก็เป็นอันว่าจิตนั้นไม่ว่างจากอารมณ์**

ตอบ ใช่ครับ ว่างจากอารมณ์ไม่ได้นะ จิตว่างจาก อารมณ์ผิดหลักอภิธรรมนะครับ ขึ้นชื่อว่าจิตแล้ว ตามแนว อภิธรรมนิกายเถรวาทจะต้องมีอารมณ์อยู่เรื่อยไป คำว่าว่างจาก อารมณ์ไม่ได้ ขึ้นว่างจากอารมณ์ อภิธรรมนิกายเถรวาท ทรัพย์สินว่าเป็นมิจฉาทัญญู นี้ว่าตาม คติเถรวาทว่าอย่างนี้ แต่

ถ้าว่าตามคติในกายเช่นฝ่ายใต้ เขาบอกว่าไม่เป็น ต้องว่างจาก อารมณ์ถึงจะบรรลุ พุทธะได้ เขาว่าอย่างนั้น

ถาม ถ้าหากว่าจะมีใครเขาเห็นว่า **ทุกขันธ์ ทุกขสัจ** นั้นดับลงไปจริง ๆ แล้ว **ทุกขสัจ** อีกส่วนข้างหน้านั้นก็ ยังไม่เกิด ในระยะที่**ทุกขสัจ** อันเก่าดับไปแล้ว **ทุกขสัจ** ใหม่ก็ยังไม่เกิด ตรงนั้นจะนับว่าว่างไหม

ตอบ อันเก่าดับลงไป อันใหม่ยังไม่เกิด ใช่ **ทุกขสัจ** อันเก่าดับไป อันใหม่ยังไม่เกิด จังหวะนั้นหรือครับ

ถาม **จังหวะนั้นจะชื่อว่าว่างไหม**

ตอบ ไม่ได้ครับ คำว่าว่างในที่นี้มีจำกัดความหมาย เพียงแต่ว่าว่างจาก โลก โกรธ หลง เท่านั้นเอง เพราะ ฉะนั้นในขณะที่เราจะว่า โลก โกรธ หลงไม่มีมันไม่ได้ มัน มีอยู่แต่ไม่แสดงพฤติกรรม

ถาม ขณะที่เราไปเห็นนั้น มันเห็นด้วยปัญญา เห็น **ความว่างคือความดับ**ของ**ทุกขสัจ**นั้น เห็น**ทุกขสัจ**ดับ ลงไปสนิทอย่างนั้น หลังจาก**ทุกขสัจ**ดับลงไปแล้ว ไม่มีอะไร **ทุกขสัจ**ใหม่ก็ยังไม่เกิด การที่ใช้ปัญญาในมรรคจิตเข้าไปรู้ ตรงนี้จะชื่อว่ารู้ความว่างไหม

ตอบ รู้ความว่างซึ่ง มรรคสังทุกอันจะต้องสัมปยุตด้วย ความว่าง ว่างในที่นี้ว่างจากโลก โกรธ หลงนะ ไม่ใช่ว่าง จากอย่างอื่นนะครับ ต้องว่างจากโลก โกรธ หลง อารมณ์ ฝ้ายอกุศลว่าง อกุศลเจตสิกว่าง ว่างอย่างนี้ไม่ใช่ ตัวมันเอง พลอยไม่มีไปด้วย ไม่ใช่ นะ ตัวมันเองมรรคสังขมอยู่ ต้องมี นิพพานเป็นอารมณ์นี้ ตั้งแต่โคตรภูมิก็เอาานิพพานเป็นอารมณ์ แล้วจิตในขณะนั้น เพราะฉะนั้นคำว่าจิตว่างในที่นี้หมายถึงว่าง จากกิเลสอันสมควร แก่ชั้นภูมิที่มรรคจิตจะพึงละ ต้องพูด อย่างนี้ ต้องพูดกลาง ๆ พูดว่าจิตว่างคำเดียวไม่ได้ ต้องบอก ว่างจากกิเลสอันสมควรแก่ชั้นภูมิซึ่งมรรคจิตจะพึงละ ต้องว่า อย่างนี้

ถาม ถ้าหากว่าเราใช้ของนิกายอื่นเข้ามาเจือปน ในพระพุทธศาสนาแล้วอย่างนี้ แทนที่จะทำให้พุทธ ศาสนาเจริญ อย่างที่อาจารย์ว่า ควรเรียนทุก ๆ ศาสนา แต่ ว่าอย่างนั้นจะทำให้พระศาสนาเจริญได้อย่างไรในเมื่อเราพยายาม เอาธรรมะนอกศาสนานี้มา

ตอบ ไม่ใช่ศาสนาอื่นครับ ไม่ใช่ครับ เป็นศาสนา พุทธนี่แหละ

ถาม **นอกลัทธ**

ตอบ เพราะฉะนั้นในประเด็นปัญหาข้อนี้ก็ต้องอยู่ที่ **ตัวผู้เผยแพร่เองว่าจะกำหนดว่าเรานี้จะประกาศพุทธศาสนา นิกายไหน** ต้องถามตัวเรา เราจะประกาศตามคติ **เถรวาท** หรือ ประกาศตามคติฝ่าย **มหายาน** ต้องถามอย่างนี้ แต่ถ้าจะว่าศึกษา ละก็ไม่ใช้พูดเข้าข้างนะครับ

พูดไปแล้วผมเห็นว่า **ธรรมะในนิกายเถรวาทนั้น บริสุทธิบริบูรณ์ยิ่งกว่านิกายอื่น** เท่าที่ผมศึกษามา ทั้ง เถรวาททั้งมหายาน ทุกนิกาย ผมเรียนรู้มาหมดแล้ว เมื่อสรุป ผลแล้วรู้สึกว่าการ **ธรรมะในนิกาย** เถรวาทของเราบริสุทธิ บริบูรณ์ยิ่งกว่านิกายอื่นเขา นิกายอื่นเขามีอะไรที่คัดแปลงไป ตามที่ เกจิอาจารย์วาทะมาก เป็นอย่างนี้ครับ รู้สึกอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นเราเผยแพร่คติเถรวาทนี้ถูกแล้ว และที่ เราเรียนอภิธรรมนี้ก็ถูกแล้ว อภิธรรมนี้เกิดขึ้นเพื่อจะแก้ปัญหา เรื่องต่อต้าน เรื่องเกิดนานาวาทะขึ้นมา

อย่างพระโมคคัลลบุตรตีสสระเถระเจ้าแต่งกถาวัตถุ ถ้ามี กถาวัตถุนี้ใน คัมภีร์กถา วัตถุมีข้อแก้หักล้างวาทะ นิกายอื่นตั้ง ๒๐๐ กว่าวาทะ กถาวัตถุนี้แหละ อภิธรรมที่เราเรียนกันนี้เขียน

เฉพาะคัมภีร์ ทั้งกถาวัตถุ หารู้ไม่ว่ากถาวัตถุสำคัญที่สุด เพราะ
อินเดียในครั้งกระนั้น ผมได้เรียนให้ทราบแล้วว่า เถรวาทเอง
แตกเป็น ๑๘ พวก ๑๘ นิกาย ต่างนิกายต่างมีอิทธิธรรม มี
พระไตรปิฎกของตัวเอง มีข้อปัญหาทางทรรศนะทางธรรม
ทางวินัยแตกต่างกันไป

พระโมคคัลลิตตสสะ ซึ่งเป็นพระเถระฝ่ายเถรวาท
บริสุทธฺ์ ท่านก็ร้อนใจ เห็นว่ากลัวพระเถรวาทนี้จะเขวไปฟัง
มติ ของอาจารย์นิกายอื่นแล้วจะเขว จึงได้แต่งกถาวัตถุขึ้นมา
เพื่อที่จะชุมนุมคำถามคำตอบว่านิกายอื่นเขาว่าอย่างไร

เถรวาทเราจะต้องตอบเขาอย่างไร แก้อย่างนี้ ตั้ง
๒๐๐ กว่าวาทะ กถาวัตถุนี้ คัมภีร์เล่มนี้ หากมีโอกาสนะ
ผมอยากจะนำมาสอนเหมือนกัน คัมภีร์เล่มนี้ ว่าละเอียดมาก
พิสดารเหลือเกิน ไปปาฐกถาที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ให้ชื่อว่า วิจัยคัมภีร์กถาวัตถุ นึกว่าถ้าว้นเส้าที่ไม่ตรงกับ
วันพระอุโบสถ ไปปาฐกถา ถึงบัดนี้ฟังไปได้เพียง ๒ ครั้ง
๓ ครั้งเท่านั้นเอง ยังอยู่ปัญหาข้อ ๑ มีตั้ง ๒๐๐ กว่าปัญหา ซึ่ง
ปาฐกถาจบไปข้อหนึ่ง ถ้าจบทั้งคัมภีร์ เห็นจะชีวิตจะสั้นเกินไป
กระมัง ปาฐกถา ๒ ปี ฟังจบไป ๑ ปัญหา

คัมภีร์กถาวัตถุสำคัญ สำคัญอย่างยิ่งทีเดียว ปัญหา
เรื่องจิตว่างไม่ว่าง มีอยู่ในนั้นเสร็จ เป็นปัญหาของนิกาย
มหาสังคิกะ เขาถือบอกว่า จิตเต็มแท้บริสุทธิ์ จิตว่างจาก
กิเลส มหาสังคิกะนิกายนี้ชื่อมหาสังคิกะ เถรวาทเราคัดค้าน
เพราะฉะนั้นการศึกษานี้ ถ้าเรารู้หลาย ๆ นิกาย เราก็รู้ว่าอ้อ
มติของอาจารย์นี้เอามาจากนิกายนั้นมาสู่นิ-กายนั้นแล้ว อ้อ
อธิบายอย่างนี้มาเข้าแก่นิกายนี้ เรารู้ หนังสือธรรมะในเมืองไทย
ที่มีชื่อเสียงเล่มหนึ่งเรื่องเพชรในหิน ท่านเคยอ่านบ้างไหม
กรมหมื่นวิจิตรวราณปริชาเขียน ผมอ่านเพชรในหินฉบับ
รู้เอามาจากไหน ไม่ใช่เถรวาท เอาธรรมะเถรวาทมาอธิบาย
แต่รู้มาจากมหานิกายหนึ่งคือว่า นิกายภูตะกตะตาวาทิน
ถือว่า จิตอมต จิตเป็นสุรขันธ์ ผู้ปล่อยขันธ์ ถ้าวาง
ขันธ์ จิตไม่ใช่ขันธ์ จิตไม่ใช่วิญญูณ นี้ก็ขัดกับหลัก
อิทธิธรรมชี่ อิทธิธรรมบอกจิตคือวิญญูณขันธ์อันเดียวกัน

มติในหนังสือเพชรในหินของกรมหมื่นวิจิตรวราณปริชา
ท่านแสดงว่า จิตนี้เที่ยงเป็นอมต จิตเป็นแก่นไตรภพ
นิพพานคือจิต จิตก่อนนิพพาน จิตไม่ตาย ที่ตายไม่ใช่

จิต เป็นอาการของจิต คือวิญญาณ วิญญาณไม่ใช่
 ตัวจิต เป็นอาการของจิต นี่ถ้าหากว่าเรามาอ่านอย่างพวก
 นิกายเพียงนิกายเดียว เถรวาทมาอ่านก็โวยวาย นิมิตตาทิฎฐิ
 ไม่ได้แล้ว โวยวายใหญ่

แต่ผมไม่โวยวาย ผมอ่านรู้แล้ว อ้อ ท่านผู้^๕คงจะ
 อ่านแต่ตำราฝรั่ง เอานิกายของมหายาน นิกายหนึ่ง ภูตะ-
 ทคตาวาท เอามาเขียน^๕ รู้แล้ว เพราะฉะนั้นการที่เราเป็น
 พุทธศูตร ศึกษาหลาย ๆ นิกายได้เปรียบกว่าเขามากครับ

วันนี้เห็นจะพอสมควรแก่เวลานะครับ ขอจบเพียง
 เท่านั้น^๕นะครับ.

คำบรรยายเรื่อง ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา โดย อาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ

พระคุณเจ้าทั้งหลาย

สำหรับวันนี้จะได้บรรยายถึงเหตุการณ์หลังพุทธปริ-
 นิพพานะครับ เหตุการณ์ในสมัยพุทธปรินิพพาน
 รายละเอียดท่านอาจจะไปแสวงหาได้จากข้อความทั่ว ๆ ไปใน
 พระไตรปิฎก เท่าที่บรรยายไปแล้วก็สรุปสาระสำคัญในพุทธ-
 ศาสนาให้ฟัง ในรูปที่ว่าพระพุทธศาสนานั้นแตกต่างกับศาสนา
 ดั้งเดิมในอินเดีย โดยที่พระพุทธเจ้าท่านใช้วิธีการ ๓ ประการ

คือ วิธีการที่เรียกว่าปฏิรูป ปฏิวัติและกัทรงบัญญัติ
 พระอภิธรรม^๕ขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นในวันนี้ก็จะบรรยาย
 ถึงเหตุการณ์ของสังฆมณฑล หลังพุทธปรินิพพาน
 ไปแล้ว

ก่อนที่จะเข้าถึงประเด็นในข้อนี้ ก็ต้องทราบถึงความ
เป็นไป ในที่สุดท้ายของพระชนมชีพของพระบรมศาสดาเสีย
ก่อน เพราะเหตุการณ์ในที่สุดท้ายแห่งพระชนมชีพนั้น มีผล
สะท้อนอย่างใหญ่หลวง ต่อประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในกาล
ต่อมา คือว่าเริ่มต้นในประเด็นข้อที่ว่า

พระพุทธเจ้ามิได้ทรงตั้งพระมหาเถระรูปใดรูปหนึ่ง ให้
เป็นศาสดาควบคุมการปกครองคณะสงฆ์แทนพระองค์

โดยที่เรายึดเอาพระธรรมวินัยนั้น เป็นพระศาสดาแทน
พระองค์สืบต่อไป มูลเหตุที่ไม่ทรงชี้ไปที่ตัวบุคคลนั้น ก็เพราะ
คงมีอนาคตังสญาณเห็นว่าเรื่องของคนเป็นเรื่องของความไม่
เที่ยงแท้

ถ้าเอาชะตากรรมของพระศาสนาไปฝากไว้กับตัวบุคคล
แล้ว ถ้าในกาลานุกาลที่ล่วงผ่านพ้นไปเมื่อพระอรหันต์บุคคลหมด
ตัวลงมีแต่สงฆ์ปวงชนเป็นใหญ่ เรื่องการแก่งแย่งตำแหน่งอำนาจ
ในการที่จะเป็นผู้บริหารกิจพระศาสนาก็จะเกิดขึ้น อันนั้นก็ทำ
ให้เราเห็น

พระปัญญาคุณของพระศาสดาที่พระองค์ไม่ฝากเอา
ศาสนาไว้กับตัวบุคคล เพราะตัวบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ แต่ตัว

ศาสนาไม่เปลี่ยนแปลง ถ้าไปฝากไว้กับตัวบุคคลก็เท่ากับว่า ถ้า
ตัวบุคคลเกิดเปลี่ยนแปลงลง

ตัวบุคคลนี้อาจจะหักล้างธรรมวินัยที่พระองค์บัญญัติ
หรือว่าบัญญัติในสิ่งที่พระองค์มิได้บัญญัติ เป็นเรื่องธรรมเนียม
รูปเกิดขึ้นก็ได้ เท่ากับว่าพระองค์ไปให้อำนาจกับคน คนก็ทำ
อะไรได้ตามอำเภอใจ

แต่ที่พระศาสดาไม่ทรงกระทำอย่างนั้น อันนี้ถ้าเราจะไป
เปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ศาสนาอื่น ๆ แล้ว ศาสนาใดที่
มอบอำนาจไว้กับตัวบุคคล ศาสนานั้นจะต้องมีเรื่องแก่งแย่ง
ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ เช่นว่าในศาสนาโรมันแคธอลิกของศาสนา
คริสเตียนเขา ตำแหน่งโป๊ปหรือสันตปาปา ในเมื่อเซนต์-
ปอลเป็นคนแรกที่เอาศาสนาคริสต์ไปตั้งมั่นในกรุงโรม ต่อมา
บรรดาสาวกที่ต่อจากเซนต์ปอลมาก็อ้างกันว่า เป็นผู้สืบบัญชา
ของพระเจ้าด้วยตัวของเขาเอง

แล้วตำแหน่ง โป๊ป นี้แหละต่อมาก็วิ่งเต้นคอร์รัปชั่นซื้อ
ขายตำแหน่งกันไกลาหลว่นวาย ในคริสต์จักรของโรมันแคธอลิก
เขาถึงขนาดผู้หญิงเองก็คิดสินบนวิ่งเต้นจะขอสมัครเป็นโป๊ปบ้าง
ก็คิดดูเถิด

ผู้หญิงแท้ ๆ วึ่งเท่านั้นจะเป็นสังฆราช นิกายโรมัน
แคธอลิกบ้าง เด็กอายุ ๗ ขวบ เนื่องจากพ่อติดสินบนพวกพระ-
ราชาคณะในนิกายโรมันแคธอลิกไว้อย่างสูง เด็กอายุ ๗ ขวบก็
ได้รับเลือกให้เป็น **โป๊ป** อย่างนี้ก็มี

ความเสื่อมเสียก็เกิดขึ้น มีความเลอะเทอะเบื้อนเปราะอะ
จนกระทั่งโรมาคินรูเธอร์ต้องปฏิวัติโดยการแยกนิกายใหม่ เรียก
ว่านิกายโปรเตสแตนต์ อันเป็นนิกายคัดค้านนิกายโรมันแคธอลิก
เพราะเห็นความเหลวแหลกเสื่อมโทรมในวงการบริหารของคณะ
บาทหลวงในนิกายโรมันแคธอลิกมาแล้ว

เพราะฉะนั้นถ้าพุทธศาสนาไปทำตามอย่างหรือว่าพระ-
พุทธเจ้าเกิดไปมอบอำนาจศาสนาไว้กับพระสาวกองค์ใดองค์
หนึ่ง

แน่นอนละ ในสมัยต้น ๆ ที่ยังมีพระอรียบุคคลอยู่
ปัญหาการว้างเต้นซื้อขายตำแหน่งกัน คอรัปชั่นตำแหน่งกันก็
คงจะไม่มี แต่ใครเลยจะรับประกันว่า

เมื่อหมดสมัยพระอรียบุคคลแล้ว ปุถุชนสงฆ์เป็นใหญ่
ขึ้นแล้ว เรื่องว้างเต้นแย่งอำนาจ แย่งตำแหน่ง ทำไมจะมีไม่ได้
มีได้แน่นอน เพราะว่ากิเลสอยู่ที่ไหน สิ่งเหล่านั้นก็มีได้ทันที

อันนั้นแหละครับทำให้เราเลื่อมใสพระบัญญัติคุณ ของพระ
บรมศาสดาของเราว่าพระองค์ท่านเล็งกาลไกล

เมื่อพระอานนน์เถรเจ้ามาทูลถามถึงผู้แทนพระองค์ เมื่อ
พระองค์ล่วงลับไปแล้ว พระองค์จึงชี้ไปที่ธรรมวินัยที่ทรง
บัญญัติเป็นศาสดา เมื่อยึดถือเอาธรรมวินัยเป็นศาสดาแล้ว ก็
ตกลงว่าการตัดสินข้อความทุกอย่างหรือการบริหารทุกอย่างต้อง
อาศัยพระวินัยกับปาพจน์ทั้งหมดที่พระองค์แสดงไว้เป็นหลัก

เท่ากับว่าพระองค์มีพระชนม์ชีพอยู่นั่นเอง อยู่ควบคุม
สาวกโดยทรงอยู่ด้วยพระธรรมกาย ไม่ใช่อยู่ด้วยพระรูปกาย
ประเด็นในปัญหาข้อนี้ทั้ง ๆ ที่ในสมัยที่พระพุทธเจ้ามีพยาน
มีพระอรหันต์สาวกที่เป็นชั้นผู้ใหญ่ยังมีชีวิตอยู่กันหลายท่าน

อาทิเช่น พระกัมปที พระมหากัสสปะ พระอุบาลี
พระอุปวานะ พระกัจจายนะ พระอานนท์ พระอนุรุทธะ
พระกุมารกัสสปะ

พระมหาสาวกเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นธรรมเสนาที่เป็น
กำลังต่อพระศาสนา ทั้ง ๆ ที่มีถึงขนาดนี้ พระบรมครูยัง
ไม่มอบหมายให้พระสาวกรูปใดรูปหนึ่งเหล่านี้เป็นผู้แทนพระ-
องค์

อันนี้เราจะเห็นเจตนารมณ์ของพุทธศาสนาแท้ ๆ ว่า
หลักการในพุทธศาสนาเรานั้น คือ **หลักธรรมาธิปไตย** เป็น
ใหญ่ ไม่ถือ **อัคราธิปไตย** หรือ **โลกาธิปไตย** เป็นใหญ่
ประเด็นปัญหาอีกข้อหนึ่งก็คือเรื่องพระอนันท์ทูลถามพระ-
ศาสดา กรณีหลายเรื่องด้วยกัน

มีอยู่เรื่องหนึ่งที่พระองค์ปรารภขึ้นเองว่า **ดูก่อนอนันท์**
ถ้าสงฆ์ต้องการฟังตอนสิกขาบทเล็กน้อยได้ในกาลที่เราล่วงลับ
ไป

ปาพจน์ข้อนี้สำคัญนักหนาที่เป็นเหตุให้เกิดมหายาน
หินยานในกาลภายหลัง ก็เกิดจากปาพจน์ข้อนี้แหละ นี้เมื่อ
มีพระคำรัสเช่นนี้แล้ว พระอนันท์เกรงเจ้าก็ไม่ได้ทูลถามต่อไป
ว่า สิกขาบทเล็กน้อยที่พระองค์หมายถึงได้แก่สิกขาบทประ-
เภทไหน

เพราะฉะนั้นในการที่พระพุทธเจ้านิพพานลง คณะสงฆ์
ส่วนใหญ่ในประเทศอินเดียครั้งนั้น ไม่ได้ทราบกันทั่วถึงหรือ
ครบ ที่ทราบกันส่วนมากก็เป็นคณะสงฆ์ภาคตะวันออก

คือแถว ๆ ภาคตะวันออกของมคธ แล้วก็แถวเมือง
ป่าวา กุสินารา เวสาลี บริเวณบ้านเมืองเหล่านี้ทราบข่าว

พุทธปรินิพพานอย่างรวดเร็ว เพราะว่าใกล้ชิต ส่วนแคว้น
แคว้นที่ไกลออกไป

อย่างอุเชนนี้ ท่านมหากัจจายนะ แม้แต่ปฐมสังคาย-
นายังไม่ได้ระบุนิพพานเสียด้วยซ้ำ สงสัยว่าท่านจะมาเข้าประชุม
ปฐมสังคายนา หรือเปล่า หรือว่าจะมาไม่ทัน เพราะว่าการ
คมนาคมครั้งนั้น กว่าจะรู้ข่าวพุทธปรินิพพานไปถึงแคว้น
อุเชนนี้ ซึ่งเป็นแคว้นปลายแดนของมัชฌมประเทศในภาค
ตะวันตก ก็คงเป็นเวลาเดือน ๆ แล้ว

กว่าท่านมหากัจจายนะ จะเดินทางมาที่ราชคฤห์ ก็อาจ
จะกินเวลาเป็นเดือน ๆ เพราะฉะนั้นน่าจะสงสัยอยู่ว่าท่านผู้นั้นบางที
จะไม่ได้เข้าประชุมปฐมสังคายนากรรมัง เพราะว่าที่ประชุม
ปฐมสังคายนา รู้สึกว่าทำกันอย่างรวบรัด ต้องการทำอย่าง
รวดเร็ว

และคิดดูซิว่าวันเพ็ญเดือน ๖ พระศาสดาคับขันธุ์ พอ
เข้าพรรษาแรกก็เริ่มประชุมแล้ว เดือน ๖ ก็เข้าพรรษา ห่าง
กันก็เดือนนักเชียว ถ้าพระที่อยู่ท้องถิ่นห่างไกลออกไป กว่า
ข่าวจะไปถึง กว่าจะเดินทางมา ไม่ทันเข้าประชุมแน่

เพราะฉะนั้นพระมหากัสสปะซึ่งโดยอายุ โดยตำแหน่ง ก็ถูกอุปโลกขึ้นมาเป็นประธานสงฆ์ ทั้งนิตินัย ทั้งพฤติณัย

เหตุที่พระมหากัสสปะได้ยกเป็นประธานสงฆ์เพราะเวลานั้นมีพรรษาสูงกว่าพระมหาสาวกองค์อื่น ๆ ประการหนึ่งก็เพราะว่าท่านเองนี้ ได้รับยกย่องจากพระบรมครูว่าถ้าแม้ว่ากัสสปะไม่พบเรา หรือเกิดในสมัยที่ไม่มีสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอุบัติแล้ว

พระมหากัสสปะก็จะบรรลุปัจเจกพุทธเจ้า บารมีของพระมหากัสสปะแถมรอบเหลือเกิน ถ้าไม่พบพระพุทธเจ้า ท่านต้องเป็นปัจเจกพุทธเจ้าแน่นอน

แล้วเมื่อได้เป็นพระอรหันต์สาวกแล้ว พระศาสดาก็กียกว่าเลิศกว่าในบรรดาพระสาวกทั้งปวงของพระองค์ ในทางอภิญาสมาบัติแล้ว

พระมหากัสสปะนี้เท่าเทียมพระองค์ทุกอย่าง พระองค์จำนงหวังในการเข้าฌานสมาบัติขึ้นโดยอยู่ได้นานเท่าใด มหากัสสปะก็จำนงหวังเข้าได้นานเท่านั้น อยู่ได้โดยกาลเท่านั้น สม่่าเสมอพระองค์ไม่มีผิด ไม่มีแปลกเลย

นี้เป็นข้อที่ทรงยกย่องพระมหากัสสปะมากกว่ามีคุณสมบัติในทางจิตเสมอกับพระองค์โดยตรงทีเดียว ถึงกับพระองค์ได้แลกเปลี่ยนเผ้าสงมาติหมักกับพระมหากัสสปะ

นี่เป็นการให้เกียรติพระมหากัสสปะอย่างใหญ่หลวง เท่ากับเป็นการประกาศตำแหน่งพระมหากัสสปะโดยปริยายว่าถ้าพระองค์ปรินิพพานแล้ว ท่านผู้นี้แหละจะเป็นประธานควบคุมบริหารคณะสงฆ์ต่อไป โดยพฤติณัยนะครับ

โดยนิตินัยพระองค์ไม่แต่งตั้งใคร แต่โดยพฤติณัยการที่พระองค์ทรงยกย่องให้อำนาจและก็แลกเปลี่ยนสงมาติกรอกกับท่านผู้น้อยอย่างนี้ ไม่เคยยกย่อง

แม้กระทั่งพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ยังไม่เคยได้รับการให้เกียรติจากพระบรมครูถึงขนาดพระมหากัสสปะเลย อันนี้ก็ควรที่จะรับรู้ไว้อันหนึ่ง

เพราะฉะนั้นเมื่อพระพุทธเจ้านิพพานลง พระมหากัสสปะรีบประกาศเป็นอาณัติสิทธิ์ออกมา บอกว่าจงนเข้าพรรษาให้คณะสงฆ์ทั้งหมดที่รู้เห็นเหตุการณ์ในรอบ ๆ เมืองกุสินาราที่รัฐนี้แหละ ไปชุมนุมพร้อมที่เมืองราชคฤห์

แล้วก็มีกฎเกณฑ์เลือกคุณสมบัติผู้เข้าประชุมว่า จะต้องเป็นพระอรหันต์ด้วย จะต้องเป็นเจโตวิมุติบุคคล เพราะฉะนั้น จำนวนพระที่ไม่ได้เข้าประชุมมีเยอะ จำนวนพระที่เข้าประชุมมีน้อย

จึงปรากฏว่าเลือกพระอรหันต์ ๕๐๐ รูป ที่เป็นเจโตวิมุติ เฉพาะที่อยู่แถวเมืองกุสินารา ปาวาและราชคฤห์ เวสาลี บริเวณ ๓-๔ เมืองนี้แหละครับ

เป็นภาคฝ่ายสงฆ์ที่เข้าไปทำสังคายนาในถ้ำสัตตบรรณคูหา มติในที่ประชุมสงฆ์สัตตบรรณคูหา นั้น มีข้อที่ควรจะรับทราบอยู่ เป็นข้อสำคัญมาก

คือเรื่องการปรับอาบัติพระอรหันต์เถรเจ้า พระอรหันต์เถรเจ้า เราก็คงทราบอยู่แล้วว่าเป็น สัทธรรมกันทาการิกะ ที่พระศาสดายกย่องเหลือเกิน เป็นสัทธรรมกันทาการิกะ

แต่ว่าพระมหากัสสปะก็ตั้งข้อแม้สำหรับพระอรหันต์ ห้ามไม่ให้เข้าประชุม

พระอรหันต์ก็ไปกระทำความเพียรจนกระทั่งบรรลุทันเข้าประชุม เมื่อเข้าประชุมแล้ว พระมหากัสสปะได้ตั้งอธิกรณ์ปรับโทษพระอรหันต์หลายกระทงความด้วยกัน

คือว่าข้อแรกที่ปรับโทษพระอรหันต์คือพระอรหันต์นั้น เมื่อพระศาสดาทำนิมิตโอกาส พระอรหันต์ไม่กราบทูลอาราธนา ก็หมายความว่า เมื่อพระศาสดาแสดงว่า

ดูก่อนอรหันต์ บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ถ้าเจริญอิทธิบาท ๔ ให้เป็นไปโดยยิ่ง เป็นไปให้ถึงพร้อม ให้ถึงโดยสมบูรณ์ แม้ความจำนงหวังจะมีอายุตั้งอยู่กับปีหนึ่งหรือยิ่งกว่ากับปีหนึ่งก็เป็นได้ ทรงแสดงไว้ในที่ต่าง ๆ หลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความที่ประทับรอบ ๆ เมืองเวสาลี ระหว่างพรรษาสุดท้ายก่อนหน้าปรินิพพาน

พระอรหันต์ก็ไม่ได้ทูลถามหรือทูลอาราธนาให้พระองค์ดำรงพระชนมายุอยู่ไป ๑ กับปีหรือยิ่งกว่ากับปีนี้เป็นโทษข้อ ๑ ที่พระมหากัสสปะประกาศในท่ามกลางสงฆ์ ปรับอาบัติพระอรหันต์

ข้อที่ ๒ ข้อที่พระอรหันต์เป็นผู้ชวนชวายเป็นสตรีเพศ ได้อุปสมบทในพระธรรมวินัย พระมหากัสสปะถือว่าเป็นความผิด ที่ชวนชวายเป็นผู้หญิงมาบวชในธรรมวินัยนี้ เป็นความผิดพลาด เป็นการบั่นรอนอายุพระศาสนา ว่าอย่างนั้น ปรับอาบัติพระอรหันต์

ข้อที่ ๓ ปรับอาบัติพระอานนท์ ในข้อที่ว่า **เย็บผ้าวัส-**
สิกสาฎกคือผ้าอาบน้ำฝนของพระผู้มีพระภาค ไม่แสดงความ
เคารพ เอาเท้าไปเหยียบผ้าวัสสิกสาฎกของพระผู้มีพระภาค
พระมหากัสสปะเถระว่าไม่เป็นการแสดงความเคารพต่อพระบรมครู
ปรับอาบัติพระอานนท์

ข้อที่ ๔ พระอานนท์มิได้ทูลถามว่า **สิกขาบทเล็กน้อย**
ที่พระบรมครู มีพุทธานุญาตให้สงฆ์ถอนได้ ได้แก่สิกขาบท
ประเภทไหนถือเป็นความผิดปรับอาบัติพระอานนท์

ข้อที่ ๕ พระอานนท์เถระเจ้านั้นปล่อยให้พวกสตรี ไป
ถวายบังคมพระพุทธรูประ เมื่อพระองค์ดับขันธไปแล้ว ใกล้ขีด
เกินไป จนกระทั่งนำตาของเจ้าหล่อนแปดแปดเพื่อนพุทธรูปให้เป็น
มลทิน

พระมหากัสสปะเห็นเป็นความผิด ประกาศความผิด
ของพระอานนท์ ๕ ข้อ ทุกข้อปรับอาบัติทุกกฎ ให้พระ-
อานนท์แสดงอาบัติทุกกฎแก่สงฆ์ ณ บัดนี้

พระอานนท์เถระเจ้ายินดีแสดงอาบัติทุกกฎ ทั้ง ๆ ที่ท่าน
เป็นพระอรหันต์ อันเราจะเห็นสปีริตของลูกศิษย์ของพระ-

พุทธเจ้าของเราจะครบ ว่าทั้ง ๆ ที่พระอานนท์เป็นอริยมุคค
ชั้นนั้นแล้ว

ท่านเองก็มองไม่เห็นความผิดพลาด แต่เมื่อที่ประชุม
ต้องการลงโทษท่าน ท่านก็ยินดี แปลว่า **ท่านถ่อมต**ของที่
ประชุมเป็นใหญ่ เมื่อที่ประชุมเห็นว่าท่านผิด **ท่านก็ยอม**
รับผิด แต่ท่านมองไม่เห็นความผิดนั้น ท่านแก้ข้อกล่าวหาทั้ง
๕ ข้อ

ข้อแรกท่านอ้างว่า ที่ท่านชวนขวายเป็นสตรีเพศบวช
ในธรรมวินัยนั้น ก็เนื่องจากว่าถึงเห็นคุณของพระนางปชา-
บดีโคตมี ซึ่งเป็นผู้ถวายน้ำสโรทกแก่พระศาสดา ต้องการ
สนองพระคุณของพระนางเธอ จึงได้เป็นผู้ชวนขวายกุลวิง
วอนให้พระศาสดารับสตรีเพศอุปสมบท

ข้อ ๒ ที่กล่าวหาว่าท่านเป็นผู้ที่ไม่เคารพพระศาสดา
โดยเหยียบผ้าวัสสิกสาฎกนั้น ท่านก็กล่าวอธิบายว่า เวลานั้น
ท่านเย็บชุดผ้าวัสสิกสาฎกอยู่ไม่มีผู้ช่วย ท่านเย็บผ้าไปด้วย
ความพลั้งเผลอ มิใช่ว่าด้วยความไร้ความเคารพ

ข้อ ๓ ที่กล่าวหาว่า ท่านไม่ทูลขอพระองค์ให้ดำรงพระชนมายุอยู่กับปีหนึ่งหรือยิ่งกว่ากับปีก็เพราะเวลานั้นท่านกำลังถูกมารคลุจิกต์ไม่เป็นตัวของตัวเอง

ข้อ ๔ ที่กล่าวหาว่าท่านไม่ทูลถามสิกขาบทเล็กน้อยได้แก่ประเภทไหนบ้าง เพราะในขณะนั้น ความเศร้าโศกกำลังรั้งจิตใจอยู่ ในข้อที่พระศาสดาจะจากไป ไม่มีแก่จิตแก่ใจจะมาทูลถามเรื่องนี้

ในข้อสุดท้ายที่ปล่อยให้พวกผู้หญิงเข้ามาถวายบังคมจนกระทั่งรองให้นาตาเบอนพระพุทธรูปนั้น ก็เพราะเห็นว่าเวลานั้นค้ำคัแล้วให้หญิงขามัลละในเมืองกุสินารา มีโอกาสถวายบังคมพระพุทธรูปแล้วพวกเธอจะได้รีบกลับเมืองเร็วๆ เพราะอยู่ในท่ามกลางป่ากลางดง

ผู้หญิงมาปนเปกับพระในกลางป่ากลางดงเวลาถึงสงฆ์นั้น ไม่สมควร ให้พวกเธอไหว้ ๆ กราบ ๆ แล้วรีบกลับเสียที่ ท่านทำของท่านถูกแล้ว ที่ไม่ปล่อยให้มาตุคามมาคลุกคลีกับพระภิกษุสงฆ์นอกเมืองในเวลาวิกาล

แต่ข้าพเจ้ามองไม่เห็นอาบัตเหล่านั้น เมื่อสงฆ์ต้องการลงโทษ ข้าพเจ้ายินดีขอแสดงอาบัติทุกกฎเหล่านั้นแก่สงฆ์ ณ บัดนี้

โดยเสนอญาติในสงฆ์ให้สงฆ์ลงโทษพระอานนท์แล้วพระอานนท์ท่านก็ยอมรับ เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปเช่นนั้น เรื่องการประชุมสังคายนาที่เกิดขึ้น การประชุมสังคายนา มีเรื่องสำคัญอีกข้อหนึ่ง ที่พระมหากัสสปะได้เสนอญาติในที่ประชุม บอกว่า

สุณาคูเม ภนฺเต สงฺโฆ ขอสงฆ์พึงจงฟังข้าพเจ้า แม้พุทธดำรัสในจวนปรินิพพานสมัยว่า สิกขาบทเล็กน้อยสงฆ์พึงถอนได้ หากต้องการ

แต่สิกขาบทของพวกเรานั้น ที่เกี่ยวข้องกับพวกคฤหัสถ์มีอยู่ แม้พวกคฤหัสถ์เหล่านั้นก็ยอมรับว่า **ไม่ควรแก่สมณะ** ศากยบุตร **นี้ไม่ควรแก่สมณะ** ศากยบุตร อย่างนี้ถ้าแม้ว่าพวกเราถอนสิกขาบทเสียแล้ว ก็จะเป็นข้อครหาแก่พวกคฤหัสถ์ว่า

โอ พวกสมณะศากยบุตรนี้ประพฤติกุศลวินัยชั่วกาลแห่งควนไฟ หมายความว่าพอพระพุทธเจ้านิพพานก็เลิกธรรมวินัย เลอะเทอะกันใหญ่ ประพฤติเคร่งครัดเฉพาะเวลาพระศาสดา มีพระชนม์อยู่เท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้นท่านมหากัสสป ตามความเห็นในที่ประชุม
ว่า สิกขาบทเล็กน้อยเหล่านั้น ที่ประชุมจะเห็นว่า ดีความว่า
จะหมายเอาประเภทไหน

ที่ประชุมบางท่านก็เสนอญัตติว่า ยกปาราชิก ๔ เสีย ที่
เหลือชื่อว่าสิกขาบทเล็กน้อย บางท่านก็ตีความว่ายกปาราชิก ๔
สังฆาทิเสส ๑๓ อันนัยกเสีย ที่เหลือชื่อว่าสิกขาบทเล็กน้อยบ้าง

บางท่านก็ตีความว่ายกปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓
อนิยต ๒ ปาจิตตีย์ ๕๒ ปฎิเทศนียะ ๔ เสีย ที่เหลือชื่อว่า
สิกขาบทเล็กน้อย เอาความเป็นที่ตกลงกันไม่ได้

พระมหากัสสปะ จึงกล่าวญัตติตัดสินในที่ประชุมว่า
ให้สงฆ์ทั้งปวงจงฟัง สิกขาบทเราที่ไม่เกี่ยวข้อง กฤหัสถ์เขามี
ถ้าเราไปไถ่ถอนเข้า กฤหัสถ์จะติเตียนว่าพวกเราเคร่งเฉพาะ
ชั่วกาลของควันไฟ พอควันจางก็เลิกเคร่ง จะเป็นข้อครหา
ติเตียนกับเขา

เพราะฉะนั้นตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป สิกขาบทใดที่พระ-
ศาสดาทรงบัญญัติ พวกเราจะไม่ไถ่ถอน

อันใดที่พระองค์ไม่บัญญัติ เราจะไม่เพิ่มเติมบัญญัติ
เขานับเป็นญัตติ

ถ้าที่ประชุมเห็นด้วยจึงเป็นผู้หนึ่ง ถ้าไม่เห็นด้วย จงเป็น
ผู้ค้าน ท่านประกาศเป็นญัตติทุกขัตติยกรรมวาจาในที่ประชุมของ
คณะสงฆ์ ที่ประชุมก็รับโดย **คุณัญญาภาพ** เท่ากับว่า เป็น
เอกฉันท

ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จะไม่มีการถอนสิกขาบท ไม่ว่า
ข้อเล็กน้อยใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะไม่รู้ว่าสิกขาบทเล็กน้อย ที่
พระพุทธเจ้าประกาศนั้น จะหมายความกว้างขวางลึกแค่ไหน
แต่จะรักษาของเดิมเท่าที่มีอยู่ อย่างเคร่งครัดที่สุด นี่เป็นมติ
ของเถาสัตถ์บรรณคฤหาที่คณะสงฆ์ในถ้ำนั้นประชุมทำสังคายนา
กัน

เมื่อออกพรรษาแล้ว พระมหากัสสปได้พาบริวารมา
อยู่ที่เวฬุวันวิหาร ในเมืองราชคฤห์ เวลานั้นก็มีพระผู้ใหญ่
รูปหนึ่ง เป็นชั้นเจ้าคณะ ชื่อ**พระปุราณะ** พาบริวารที่เป็น
สาวก ๕๐๐ รูปจาริกมาแต่ตำบล**ทักขินาگیرชนบท** เดินทาง
มาที่ **เวฬุวัน**

เมื่อมาถึง พระมหากัสสป ก็ไปแสดงมติในที่ประชุม
ในถ้ำสัตบรรณให้ฟัง บอกว่าการสังคายนานั้นพวกกระผมได้
ทำสังคายนาเรียบร้อยแล้ว และก็มิมคิอย่างนี้ ๆ แจ้งให้ท่าน
ปุราณะทราบ

ท่านปุราณะก็บอกว่าก็ดีแล้วนี่ครับ พวกท่านได้ประชุม
สังคายนาก็ดีแล้ว

แต่สำหรับผมนั้นผมถือว่าผมได้ฟังพุทธดำรัสจากพระ-
โอรุพระบรมศาสดาอย่างไร แต่ผมจะทรงจำบรรดาบัญญัติ
พุทธพจน์ทั้งปวงอย่างนั้นไว้เสียว นั่นคือหมายความว่า ท่าน
ปุราณะไม่รับรองการประชุมปฐมสังคายนาที่ท่านทำกันในถ้ำสัตบรรณ

ท่านไม่ยอมรับ ท่านถือว่าท่านไม่ได้รู้เห็นในที่ประชุม
ด้วย ท่านไม่ได้เข้าที่ประชุม ไปประชุมกันอย่างไร ไปลงมติ
กันอย่างไร เป็นเรื่องของท่าน

สำหรับตัวของท่านเอง ท่านก็ถือว่าท่านก็เป็นหนึ่ง
เหมือนกัน ได้ฟังได้เห็น ได้รู้พุทธพจน์จากพระศาสดาคนหนึ่ง
เหมือนกัน ท่านก็ถือตามของท่าน เรื่องความในบาลีเรามี
ปรากฏเพียงเท่านั้น

อันนี้ เป็นการ แยกนิกาย ตั้งแต่ปฐมสังคายนา แล้ว
เพราะฉะนั้นการแยกนิกายไม่ใช่เพิ่งจะมาแยก **ตอนสุดท้าย**
สังคายนาตามที่เราเรียนกัน ไม่ใช่ นะครับ ตามที่เรา
เรียนกัน ตำราเรียนต้องแก้ แยกกันตั้งแต่ปฐมสังคายนา
แล้ว พระปุราณะนี่แหละ คัดค้านการประชุมปฐมสังคายนา
ความไปปรากฏ ในวินัยปิฎกฝ่ายนิกายสันสกฤต ที่
ถือสันสกฤตเป็นใหญ่

นิกายพุทธศาสนา ที่ต่างจากนิกายเถรวาท คือใน
นิกายมหายานะกะ กับนิกายสะระวาสตีวาตะ กับในนิกาย
ธรรมคุดะ ๓ นิกายนี้เกิดหลังนิกายเถรวาท ไปให้รายละเอียด
ในข้อที่ท่านปุราณะ ได้แย้งกับพระมหากัสสป เรื่องวินัยเล็ก ๆ
น้อย ๆ นี่แหละ

คือสติขาบทว่าด้วยอันโตวุตตะ อันโตปะกะ สามะ-
ปะกะ ปโตนิหะตะ ปุเรภัตตะ โปคะระกะ สติขาบทที่ว่า
ด้วยการหุงต้ม การเก็บของขบฉันในกุฏิ

หมายความว่าพระเก็บของอาหารไว้นั้นในกุฏิได้ไหม พระ
หุงต้มเองฉันในกุฏิได้ไหม ถ้าไม่มีกับปิยะการก มีผลไม้ที่ยัง

ไม่ทำตามวินัยกรรมอยู่ เก็บไปฉันเป็นอาบัตใหม่ สิกขาบทพวกนี้

เช่นว่าเก็บเง่าบัวในสระไปฉันอย่างนี้ หรือเห็นมะม่วงตกในป่า ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เราหิวขึ้นมา ไม่มีกับปียะการก ธรรมวินัยกรรม เราก็กินมะม่วงเข้าปาก อย่างนี้ผิดหรือไม่ผิด สิกขาบทพวกนี้ถ้าเราจะมองดูแล้ว เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับอาหาร โภชนียะเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่น่าจะเป็นเรื่องใหญ่แยกนิกายออกมาเลย แต่ว่าไม่ได้

เป็นเรื่องใหญ่ในครั้งนั้น ท่านปราณะเห็นว่าไม่เป็นอาบัติ พระจะหุงต้มกินในกุฏิไม่เป็นอาบัติ จะเก็บอาหารค้างคืนไว้ฉันพรุรงนกไม่เป็นอาบัติ รับประเคนมาจากที่นิมนต์แล้ว

คล้าย ๆ ว่าเขานิมนต์พระไปฉันที่บ้านแล้ว เสร็จแล้วมีอาหารเหลือ พระเก็บใส่ย่าม บอกอาตมาจะเก็บไว้ฉันต่อในเวลาที่กลับวัด นะโอม เก็บอาหารใส่ย่ามกลับไปในวัดอีก อย่างนี้ตามพระวินัยถือเป็นอาบัติ

หรือว่าการฉันอาหารบ้วนปากสี่พันว่าอมแล้ว ประเดี๋ยวหายกลววยของอีกชั้นหนึ่ง เราชอบใจ ลงมือฉันต่อ เป็นอาบัติเหมือนกัน

แต่ท่านปราณะ บอกว่าไม่เป็นอาบัติ ว่าอย่างนั้น เกิดโต้แย้งกับพระมหากัสสปเข้า พระมหากัสสปบอกว่าอาบัติทำไมจะไม่เป็นอาบัติ

ท่านปราณะ อ้างเหตุบอกว่าเรื่องเกิดที่เมืองเวสาลี ในกาลข้าวแพง แต่เดิมก็เป็นอาบัตหрок แต่เมื่อเกิดกาลข้าวยากหมากแพงแล้ว

พระพุทธองค์ได้ทรงมีพุทธานุญาต ให้พระสงฆ์เก็บข้าวตังข้าวตู่ไว้ฉันในกุฏิ เพราะเอาอาหารไว้นอกกุฏิ นอกที่มุงบังแล้วละก็ ถูกพวกหนูพวกนกมันแย่งไปกินหมด พระจะแย่อยู่แล้ว

อนุญาตให้หุงต้มฉันเองในกุฏิ ไปบิณฑบาตที่ไหน ไม่มีใครเขาใส่บาตร เขาจะไม่มีข้าวกินอยู่แล้ว ที่ไหนเขาจะมีข้าวมาใส่บาตร และถ้าไม่มีใครใส่บาตรพระก็ต้องอดข้าวตายซิ ต้องหุงต้มกินเอง ทรงมีพุทธานุญาต เพราะฉะนั้น

ท่านปุราณะเห็นว่าเมื่อมีพุทธานุญาตที่เมืองเวสาลีเช่นนี้ท่านจะ
ถือตามนี้

ว่าการประพฤตินในข้อที่เป็น อันโตวุตตะ อันโตปะกะ
สามะปะกะ ปโตนิหะตะ ปุเรภัตตะ เหล่านี้แหละ ไม่เป็น
อาบัติ ในนั้นปรับอาบัติ บางข้อก็เป็นทุกกฎ บางข้อก็เป็น
ปาจิตตีย์ ในนั้น

ท่านปุราณะบอกว่าประพฤตินได้ทั้งนั้น ท่านมหากัสสป
บอกว่าไม่ได้ ท่านรู้ใหม่่ว่าที่ทรงมีพุทธานุญาตให้สงฆ์ทำได้นั้น
เฉพาะในกาลข้าวแพงหรือก พอสั้นกาลข้าวแพงแล้ว เย็น
วันหนึ่งพระผู้มีพระภาคได้ตรัสเรียกพระอานนทมามากว่า

ดูก่อนอานนท์ สิกขาบทอันเนื่องด้วยอันโตวุตตะ
อันโตปะกะ ฯลฯ เหล่านี้ บัคนิสงฆ์ยังประพฤตินอยู่หรือหนอ
แล พระอานนท์ก็กราบทูลว่าสงฆ์ทั้งปวงยังประพฤตินอยู่

พระผู้มีพระภาคก็เรียกประชุมสงฆ์ ห้ามใหม่ บอกว่า
ที่ทรงอนุญาตไว้เฉพาะในกาลข้าวแพง บัคนิกพนกาลข้าวแพง
แล้ว ต่อไปนี้ถ้าใครทำล่วง ปรับอาบัติทุกกฎบ้าง ปาจิตตีย์บ้าง
ตามสมควรแก่สิกขาบท

เพราะฉะนั้นพระมหากัสสปก็เอาเรื่องนั้นมาปรับความ
เข้าใจกับท่านปุราณะ ท่านปุราณะบอกว่าไม่รู้ ผมไม่เข้าใจ

ตอนที่ทรงบัญญัติห้ามใหม่ ผมไม่ได้ยิน ไม่ได้เห็น
ไม่ได้ฟัง ผมจะถือตามที่เฉพาะตอนที่ผมเห็นอยู่ ฟังอยู่ ทรง
อนุญาตตอนที่ประกาศประชุมสงฆ์ ห้ามใหม่ ผมไม่ได้ฟังกับ
หูเอง ผมไม่เชื่อ ผมจะถือตามของผมอย่างนี้ แยกคณะออกไป
ไปเลย

ท่านปุราณะก็พาพวกไปทำสังคายนาอีกแห่งหนึ่ง แข่ง
กับท่านมหากัสสป ว่าท่านทำได้ พวกผมก็ทำได้เหมือนกัน
ฉันก็เป็นหนึ่งในตองอูเหมือนกัน ลูกศิษย์ตั้ง ๕๐๐ เยอะเยอะ
ไป ทำไมจะตั้งกองสังคายนาไม่ได้ ไปทำสังคายนาต่างหาก

คณะสงฆ์จึงได้แตกเป็นสองพรรคสองนิกาย ตั้งแต่
พระพุทธเจ้านิพพานแล้วใหม่ ๆ ในป็นั้นแหละ แยกเลย
ท่านปุราณะอีกหนึ่ง ท่านมหากัสสปะพวกหนึ่ง

การตีความพระวินัยอย่างนี้ ถ้าเราจะมาตัดสินว่า เออ
ท่านปุราณะนี้ท่านทำสังฆเภทได้ไหม ไม่ได้ ท่านอ้างพุทธพจน์ว่า
เมื่อพระผู้มีพระภาคมีพุทธานุญาตให้ทรงถอนสิกขาบทเล็กน้อยได้

ท่านจะถอนของท่านละ ท่านทำตามพุทธพจน์นี้ ส่วนพวก
มหากัสสปะตกลงกันอย่างไร ท่านไม่รู้เห็น ท่านเป็นพวกนอก
ถ้า นอกถ้า สัตถบรรณคูลา ไม่ได้เข้าสังคายนาด้วย

ฉะนั้นจะมาอ้างว่าท่านทำสังฆเภทหรือท่านอกรัตนออก-
รอยพุทธพจน์ก็ไม่ถูก ท่านย้ายพุทธพจน์เหมือนกัน พุทธพจน์
อนุญาตให้ทรงถอนสิกขาบทเล็กน้อยได้ ท่านเห็นว่า **อัตโต**

วุตตะ อันโตปะกะ พวกนี้เป็นประเภทสิกขาบทเล็กน้อย
ท่านจะถอนของท่าน

ถึงแม้จะไม่ได้ฟังเรื่องราวที่ทรงมีพุทธานุญาตในกาล
ข้าวแพงก็จริง ถ้าหากว่าท่านจะอ้างเอาพุทธานุญาต ในข้อที่
ว่าให้ถอนสิกขาบทเล็กน้อยได้นี้ ท่านตีความของท่านอย่างนั้น
แล้วก็ตกลงกับพวกของท่านถอน จะว่าอย่างไรท่าน

จะบอกว่าท่านทำสังฆเภทได้อย่างไร บอกไม่ได้ทีเดียว
นี่ท่านทำของท่านถูกแล้ว พวกมหากัสสปะอยากจะเคร่งก็
เคร่งไป แต่ท่านจะขอถอนตามพุทธานุญาตอย่างนั้นแหละ
เพราะฉะนั้นคณะสงฆ์ที่สืบจากในถ้า สัตถบรรณคูลา เราจึงเรียก
กันว่า

กัสสปวงศ์ วงศ์ของพระกัสสปะ ถือกามมติของ
พระกัสสปะ หรือมิฉะนั้นก็เรียกว่าเป็นเถรวาทที่ วาทของพระ
เถระ ๕๐๐ ซึ่งเป็นต้นวงศ์ของพระสงฆ์เราในฝ่ายหินยาน
เถรวาทในปัจจุบันนี้ ตกลงว่าวงศ์ของเรานี้สืบมาจากท่านมหา-
กัสสปะ เคารพมติของท่านมหากัสสปในถ้า สัตถบรรณคูลา

เราจึงรักษาจารีตของธรรมเนียม ธรรมวินัยสืบทอดมา
กระทั่งกาลปัจจุบันนี้ ส่วนท่าน**ปุราณะ**เป็นพวกที่ถือว่า ให้
ถอนสิกขาบทเล็กน้อยได้ ตามพุทธานุญาต ก็เป็นต้นตอของ
พวกมหายานในกาลต่อมา ทั้งหมดนี้จะว่าใครผิดใครถูกไม่ได้
ทั้งนั้น จะตัดสินว่าฝ่ายใดผิด ฝ่ายใดถูกไม่ได้ **ไม่มีการตัดสิน
ตัดสินไม่ได้**

เพราะฝ่ายหนึ่งก็อ้างพุทธานุญาต อีกฝ่ายหนึ่งก็อ้างเรื่อง
ว่า **ไม่รู้สิกขาบทเล็กน้อยคืออะไร** จะตีความอย่างไรก็ไม่รู้
ตัดบทอย่าไปถอนเสียเลยดีกว่า นี่เรื่องขงเรื่องเป็นอย่างนั้น
นี่เป็นเหตุการณ์เมื่อพระพุทธเจ้านิพพานเมื่อปีแรก มี
เหตุการณ์อย่างนั้นขึ้นมา นี่เหตุการณ์ในสังฆมณฑล
ที่เหตุการณ์ในทางบ้านเมือง ก็ปรากฏว่าพระเจ้า
อชาตศัตรู หลังจากพระพุทธเจ้านิพพานสด ๆ ร้อน ๆ

พระเจ้าอชาตศัตรูก็กรีธาทัพตีเมืองเวสาลีแตกเลย ตามโครงการ
ของวัสการพราหมณ์ ที่เมืองเวสาลีแตก

เมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ พระเจ้าอชาต-
ศัตรูไม่กล้ายกทัพไปตีเมืองเวสาลี เกรงพระทัยพระพุทธเจ้า
นี่ในปีสุดท้ายพระองค์รู้สึกว่ พระองค์มีความเมตตาต่อเมือง
เวสาลีเป็นพิเศษ เพราะรู้อนาคตชะตากรรมเวสาลีดี เพราะ
ฉะนั้นจึงทรงเลือกเอาพรรษาสุดท้ายที่เมืองเวสาลีแล้วก็เสด็จ
ประทับในหมู่บ้านตำบลรอบ ๆ แขวงเมืองเวสาลี

เท่ากับว่าทรงบอังกั้นเมืองเวสาลีให้พ้นภัยด้วย ประ-
ทับอยู่รอบ ๆ หมู่บ้านนั้น **สารภะเจดีย์ โคตมะเจดีย์**
พุกุตะเจดีย์ อปาเวเจดีย์ บริเวณประทับอยู่รอบ ๆ
เมืองเวสาลี จนกระทั่งเห็นว่าจวนอีกไม่กี่วันจะกัณฑ์แล้ว
จึงเสด็จลงเมืองเวสาลีไปสู่กุสินารา

นี่แปลว่าทรงแผ่พุทธอาญาช่วยคุ้มครองเมืองเวสาลี
จนวินาทีสุดท้าย แต่พอพระองค์เสด็จจากไปแล้ว กองทัพ
มคธก็เคลื่อนเข้าบุกเวสาลีทีเดียว แล้วก็ตีเมืองเวสาลีด้วย

เพราะฉะนั้นอำนาจทางการเมืองของแคว้นมคธ ใน
ครั้งพุทธกาลจึงบรรลุถึงมหาอำนาจชั้นสูงสุด คือครอบงำทั้ง
แคว้นโกศล ครอบงำทั้ง**แคว้นกาสี** และครอบงำทั้ง**เมือง**
เวสาลี เป็นมหาอำนาจชั้นหนึ่งในอินเดียครั้งนั้น

พระเจ้าอชาตศัตรูเอง ก็มีชะตากรรมประสพอย่างกับ
พระบิดาของพระองค์ คือถูกพระเจ้าอุทัยทัตกุมาร ซึ่งเป็น
ราชโอรสทำปิตุฆาต จับพ่อฆ่าเสีย แล้วพระเจ้าอุทัยทัตก็
ย้ายเมืองจากเมืองราชคฤห์ มาตั้งเมืองใหม่ที่เมืองปาตะลีบุตร

ความจริง**ปาตะลีบุตร**เดิมเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่า**ปาตะ-**
ลีคาม ในบาลีมหาปรินิพพานสูตรแสดงว่าเป็นเพียง
หมู่บ้านเฉย ๆ เป็นตำบลหมู่บ้านคล้าย ๆ เป็นตลาดการค้า
อยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา ตรงกันข้ามกับเมืองเวสาลี

เวสาลีกับแคว้นมคธเส้นแบ่งพรมแดนคือ**แม่น้ำคงคา**
อยู่คนละฟาก แล้วปาตะลีคามอยู่ฟากข้างนี้ เวสาลีอยู่ฟากข้าง
โน้น **วัสการพราหมณ์** ก็คือมี**พระอำมาตย์**มาตัดแปลง
สร้าง**ปาตะลีคาม**ให้เป็นเมืองขึ้น เพื่อจะหวังให้เป็นเมือง
หน้าศึกสำหรับเคลื่อนกองทัพโจมตีเมืองเวสาลี

ในระหว่างที่สร้างเมืองใหม่นี้ก็นิมนต์พระพุทธเจ้ามา
ฉันฉลองเมือง แล้วก็ถือเอานิมิตที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงเรือที่
ทำไคข้ามฟากไปเมืองเวสาลี ก็ตั้งชื่อทำเรือนั้นว่าทำเรือ
โคตมะ เสด็จออกจากเมืองประตูเมืองค่านไคไปสู่เมืองเวสาลี
ก็เรียกว่าเมืองโคตมะ ตั้งไว้เช่นนั้น

ปาตาลีคามนี้แหละ พระพุทธเจ้าได้พบพยากรณ์ไว้
กับพระอนนทว่า

ดูก่อนอนนท ปาตาลีคามนี้หลังจากปรินิพพานไปแล้ว
จะเป็นเมืองทรงเรืองที่สุด จะเป็นแท่งแห่งห่อสินค้า หมายความว่า
ว่าจะเป็นเมืองเศรษฐกิจชั้นหนึ่งของอินเดีย พ่อค้าทุกประเภทมา
จากสารทิศต้องมาแก่ห่อสินค้าที่นี่ หมายความว่าอย่างนั้น

แต่เมืองเวสาลีจะฉิบหายด้วยน้ำหนึ่ง ด้วยไฟหนึ่ง ด้วย
ความไม่สามัคคีหนึ่ง พุทธพยากรณ์ข้อนี้ เป็นจริงในประวัติ-
ศาสตร์ทุกอย่าง เมืองเวสาลีในภายหลังฉิบหายด้วยไฟ ฉิบหาย
ด้วยน้ำ ฉิบหายด้วยความไม่สามัคคี กระทั่งปัจจุบันนี้หากเมือง
ล่มหายไปใต้ม่านาคงคา หากหากไม่ได้ฉิบหายด้วยน้ำ

อนัน พระพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้ถูกต้อง ตามทางคั่นคว่ำทาง
ประวัติศาสตร์ ในสมัยต่อมาทุกข้อทุกกระทง พระเจ้าอุทัยกัต

ย้ายเมืองจากราชคฤห์ มาสร้างที่เมืองปาตาลีคาม เปลี่ยนชื่อว่า
เมืองปาตาลีบุตร

จากปาตาลีคามเป็นปาตาลีบุตร เมืองปาตาลีบุตรนี้
บทบาท เป็นเมืองหลวงอินเดียตลอดระยะเวลาตั้งเกือบพันปี
หลังจากนั้น อันนี้เป็นบทบาทสำคัญมาก

เพราะฉะนั้นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาจึงย้ายจาก
ราชคฤห์มาอยู่ที่ปาตาลีบุตร ตามความสำคัญที่บ้านเมืองใน
ครั้งนั้นด้วย เราเกือบจะพูดได้ว่าในสมัยพุทธกาลนั้น ศาสนา-
พุทธได้แพร่หลายออกไปด้วยพุทธพจน์เพียงสั้น ๆ

ว่า มา เอกน เทว อคมิตถ แปลความว่า ท่าน
ทั้งหลายจงอย่าเที่ยวไปในทางเดียวกันสองรูปเลย พุทธพจน์
สั้น ๆ ข้อนี้แหละเป็นเหตุให้ศาสนาพุทธแพร่หลายออกไป

เพราะว่าพวกพราหมณ์ในครั้งนั้นก็ดี พวกปริพาชก
หรือนักบวชนิกรณ์ในครั้งนั้นก็ดี ยังไม่มีนโยบายการทำใน
รูปธรรมทูตกรรม ที่เรียกกันว่ามิสชันนารีเวิร์ค ยังไม่เกิด
ธรรมทูตกรรม การงานแผ่ธรรมทูตนั้นยังไม่เกิดธรรมทูต
กัมมัง นี้แหละแปลเป็นภาษาอังกฤษ ก็มีสชันนารีเวิร์ค

พุทธศาสนาเป็นศาสนาแรก ที่ริเริ่มงานมิสซันนารี-
เวอร์คเกิดขึ้นในโลกศาสนาอื่น ๆ ลอกแบบพุทธศาสนาไป
ทำ และก็ได้คิดว่า เพราะว่าหลังจากนั้นมา พวกเรา
ชาวพุทธก็นอนกินใบบุญของบูรพาจารย์ ตัวเองไม่ทำอะไร
อยู่กับวัดเผือกกับว่า อยู่กับบ้านเผือกกับเรือน เรื่องที่จะไปทำ
งานเผยแผ่ศาสนาสัญจรจาริกไปเป็นอันเล็กทำ แล้วเรากิน
ใบบุญของบูรพาจารย์

บูรพาจารย์ท่านอาบเหงื่อต่างน้ำข้ามน้ำข้ามทะเล เผย
แผ่ศาสนามาถึงชั้นเรา หลัง ๆ มา เราไม่ทำ แล้วเรานิ่ง
อยู่กับที่ เพราะฉะนั้นงานมิสซันนารีเวอร์คจึงให้พวกศาสนา
อื่นเขาไปทำ ศาสนาอื่นจึงกลายเป็นศาสนาโลกทุกหัวระแหง
ครบ แผ่ไปทั้งหมด

พุทธศาสนากลับไม่แพร่หลาย ทั้ง ๆ ที่ศาสนาพุทธ
เป็นผู้ให้กำเนิดงานธรรมทูตก็มั่งมีหรือมิสซันนารีเวอร์ค
เกิดขึ้นในโลก

มา เอเกน เทว อคมิตถ เป็นคำขวัญที่เราใจให้พระสาวก
ไปทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พหูชนหิตาย พหูชนสุขาย โลกานุกมฺปาย
หิตายสุขาย เทวมนุสฺसान์

นี่เป็นคำที่เราโลมใจสาวกเหลือเกิน ให้ทำไปเพื่อ
ความสุขของชนหมู่มาก เพื่อประโยชน์แก่เทวดาและมนุษย์
เถิด ท่านอย่าไปทางเดียวกันสองรูปเลย

นี่เป็นปาพจน์ คำสั่งที่พระพุทธเจ้าสั่งพระสาวกให้ทำ
ฉบับแรก หลังจากได้พระสาวก ๖๐ รูปที่แขวงราชคฤห์ใน
พรรษาแรก หลังจากตรัสรู้ ได้ออกคำสั่งนี้

คำสั่งนี้แหละ คณะชาวพุทธในเกาะลังกา ชาวลังกา
เขาถือกันว่าเป็นมหาวินัย

ถามว่ามหาวินัยคืออะไร คือพุทธพจน์ข้อนี้แหละ
เป็นคำบังคับ ขอร้องในที่ ไม่ใช่บังคับโดยตรง มีทั้งอ่อนวอน
ทั้งขอร้อง ทั้งบังคับไปในตัวว่าเราก็เป็นผู้พ้นจากบ่วงที่เป็น
ทิพย์ ทั้งบ่วงที่เป็นของมนุษย์และพวกเรอก็ตีพ้นแล้วเช่นกัน

เพราะฉะนั้นเรอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป อย่าไป
ทางเดียวกันสองรูป เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้ง
หลาย ชนทั้งหลายในโลกที่มีธุลีจกอยู่ในดวงตาเบาบางละก็

พลาดโอกาส ถ้าหากว่าไม่ได้ฟังธรรม แม้ตัวเราเองที่กำลังจะ
ไปอุรเวลาเสนาในคมเหมือนกัน

นี่ถ้า^๕ชาวพุทธในลังกาเขาถือว่า^๕เป็นมหาสิกขาบท เป็น
สิกขาบทข้อแรก ที่เสด็จพ่อของเราประทานให้แก่พวกเรา ให้
บรรดาพระสาวกทำงาน ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ ให้ทำงาน เพราะ
ฉะนั้นการที่มีข้อครหา

หาเหตุว่าพระในพุทธศาสนา^๕ขี้เกียจ ไม่ทำงานนั้น
ไม่จริง ถ้าใครบวชเป็นพระในพุทธศาสนาแล้ว ต้องทำงาน
ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ ขี้เกียจ ไม่ใช่ ไม่ใช่เอาแต่จำวัดอย่างเดียว
ไม่ใช่

ข้อครหาชาวบ้านหาว่า พระเราทุกวันนี้เป็นปางพระ-
นอน เขาว่าพระปางอริยาบถต่าง ๆ ใช้ปางพระนอนมากที่สุด
เขาว่าเราอย่างนั้นนะ เราต้องแก้ข้อปร่ำวาทเขา บอกว่าไม่จริง

พระเราไม่ใช่เป็นปางพระนอน ไม่ใช่ เป็นปาง
พระเดิน ลีลาต่างหากเล่า เพราะว่าพ่อของเรา เสด็จพ่อของ
เรา บรรดาบุรพบุรุษ ทางศาสนาของเราเดินกันทั้งนั้นแหละ

นี่เดินเผยแผ่ศาสนาพุทธอยู่ได้ในโลก ไม่ใช่พระ-
ปางไสยาสน์ ไม่ใช่ ปางลีลา ไม่ใช่ปางไสยาสน์

เรื่องปางไสยาสน์ก็ยังมีผู้เข้าใจผิดกันอยู่ ไม่ใช่ปาง-
ไสยาสน์จะมาตีความว่าเป็นปางขี้เกียจอย่างชาวบ้านเขาตั้ง
ข้อกล่าวหาอย่างนั้นไม่ได้หรอก มันไม่ใช่

ปางไสยาสน์เป็นปางธรรมดา อัสวินราหูหรือ อัสวินราหู
กำหนด นึกว่าตัวเองใหญ่โต เทวดาในแดนโกฏจักรวาลเขามา
เฝ้าพระพุทธเจ้าแล้ว เขาชวนอัสวินราหู ให้ลงมาเฝ้าพระศาสดา
อัสวินราหูบอกว่าฉันลงไปเฝ้าไม่ได้หรอก

พระโคตมะพระพุทธเจ้าท่านเป็นมนุษย์ ถ้าฉันลงไป
เฝ้าแล้วเหมือนช้างมาเทียบกับตัวงู ตัวฉันใหญ่โตมโหฬาร
แล้วพระสมณะโคตมชนิดเดียว ฉันก็มองก็จะมองไม่เห็น

เทวดาก็บอกว่าเอาเถิดนำ ไปเฝ้าเสียก่อนเถิดจะรู้ว่าใคร
ใหญ่ใครเล็ก ไปเฝ้าเสียก่อนเถิด ลองดู อัสวินราหูก็เอา ลองดู
สักที ลงมาเฝ้าพระองค์ที่เชตวันสักที

พระพุทธเจ้า^๕รู้อยู่แล้วว่า อัสวินราหู นมอดิมานะมาก
สำคัญตัวว่ารูปร่างใหญ่โตเท่าภูเขาเล่ากา ดึละ

พระองค์ก็แสดงพุทธะปาฏิหาริย์ เนมิตพระองค์
แหมรูปร่างใหญ่กว่าอัสวินราหูสิบเท่า ไม่ใช่เพียงนั่ง

เพียงยื่น ขนาดนอนยังหาพระเศียรไม่พบเลย อัสวิน
ราหูตัวใหญ่เท่าโลกแล้วนะ

อัสวินราหูตามวิชาโหราศาสตร์เป็นท่อนหนึ่งของโลก
โลกเรานี้ถูกตัดเป็นสองท่อน ท่อนหนึ่งเป็นดาวราหู ท่อน
หนึ่งเป็นโลกอย่างนั้น เพราะฉะนั้นถ้าประมาณแล้วอัสวิน
ราหูก็รูปร่างโตเท่าโลก

พระพุทธเจ้าเนรมิตพระองค์ใหญ่กว่าโลกอีก นอนอยู่
ปางไสยาสน์ นอนอยู่ แต่ขนาดนอนยังมองไม่เห็นพระเศียร
ว่า เอ นี่พระสมณะโคตมอยู่ที่ไหนนี้ หาตัวไม่เจอ หาองค์
ไม่พบ

พระพุทธเจ้าบอกว่าราหู ตลาคตนอนอยู่เอง บอกแหม
ใหญ่โตอะไรอย่างนี้ ยอมแพ้แล้ว เรากำหนดว่าตัวเรานี้ใหญ่โต
มหาไพรรักหนา ยังมาเจอคนที่ใหญ่กว่าเราตั้งสิบเท่า มานะที่มี
ในตัวทั้งหมด

เพราะฉะนั้นปางพุทธไสยาสน์นี้ อย่าเข้าใจผิดว่าเป็น
ปางนิพพานหรือปางนอน ไม่ใช่ เป็นปางทรมาณอัสวินราหู
ไม่ใช่นอนหลับ เปล่า ไม่ได้นอนหลับ

ถ้าปางนิพพานแล้วควรจะทำตาหลับ พระเนตร
หลับเป็นปางนิพพาน ถ้าปางล้มพระเนตรอย่างพระ
นอนวัดโพธิ์อย่างนี้ไม่ใช่ปางนิพพานแน่ๆ

ปางทรมาณราหู ก็ดูซิ แขนท่านหนุนพระเศียรหมอน
สามเหลี่ยมสูงกว่าตัวเราอีก หนุนขึ้นไปเราไปยื่นเทียบยังไม่ถึง
ข้อศอกท่านเลย ไปยื่นเทียบดู หมอนสามเหลี่ยม หมอนชวาน
ที่ท่านอิงอยู่

เพราะฉะนั้นไม่ใช่ปางนิพพานหรือปางนอนหลับ
ไม่ใช่เป็นปางทรมาณอัสวินราหูปางนี้ใครบูชาแล้วลด
ทิฐิมาหะ ไม่ใช่ว่าไหว้พระปางนี้ทำให้ขเกยง ไม่ใช่
แล้วจะบอกว่าพระสงฆ์ขเกยงก็ไม่ใช่ ตามนี้ไม่ใช่อย่าง
นั้น

ได้ความว่าพุทธศาสนาเจริญไปก็ด้วยพุทธพจน์ตั้งที่ว่า
มา แต่ถึงกระนั้นก็ดี กระทั่งพุทธกาลก็ไม่ใช่ว่าพระสงฆ์จะมี
จำนวนแสนจำนวนหมื่นอย่างเดียวนั้นะครับ ตามที่ในบาลี
ปรากฏพระจำนวน ๘๔,๐๐๐ น้อยเนกสังขยา จะถือเอาจริง ๆ
ตามตัวเลข ว่าครบตัวเลข ๘๔,๐๐๐ เบ่งพอดีไม่ได้ ถืออย่าง
นั้นไม่ได้ เอาความว่ามากเท่านั้นเอง

คำว่าภิกษุกว่า ๕๐๐ อรหันต์ ๕๐๐ ภิกษุ ๘๔,๐๐๐
แสนโกฏิ เอาความมากเท่านั้นเอง อย่างพลเมืองเวสาลี
อรรถกถาพรรณนาบอกตั้ง ๔ โกฏิ ท่านเชื่อไหมว่าอยู่ได้
อย่างไรตั้ง ๔ โกฏิ คน พลเมืองเวสาลีตั้ง ๔ โกฏินี้

คนในประเทศอินเดียในครั้งพุทธกาลคำนวณแล้วยังไม่ถึง
๔ โกฏิ นับประสาอะไรคนในเมืองนั้นจะมีถึง ๔ โกฏิได้อย่างไร
เพราะฉะนั้นพระอรหันต์หรือภิกษุสงฆ์ในครั้งพุทธกาลมีเพียง
จำนวนพัน ไม่ถึงจำนวนหมื่น มีเพียงพันเท่านั้น ไม่ใช่จำนวน
หมื่น ๆ หรือจำนวนแสน ๆ ไม่ใช่ เรามีหลักฐานในพุทธภาษิต

มีคนถาม พระพุทธเจ้า บอกว่าพระภิกษุสงฆ์
ที่เป็นเจโตวิมุติบุคคล ในพรหมจรรย์นั้นมีจำนวนเท่าไร
พระพุทธเจ้าบอกว่ามีจำนวนร้อย เป็นอเนก มีจำนวน
พันเป็นอเนก ไม่ได้ตรัสถึงจำนวนหมื่นเลย ไม่นับเลย

เอาเกณฑ์จากพุทธพจน์ข้อนี้แสดงว่าพระสงฆ์ในครั้งนั้น
มีเป็นเรือนพัน ๆ ทั้งพระอริยมุคคัล ทั้งปุถุชนสงฆ์ มีเป็นเรือน
พัน ๆ ไม่ใช่เป็นเรือนหมื่น ๆ ไม่ใช่ เพราะฉะนั้นพระเหล่านั้น
ต้องทำงานแผ่ศาสนาที่แผ่เฉพาะในอินเดีย บริเวณจำกัด

คือในแถบถิ่นลุ่มแม่น้ำคงคา แม่น้ำสินธุเท่านั้นเอง
ที่เป็นมัธยมประเทศเดียวกัน ทิศเหนือตั้งแต่แคว้นกัมโพช
เข้ามา ทิศตะวันออกตั้งแต่แคว้นจำปาเข้ามา ทิศตะวันตก
ตั้งแต่แคว้นอุเชนนีเข้ามา ทิศใต้ตั้งแต่เทือกภูเขาอินทเข้า
มา อาณาบริเวณเนื้อที่เหล่านั้นแหละเป็นที่ ทพระสงฆ์ทำงาน
ธรรมทุกกัน

เป็นธรรมทูตเผยแผ่ศาสนาในบริเวณเหล่านั้น นี้ในครั้ง
นั้นเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นหลังพุทธปรินิพพานแล้วปรากฏว่า
พุทธศาสนาได้ขยายกว้างขวางออกไปทั่วชมพูทวีป เพิ่งจะ
เป็นศาสนาทั่วชมพูทวีปหรือทั่วอินเดีย ในแผ่นดินพระเจ้าอโศก
มหาราชเท่านั้นเอง

ก่อนแผ่นดินพระเจ้าอโศก ศาสนาพุทธไม่ได้
แพร่หลายไปทั่วอินเดียหรือกรับ แพร่หลายแต่เพียง
อาณาเขตอินเดียตอนเหนือ ตอนกลาง ตอนใต้ ยังมา
ไม่ถึงเรา ง่าย ๆ ก็แล้วกันว่าภาวรรพราหมณ์

อาจารย์ของโสฬสมาณพ ๑๖ คนมาตั้งอาศรม ที่ลัทธิติริมฝั่งแม่น้ำโคธาวารี ในอินเดียฝ่ายใต้ ในครั้งนั้นไม่มีพระสงฆ์ลงมาถึงลุ่มแม่น้ำโคธาวารีในอินเดียฝ่ายใต้เลย

เพราะฉะนั้นภาวีรพราหมณ์อยากจะสดับพุทธศาสนาว่ามีอย่างไร มีคติอย่างไร จึงต้องส่งลูกศิษย์ ๑๖ คน

โดยผูกเป็นปริศนาธรรมไปเฝ้าพระพุทธเจ้า แล้วลูกศิษย์คนใดบรรลุเป็นอริยบุคคลแล้ว ได้นำคำตอบที่พระพุทธเจ้าตอบ เฉลยปัญหาโสฬสมาณพมาให้อาจารย์ฟัง ที่อินเดียภาคใต้ ในลุ่มแม่น้ำโคธาวารี

ภาวีรพราหมณ์ ถึงบรรลุเป็นอริยบุคคล เป็นอนาคาขึ้นมาได้

อันนั้นแสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ยังไม่ถึงอินเดียฝ่ายใต้ ในครั้งพุทธกาลพุทธศาสนายังไม่ได้แพร่มาถึง เป็นแต่เพียงกิตติศัพท์เล็ดลอดจากปากพวกพ่อค้าโคตาง มาต่างที่ไปมาค้าขายระหว่างอินเดียภาคเหนือภาคใต้เท่านั้นเอง แต่ว่าคณะสงฆ์ยังไม่ถึง

คณะสงฆ์เพิ่งจะมาถึงในสมัยพระเจ้าอโศกนี่เป็นเหตุผลในระยะเริ่มแรกของศตวรรษที่ ๑ หลังจากพระพุทธเจ้านิพพาน

ราชวงศ์ของพระเจ้าอชาตศัตรู ได้ปกครองเมืองปาตะลีบุตรแคว้นมคธสืบเนื่องกันมาจนกระทั่งถึงรัชกาลกษัตริย์องค์สุดท้าย มีพระนามว่าพระเจ้านาคทาสกะ บรรดาราษฎรในแคว้นมคธเบื่อหน่าย

ว่ากษัตริย์วงศ์เบ็นวงศ์ปัตตุมัต ลูกฆ่าพ่อกันมาเรื่อย เป็นกบฏกรรมกบฏเวียน ฆ่ากันมาเรื่อย ก็เลยเบื่อ ทำรัฐประหาร ปลดพระเจ้านาคทาสกะออกจากราชสมบัติ แล้วยกหัวหน้ารัฐประหารซึ่งเป็นขุนพล ยกขึ้นมาให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ขุนพลคนนตั้งราชวงศ์ใหม่

ขุนพลคนชอสสุสานธอำมาตย์ ตั้งราชวงศ์สุสานธชน ราชวงศ์ในสมัย ราชวงศ์สุสานธนแหละ ปฐมกษัตริย์คือพระเจ้าสุสานธสนพระชนม์แล้ว โอรสของพระองค์ คือพระเจ้ากาลโศกก็ได้เสวยราชย์

ตอนนั้นจึงเกิดทศกัณฐ์สังกายนาคิน ทศกัณฐ์สังกายนาคินไม่ใช่อินโกล เป็นผลที่เหี้ยมตลก้างมาจากพวกปุราณะนั่นเอง

คือว่าคณะสงฆ์ในศตวรรษที่ ๒ แบ่งเป็นคณะสงฆ์ตาม
ท้องถิ่น คือสงฆ์ทางตะวันออกพวกหนึ่ง สงฆ์ภาคตะวันตกพวก
หนึ่ง สงฆ์ภาคตะวันออกมีเมืองเวสาลีเป็นใหญ่ พวกภิกษุวัชชี
บุตรเป็นพวกตะวันออกหมด

สงฆ์ภาคตะวันตก มีเมืองโสระยนคร สหชาตินคร
เมืองปาถะยะ เป็นใหญ่ มีพวกพระยศ พวกสาณะรัมภะ
สานวาสี พระเรวตะ แบ่งเป็น ๒ ก๊กช่วยกัน เวลานั้นกำลัง
วังชิง

พูดง่าย ๆ ว่าซึ่งฐานะสำคัญที่จะเป็นผู้นำบริหาร
กิจกรรมพระศาสนาขึ้นอยู่กับปัญหาที่เรื่องการตีความ วินัย
บัญญัติ ๑๐ ประการ ที่ท่านทั้งปวงก็ทราบอยู่แล้วนะครั้นว่า
บัญญัติ ๑๐ ประการนี้คืออะไรบ้าง ผมไม่ต้องจารใน

บัญญัติ ๑๐ ประการนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องกิน
เรื่องฉัน เรื่องใช้สอยเล็ก ๆ น้อย ถ้าจะว่าไปแล้วสงฆ์ใน
ตะวันออก คือพวกเวสาลีเห็นว่าสิกขาบทพวกนี้ควรจะผ่อน
ผันได้ ตามแบบท่านปุราณะเห็นว่าควรผ่อนผัน สงฆ์
ภาคตะวันตกไม่ยอม บอกไม่ได้ ต้องเคารพมติในถ้ำ

ตัดบรรณกุหา เพราะฉะนั้นสงฆ์ ๒ พวกนี้ก็แตกสามัคคีกัน
อย่างโจ่งแจ้ง คราวนี้ก็มีเรื่องวังหาเสียงกัน ตอนนั้นวังหา
เสียง กอ เสียงที่สำคัญคือเสียงท่านเรวตะ

ท่านเรวตะนี้ท่านเจ้าพรรษาอยู่ที่โตตั้งคะบรรพต อยู่ตอน
เหนือของแม่น้ำคงคา เป็นฝ่ายสงฆ์ภาคตะวันตก แต่ท่านมี
พรรษายุกาลสูง ก็พูดง่าย ๆ ว่าชื่อเสียงท่านเป็นที่เคารพของ
สงฆ์ทั้งสองฝ่าย

สงฆ์ฝ่ายตะวันออกรีบส่งลูกน้องไปหาเสียงกับท่าน ลูก
น้องสงฆ์ฝ่ายตะวันออกไปถึง เข้าหน้าท่านไม่ติด ก็เข้าไปทาง
ลูกศิษย์ก้นกุฎิท่าน ลูกศิษย์ก้นกุฎิท่านเป็นพระอุปัฏฐาก บิบบ
นวดให้ท่านอยู่ ไปบอกว่าช่วยให้ไปบอกอาจารย์ที่เถิด ให้ท่าน
อาจารย์เวลาพวกสงฆ์ฝ่ายพระยศเข้ามาทาละก็อย่าไปต้อนรับเขา

ให้ท่านอาจารย์มาเป็นพวกของฝ่ายตะวันออก
และให้ท่านอาจารย์นิมนต์เดินทางมาเมืองเวสาลี มาอยู่เป็น
ขวัญใจของสงฆ์ฝ่ายตะวันออกน้อยเถิด ลูกศิษย์ก้นกุฎิ
ของท่านเรวตะก็รับคำสั่งสงฆ์ฝ่ายเวสาลี พอเข้างานนวด
นวดไปก็บอกว่าท่าน

อาจารย์ครับ ผมเห็นว่าเราควรจะเข้าข้างสงฆ์ฝ่ายตะวันออกดีกว่านะครับ ท่านเรวัตก็รู้ว่าอายหมอนี่อย่างไรกันนี้ ถ้าจะไปได้อะไรดี ๆ จากพวกตะวันออกกระมัง ท่านบอกว่า แกลงไปได้เดี๋ยวนี้ อย่ามาปรนนิบัติข้าออกเป็นอนาถ

ต่อไปนขาเป็นฝ่ายทางวาท ข้างตองเคารพธรรม พวกที่ย่อย่อนพระวินัยเข้าไม่เข้าพวกด้วย พวกที่เคารพในพระวินัย หนักในพระวินัย ข้างถึงเอาเป็นพวก

พอพระยศกับพวกสันภูตะสันภวาสิ พวกนี้ไปถึงก็ไปขูแจ่งแกลงมูลเหตุกับท่านว่า พวกสงฆ์ตะวันออกทั้งหมดบังอาจยกถอนพระวินัย ๑๐ ข้อ ถอนสิกขาบท ๑๐ ข้อนี้ ว่าไม่เป็นอาบัติถอนมา เราจะว่าอย่างไร

ท่านเรวัตบอกไม่ได้ ผิด เราตองเคารพมติ ที่ท่านมหากัสปะได้ตกลงกันเอาไว้ ทำอย่างนี้ผิด ก็เลยรวมกันบอกว่าเราจะแก้กรรมได้ทันที

อธิกรณ์เกิดที่ไหนต้องดับที่นั่น เลยเดินทางมาเมืองเวสาลี มาเป็นขบวนใหญ่

สงฆ์ฝ่ายตะวันตก ปาเถยยะโหเรยยะ สหชาติดินครนี้ ๓ เมือง เป็นเมืองใหญ่ เดินทางมาทางตะวันออกก็มีเมืองเวสาลีพวกนี้หาพวกได้เยอะ หาเสียงมาก เพราะท่านมีหมิ่นกว่าเป็นพวก หมิ่นกว่ารูป คราวนี้เมื่อหมิ่นกว่าแล้ว บอกว่าเอาละ

พวกพระยศได้ทำสังคายนาที่วารุการาม ๗๐๐ รูปกนิมนต์สังคายนาไป พวกผมมีมากกว่า ตั้งหมิ่นเศษ เราไปตั้งสังคายนาแข่งกับเขา ประชันกับเขาเลย ๒ กอง ตั้งคายนา ๒ กองสังคายนาของพวกภิกษุวัชชบุตรที่ไปตั้งสังคายนาแข่งขันกับพวกพระยศ

เรียกว่ามหาสังคต สังคายนาของสงฆ์ในหมู่ใหญ่ พวกพระยศหมิ่นน้อย ๗๐๐ รูป นี่เป็นการแตกแยกในสังฆมณฑลอย่างแจ่มชัดออกครึ่งหนึ่งในรอบสอง

เรื่องการตีความพระวินัยว่าควรถอน ไม่ควรถอน อย่างนี้เป็นรอบสอง หลังแต่นั้นมาคณะสงฆ์ก็แตกนิกายออกไปจากเถรวาท แยกนิกายออกไปจากมหาสังคิกะวาท คือพวกภิกษุตั้งหมิ่นกว่า เรียกว่านิกายมหาสังคิกะวาท นิกายสงฆ์หมู่ใหญ่ก็แยกนิกายออกไปมากมาย

เปิดเสร็จหลังจากพระพุทธเจ้า^๑นพพานกระทั่งถึงสมัย
พระเจ้าอโศก ๓๐๐ ปีเศษ

คณะสงฆ์แบ่งออกเป็น ๑๘ นิกายหรือ ๑๘ คณะ
ในแคว้นมคธแบ่งเป็น ๑๘ นิกายด้วยกัน แจกลูกแจก
หลานออกจาก ๒ พวกนี้ออกไป ในวันนั้นก็บรรยายเพียงแค่นั้น
คือ ๑๘ นิกาย-ก่อน ขอบเพียงเท่านี้ก่อน

ถามว่าพระปุราณะท่านเป็นพระอรหันต์หรือเปล่า

ตอบ ไม่พบที่มาที่ไปเหมือนกันว่าท่านพวกนี้จะ
เป็นพระอรหันต์หรือเปล่า และก็สงสัยข้อนี้ก็ไม่เคยพบที่ไหนเลย
นอกจากที่แห่งนี้แห่งนี้เดียว

ก็ในพระไตรปิฎกในจุลวรรกว่าถึงพระปุราณะ
จะเป็นองค์เดียวกับท่านปุณะหรือไม่ ถ้าเป็นองค์เดียวกับ
ท่านปุณะก็ต้องเป็นอรหันต์

ปุณะมันตานบุตรซึ่งเป็นเอตทัคคะในทางธรรม
กลัดเหมือนกัน ท่านปุณะมันตานบุตรคงไม่ใช่สิครับ
แต่ตามความเข้าใจของผมไม่ใช่คนเดียวกันนะ ตามความเข้าใจ
ของผม จะถูกผิดไม่ทราบ ไม่ใช่องค์เดียวกัน หลักฐาน

ประวัติท่านปุราณะไม่มีเลย อรรถกถาก็ไม่แก้ไขเลยว่าเป็น
ใคร มาแต่ไหน

แต่สังเกตดู เป็นผู้มีอิทธิพลมากอยู่ มีอิทธิพล
ขนาดพระมหากัสสปเกรงใจ ขนาดพระมหากัสสปต้องมา
บอกแจ้งให้ทราบ ว่า พวกของท่านทำสังคายนาเสร็จ
แล้วให้ท่านปุราณะรับรื้อนุโมทนาด้วย ถ้าเป็นพระชั้น
ผู้น้อยพระมหากัสสปจะต้องมาบอกทำไมเล่า นั่นสำคัญ
มาก

ถาม มีความข้องใจทำไมพระมหายานหรือนิกายมหายาน
ต้องสร้างโบสถ์หันหน้าพระพุทธรูปลงไปทางทิศที่มีแม่น้ำ เป็นเหตุ
เนื่องมาจากอะไรถึงเป็นเช่นนั้น

ตอบ ไม่จริงครับ ไม่จริงเลย ที่ว่าต้องสร้างโบสถ์
แล้วหันพระพุทธรูปไปทางแม่น้ำ ไม่จริง เรื่องสร้างโบสถ์
หันหน้าพระลงไปแม่น้ำ อาจจะเป็นความนิยมของผู้สร้าง ไม่มี
บทบัญญัติในนิกายมหายานว่าจะต้องสร้างโบสถ์แล้วหันหน้าพระ
ลงแม่น้ำ ไม่มีครับ เป็นความนิยมส่วนบุคคลไปของผู้สร้าง
นะครับ

ถาม พระที่เข้าประชุมในวันมาฆบูชา ๑๒๕๐
รูป พระจำนวนไหนบ้างที่เข้ามาประชุม ช่วยนับให้
ครบถ้วน เพื่อเป็นประโยชน์ในการแสดงวันมาฆบูชา

ตอบ พวกลูกศิษย์อุรุเวรกัสสปะ นทีกัสสปะ คยาก็สสปะ
แล้วนะครับ เขาไปตั้งพันกว่ารูปแล้ว พระอุรุเวรกัสสปะ ๕๐๐
แล้วอุกน้องของท่านอีก ๒ คน อีก ๕๐๐ เบ็ดเสร็จพันหนึ่ง เพราะ
ฉะนั้นท่านทั้ง ๓ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะ ๓ คนพี่น้องเป็น ๑๐๐๓
คน

แล้วพวกพระยสอีก เพื่อนฝูงของพระยสอีก ๖๐
รูป และพวกกุมารที่ติดตามหาผู้หญิงโสเภณีไม่พบ
แล้วพระพุทธเจ้าเอาบวชเสียพรรษาแรกอีกพวกหนึ่ง
รวมหมดเบ็ดเสร็จ ๑๒๕๐

คือว่านอกจาก ๓ พวกนี้แล้ว เก็บตกพวกที่บวช
เมืองราชคฤห์อีก ทั้งหมดสิครับ ในพรรษาแรก ถึงนับ
ไม่ถึงก็จริงนะครับ เก็บตกที่เมืองราชคฤห์อื่น ๆ อีก คือเราจะ
ไปจารไนบอกทั่วทุกองค์ต้องมีให้ครบตามจำนวนนี้มีประวัติมา
อย่างไรไม่ได้ละครับ

มันเป็นอเนกสังขยา อันนี้ว่าส่วนใหญ่มาจากท่าน
เหล่านี้ ๑๒๕๐ ส่วนใหญ่มาจากพวกพระยส ส่วนใหญ่มาจาก
พวกกุมาร ๓๐ คนที่ตามหาผู้หญิง และก็ส่วนใหญ่มาจากบริวาร
อุรุเวรกัสสปะพวกหนึ่ง และก็ส่วนใหญ่ที่มาจากพวกที่แขวงเมือง
ราชคฤห์

พวกสารีบุตร พวกพระโมคคัลลานะอีกพวกหนึ่ง รวมกัน
กรุงราชคฤห์บริวารท่าน โกลิตะกับอุปติสสะอย่างไรครับ มา
รวมด้วยสิครับ ที่เมืองราชคฤห์

ถามมาว่า อาตมาคิดว่าพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์
มาอยู่ คงจะบัญญัติว่าภิกษุหนึ่งรตเมตต์ต้องปาจิตตีย์
พระภิกษุขึ้นเครื่องบิน ต้องทุกฎ หรือภิกษุออกนอก
อวกาศต้องทุกฎาษิต หรืออาจารย์เห็นว่าอย่างไร ตอนทำใน
หนังสือธรรมบท โดยมากก่อนจบธรรมเทศนาปรากฏว่า พุ
ชนาบรรลกันเป็นจำนวนมาก แม้เทวดาก็บรรลเป็น
โกฏิ ๆ เรืองโกฏิ ๆ กิดแล้วไม่น่าเชื่อ

ตอบ เรืองโกฏิ ๆ ันครับ ผมได้เรียนแล้วอย่างไร
ครับ บอกเป็นอเนกสังขยา เราจะไปตัดสินถือความตาม
จำนวนเลขไม่ได้หรอกครับ เอาความว่ามากเท่านั้นเอง

คำว่าแสนโกฏิ ๘๔,๕๐๐ นี้แปลว่ามาก แต่คำพูด
 ชนิดนี้ในครั้งพุทธกาลเขาเข้าใจกัน คนครั้งพุทธกาลไม่ได้
 ถือตามตัวเลขอย่างที่เราพูดกันทุกวันนี้หรอก เขาเข้าใจ เป็น
 อเคยม เขาเรียกว่าเป็นสำนวน ฝรั่งเศสเรียกว่าอเคยมที่พูดกัน
 แล้วคนครั้งนั้นเข้าใจความหมาย แต่คนครั้งเราห่างสมัยท่านตั้ง
 ๒,๕๐๐ กว่าปี เราก็คงไม่เข้าใจ นี่กว่าจะต้องลงตัวเลขจริง ๆ
 ไม่ใช่

สำหรับพระพุทธเจ้าจะบัญญัติเรื่องนั่งรถเมลเป็น
 อาบติหรือนั่งเครื่องบินเป็นอาบติหรือไม่ ผมนึกว่าคงไม่
 บัญญัติ เพราะพระพุทธเจ้าบัญญัติสิกขาบทกาละเทศะ
 เหมือนกัน ถ้าพระองค์ทรงพระชนมชีพลงบดินอยู่
 ความจำเป็นการคมนาคมมีอยู่ พระองค์ต้องผ่อนผันตาม
 กาลานุกาลครับ อันนี้ต้องผ่อนผันครับ

คือว่าสิกขาบทอันใดถ้าไม่เป็น-โลกวัชชะ ๑ ไม่เป็น
 เหตุให้เสียคุณสมบัติทางใจ ๑ อย่างนี้แล้วก็ทรงอนุโลมตาม
 กาละเทศะได้ ไม่อย่างนั้น พระองค์จะประทานพุทธานุญาต
 ไว้หรือ

บอกว่าในกาลที่เราล่วงไป ให้สงฆ์ถอนสิกขาบทเล็กน้อย
 ได้ หากต้องการนี้แปลว่าพระองค์เล็งกาลไกลแล้วว่าเหตุการณ์
 ของโลกต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง เพราะฉะนั้นวินัยเล็กๆ
 น้อย ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปโลกบริโลก การคมนาคม เครื่อง
 นุ่งห่มก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาล

อย่างพระเถรวาทเราทุกวันนี้ใช้ว่าจะสามารถรักษารัต
 ของเก่าได้ครบเมื่อไหร่ เราก็รักษาไม่ได้ สิ่งที่เรารักษากันได้
 อย่างที่สุดก็คือว่าเครื่องนุ่งห่มนี้

เครื่องนุ่งห่มที่เราห่มกันทุกวันนี้ ไตรจีวรนี้ ถ้ามีใคร
 มาถามบอกว่าเครื่องนุ่งห่มประเภทใดบ้างที่มีอายุยืนที่สุดในโลก
 ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง

คือไตรจีวรนี้แหละ ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย ๒๕๐๐ กว่า
 ปีอย่างใดก็อย่างนั้น เป็นสไตรค์แบบเสื้อที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ไม่
 มีแบบไหนเก่าแก่เท่า แบบอื่นเขาเปลี่ยนแปลงหมดแล้ว ทรงอย่าง
 โนนบ้าง ทรงสากลบ้าง ทรงราชปาเต็นบ้าง ทรงอะไรต่าง ๆ
 ร้อยแปด แม้กระทั่งทรงผม

ทรงผมพระพุทธรเจ้าไม่เคยเปลี่ยน โคนตะพืด

ไม่เคยเปลี่ยน ไร่ก็อย่างนั้น ๒๕๐๐ ปี ไม่เปลี่ยน

เครื่องแบบพระพุทธรเจ้าก็ไม่เคยเปลี่ยน ๓ ผืน

ตะพืด ไม่เปลี่ยนเลย สีกี่ไม่ต้องไปย้อมสีอื่น สีเหลืองตะพืด

ไม่มีเปลี่ยน อันนี้แหละเรายืนยันได้ อย่างอื่นเราก็เปลี่ยน

ไม่ใช่ไม่เปลี่ยน

เถรวาททุกวันนี้เราก็เปลี่ยนไปตามกาลานุกูล จะ

ไปว่ามหายานเขาเปลี่ยนไม่ได้ เราก็เปลี่ยนไม่ใช่ไม่

เปลี่ยน เราก็เปลี่ยนไป

ถามว่าพระมาลัยเป็นอรหันต์หรือไม่ ดูเหมือนไม่

ปรากฏในสาวกหรือในหนังสือพุทธประวัติ

ก็แน่สิครับ พระมาลัยไม่ใช่เป็นพระอรหันต์ครั้ง

พุทธกาล แต่เป็นอรหันต์ชาวลังกา หลังพุทธกาลหลายร้อย

ปี พระมาลัยนะครับ

ถามว่าเมื่อพุทธปรินิพพานแล้วแต่ที่อาจารย์ว่ามหา-
กัจจายนะยังอยู่ แต่ทำไมจึงไม่กล่าวถึงพระมหากัจจาย-
นะเลย

ข่าวสังขายนานี้ ก็เพราะเหตุที่ผมว่าคงจะมาไม่ทัน
ประชุม การคมนาคมห่างไกลมาก แคว้นอุเชนนี้กับ
ราชกฤห์ในครั้งนั้น เหมือนกับทุกวันนี้ประเทศไทยกับ
อเมริกา ห่างไกลมาก ความรู้สึกคนในครั้งนั้น กล้าย ๆ อยู่
คนละภาคโลกก็ว่าได้ ห่างไกลกันเหลือเกิน ถือว่าเป็นปัจฉิม
ชนบท ถ้าว่าไปแล้ว เพราะฉะนั้น

พระโสณะอยากจะบวช รอพระให้ครบองค์ สงฆ์
๑๐ รูปยังรอไม่ได้ เป็นปี ๆ รอหลายปีหาพระครบ ๑๐ รูป
ในวันดีชนบทไม่ได้ กระทั่งมีพุทธานุญาตว่าถ้าในปัจฉิม
ชนบทแล้ว ๕ รูปก็บวชกันได้ ผ่อนลงมา ก็เพราะพระโสณะ
เป็นเหตุนี้แหละ

และพระโสณะนี้แหละอุปัชฌาย์ของท่าน คือพระกัจจาย-
นะส่งไว้เมื่อเดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้ว ทูลขอพุทธานุญาต
ให้ลดหย่อนสิกขาบทเกี่ยวกับจำนวนองค์สงฆ์ เวลาจะบวชให้ลด

น้อยลง เพราะหาพระในแคว้นอวันต์ยากเหลือเกิน นี่แสดงว่า
การคมนาคมทางไกลกันมากในครั้งนั้น

แต่ท่านมหากัจจายนะยังอยู่ ที่รูวายังอยู่ เพราะมี
พระสูตร ๆ หนึ่งในมัชฌิมนิกาย

พระเจ้ากรุงอวันต์ฟังธรรมพระมหากัจจายนะแล้ว
เลื่อมใส ขอลงพระมหากัจจายนะเป็นสรณะ ท่านกล่าวว่า
อย่าถึงอาตมาเป็นสรณะเลย จงถึงพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น
เป็นสรณะเถิด

พระเจ้ากรุงอวันต์ถามว่า พระผู้มีพระภาคบัตินประ-
ทับอยู่ที่ไหน พระมหากัจจายนะจะตอบว่าพระองค์ได้ดับขันธ
ปรินิพพานแล้ว สูตรนี้เหมือนใน มธบทกถะสูตรนะครับ
ถ้าผมจำไม่ผิด แต่อาจจะคลาดเคลื่อนก็ได้

ถามว่า พระเชษฐาแก้วเมืองลังกา ถูกพวกโรมัน
แควธลิกเอากรรต๋าหัวนไปหมดแล้ว แล้วส่วนที่มีปรากฏ
อยู่เคียงนี้ ที่เมืองลังกาเขาจำลองขึ้นหรือ ขอให้แก้ข้อสงสัยด้วย

ของจริงครับไม่ใช่ของจำลอง ที่ถูกตำไป ของแก้
พระเชษฐาแก้วมหลายองค์ชาวพุทธลังกาเขาว่าภยมีมา
เขาสร้างพระเชษฐาแก้วปลอมไว้สำรองหลายองค์ องค์จริงหนึ่ง

ไปซุกซ่อนไว้ในมัลลชนบท ภาคกลางของประเทศ
ลังกา องค์แก้พวกแควธลิกมันเอาไป มันนี้กว่าของจริง มัน
เอาไปตำ เพราะฉะนั้นทุกวันนี้ที่อยู่ในเกาะลังกาเป็น
ของจริง

ถามว่า มนุษย์หรือสัตว์นั้นก็ตาม ที่จุดแล้วจะต้องปฏิ
สนธิติดต่อกันไม่มีระหว่างชั้น ถ้าสัตว์เหล่านั้นสร้างบุญประเภท
มหากุศลวิบาก ที่จะส่งไปให้เกิดเป็นมนุษย์ ถ้าตายในเวลา
กลางวัน สมมุติว่าในขณะที่ตายนั้น ไม่มีมนุษย์จะเสพกามกัน
สัตว์จะไปเกิดเป็นอะไร อาตมาได้ยินอาจารย์บางท่าน บอกว่า
ต้องไปเกิดเป็นโอปปาติกะก่อน จริงไหม ขอฟังเหตุผล

ตอบโอปปาติกะ นี่ก็หมายความว่าเกิดแล้ว แต่ว่าที่
ท่านบอกว่าไม่มีมนุษย์เสพกามกันในขณะที่ตายนั้น เป็นข้อที่
ท่านสมมุติครับ ข้อเท็จจริงเราก็ประมาณไม่ได้ว่ามนุษย์
ในโลกตั้งเกือบ ๓,๐๐๐ ล้านนั้นจะไม่มีเสียบ้างเขี้ยวหรือ ถ้า
ไม่มีมนุษย์ในชมพูทวีป ก็ต้องมีมนุษย์ในอูตรกุรุทวีปซึ่งนำ
บุพพะวิเทหะเอย อัมประโคยานเอย ๓ ทวีปยังมีมนุษย์อยู่
ชมพูทวีปไม่มีก็ไปเกิดในทวีปอื่น มีจนได้ อย่างกลัวเลยครับ

ตามเหตุที่พระมหากัสสปะปรับอาบัติพระอนันท์โดยไม่มีความผิดในบางข้อ เช่นไม่ทูลให้ พระศาสดาเสด็จอยู่ถึงกับเป็นต้น ไม่เห็นจะมีความผิด พระที่ท่านประชุมครั้งนั้นเป็นจำนวนถึง ๔๘๕ องค์ เป็นอรหันต์ทั้งสิ้น ไม่น่าจะตั้งข้อรังเกียจที่เอาความผิดแก่พระอนันท์

ตอบข้อนี้เป็นประโยชน์ในทางปกครอง พระมหากัสสปะท่านต้องการสร้างตัวอย่างในทางเด็ดขาดในการปกครอง คือท่านอย่าลืมระลึกว่า ท่านมหากัสสปะเป็นพระเถระที่เคร่งครัดในธุดงค์วัตรที่สุด อาบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ ท่านไม่ยอมให้ข้ามเลย เล็ก ๆ น้อย ๆ ท่านไม่มองข้าม เกร็งครัดที่สุด

แม้กระทั่งพระพุทธเจ้า ขอร้องว่ากัสสปะ เธอก็ก่แก่ เต่าชราแล้ว ล่วงกาลผ่านวัยแล้ว อย่าเลย ธุดงค์วัตรนี้ประพฤตินี้ได้ยาก จงรับคหบดีจ্বরเกิด เมื่อเวลาเกิดหน้าฝน จงเข้าท่มงบังเกิด จงรับบิณฑบาตของคหบดีนิมนต์นั้นตามบ้านบ้างเกิด

พระมหากัสสปะยังไม่ทำตามที่พระพุทธเจ้าขอร้อง บอกท่านจะทำของท่านอย่างนั้นแหละ พระพุทธเจ้าก็บอกว่าเธอเห็นประโยชน์อะไรที่เธอจะพอใจจะทำอย่างนั้น

พระมหากัสสปะบอกว่าเพื่อจะให้เป็นอย่างแก่พระสงฆ์หนุ่ม ๆ ว่า คนแก่อ่างข้าพระพุทธเจ้ายังทำได้ แล้วหนุ่ม ๆ เล่าจะทำไม่ได้ ให้เป็นอย่างแก่ขนิมาชนะตาชน

พระพุทธเจ้าก็อนุโมทนา บอกดีแล้ว สาธุ ดีแล้ว กัสสปะนี่อนุโมทนาพระมหากัสสปะ เพราะฉะนั้นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เรามองไม่เห็นเป็นความผิด ท่านมหากัสสปะท่านเป็นคนคิดละเอียด อาบัติเล็กน้อยท่านไม่มองข้ามไป ท่านละเอียดถี่ถ้วนหมด เพราะฉะนั้นท่านเอาผิดพระอนันท์จนได้ สำหรับเอาเป็นตัวอย่าง ว่าขนาดพระอรหันต์ยังต้องอาบัติ จะบวยกกล่าวไปไยกับปุถุชน

ถ้าหากว่าที่ประชุมปรับอาบัติแล้วยังขมคอตันคัตถัน คำสั่งพระเถระ คัดค้านมติที่ประชุมสงฆ์อย่างนี้จะไร้ไร้ ไหน ท่านเอาเป็นอย่าง

เพราะเห็นสุภัททะเป็นอย่างนี้ สุภัททะบวชเมื่อแก่ เต่าสุภัททะคนนี้เดิมเป็นช่างกลบกร บวชทั้งพ่อทั้งลูก พ่อก็เป็นช่างผสม ลูกก็เป็นช่างผสม บวชแล้วอาชีพไม่ยอมทิ้ง เก็บเอามีดโกนเอเย่ กรรไกรเอเย่ เก็บมาหมด และทั้ง ๆ ที่บวชแล้วยังไปเที่ยวรับจ้างเขาคัดผม โกนหนวดให้เขา

พระพุทธเจ้ารู้อาวัภคตเตยนว่า โมฆะบุรุษ ทำอย่างนี้ มีตัวอย่างที่ไหน มีอย่างหรือ บวชแล้วไม่ทิ้งอาชีพกฤหัสถ์ ยังก่ออาชีพกฤหัสถ์อยู่ สุกัททะก็ผูกอาฆาตพระศาสดา หาว่า พระพุทธมาจู้จ่าไซ้แก แกจะทำอะไรไม่เป็นอิสระ

พอพระพุทธเจ้านิพพาน แกล้งอุทานบอกว่าดีแล้ว นิพพาน ดีแล้ว เราต่อไปทำอะไรได้ตามใจ ไม่มีใครมาบัญญัติว่านี่ควร นี่ไม่ควรกับเรา

พระมหากัสสปจึงได้สติว่า โอ ยังไม่ทันอะไรเลย เกิด วาตะแบบน เป็นเสียนหนามแก่พระศาสนา เพราะฉะนั้นการ ปรับอาบัติพระอานนท์จึงเท่ากับว่าต้องการทำให้มีอำนาจในทาง ปกครอง ให้เห็นการปกครองจะต้องมีอำนาจ ไม่ใช่ว่าเป็นการ จงใจหาเหตุ ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านเป็นอรหันต์แล้วนะครับ

ถามศาสนาพุทธที่ว่าจะมีอายุ ๕,๐๐๐ ปีนั้น ใครเป็นผู้ ตรีสมาในพระไตรปิฎกหรือเปล่า

ตอบพระไตรปิฎกไม่มีและก็ไม่มีการพระพุทธเจ้าพูดไว้ที่ไหน เป็นมติของพระอรชกถาจารย์ที่ท่านพูดไว้ ก็ไม่ใช่ว่าไรเหตุ ที่ ท่านพูดท่านพูดด้วยอนาคตังสญาณ ต้องรู้กาลอนาคต โดย เปรียบเหตุการณ์ปัจจุบัน

เพราะว่าศาสนาพุทธถูกพวกศาสนาอื่นตีเจ๊งไปจากอินเดีย ถูกพวกศาสนาอื่นกดขี่ในลังกาคำดาท่านอยู่ ท่านเห็นอยู่ท่านจึง เขียนคำพยากรณ์ไว้ในคัมภีร์อรชกถา ว่าถ้าชาวพุทธไม่ช่วยกัน รักษาศาสนาให้ดีแล้วจะอยู่ได้แค่ ๕๐๐๐ ปี

เริ่มต้นอย่างธรรมะจะเสื่อม อภิธรรมปิฎกเสื่อมก่อน อภิธรรมจะเสื่อม มหาปิฎกเสื่อมก่อน เสื่อมก่อนมาเรื่อยๆ ทีเดียว มาเป็นลำดับ จนกระทั่งถึงขั้นพระสูตร

พระสูตรอะไรเสื่อม ซาคกก็เสื่อมก่อน และก็เสื่อมมา เป็นลำดับทีเดียว

กระทั่งปริยัตติอันตรธาน แล้วก็ถึงคะอันตรธาน กระทั่งพระเหลือแต่ผ้าเหลืองห้อยทำไรไถนา มีลูกมีเมีย นี่ เป็นลำดับ ต่อมากระทั่งชมพูทวีปครบ ๕๐๐๐ ปี นี่เป็นเรื่อง อนาคตังสญาณที่ท่านเห็นเหตุการณ์ในอินเดีย ในลังกาเตือน ใจท่านไว้ จึงเขียนคำพยากรณ์ไว้อยู่ได้ครบ ๕๐๐๐ ปี ถ้า หากว่าไม่ช่วยกันรักษา เป็นอย่างนั้น

ถามว่าปราณะเป็นอรหันต์หรือเปล่า การเผาหรือฝัง ศพที่ไม่ต้องมพฐหรืออาศัยพรการทางศาสนาเลย มีอยู่ ในชนชาติไหนบ้าง หรือไม่มี

พระปรางค์เป็นอรหันต์หรือเปล่า ไม่มีที่ไปที่ไปครบ
ทั้งในบาลี ทั้งในอรรถกถา ไม่ปรากฏ การฝัง เภา ไม่มี
พิธีกรรมศาสนาเลยมีอยู่ คือพวกคนป่าในอาฟริกา คนป่า
ในอเมริกาใต้ พอตายปุ๊บก็โยนทิ้งไปเลย หรือฝังไปเลย
อย่างในอินเดียเอาไปลอยในแม่น้ำคงคา ให้แม่น้ำคงคา
ล้างบาปให้

ส่วนฝังศพ ศาสนาคริสต์กับอิสลาม ถือว่าไม่ฝัง
แล้วจะบาป คือเมื่อฝังแล้วพระเจ้าจะให้เทวดาองค์หนึ่ง ชื่อ
ว่ากาเบรียลมาแบ้แต่รปลุกดวงวิญญาณของชาวคริสต์ ชาว
อิสลาม ผุดจากหลุมฝังศพ แล้วเข้าคิวเรียงแถวไปเฝ้าพระ
เจ้าที่หน้าแท่นบัลลังก์

พระเจ้าจะตัดสินความผิดความชอบ ใครภักดีใน
พระเจาก็ให้ขึ้นสวรรค์ ใครไม่ภักดีก็ลงนรกไป

เพราะฉะนั้นต้องรักษาศพเอาไว้ด้วยการฝัง เภา
ไม่ได้ เภาแล้วอีกหน่อยเจ้าของเดิม วิญญาณเขาร่างไม่ถูก
ไปหาพระเจ้าไม่พบ ว่าอย่างนั้น จึงต้องฝัง ถ้าหากว่าเรา
จะพิจารณาถึงเหตุผลกันอย่างเป็นกลาง ๆ แล้ว การเผากับ
การฝังศพ วิธีไหนที่ดีที่สุด

เผาที่สุด ไม่เปลืองที่ เวลาที่ทางกำแพง หายาก
คนยังไม่พอจะอยู่เลย เภาฝังอยู่ อย่างนี้แย่จริง เพราะฉะนั้น
ในเวลาในยุโรปเองก็เริ่มใช้วิธีเผาแล้ว คริสเตียนที่ไม่
เคร่งนะ เขานิยมเผาแล้ว เขาบอกดีกว่าไปฝังอีก แล้ว
ศาสนายิวเขาก็นิยมฝังเหมือนกัน โรมันแคธอลิกเขาก็ฝัง
เวลาพวกหัวสมองใสคืออิตาลีเข้าใจ

คือว่าอิตาลีนั้นมันมันแล้ว มีทางเดียว
ฝังศพใต้ดิน สร้างตึกสะพาน แล้วเอาศพฝังเป็นล็อก ๆ ต่อ
ไปสู่สถานกลายเป็นตึก ตึกตั้ง ๒๐ ชั้น ไครตายก็มาบรรจุเข้า
ตึกเป็นชั้น ๆ ฝังไปบนอากาศ คืออย่างนี้ ไม่เปลืองเนื้อที่ แบบ
นี้ฝังในอากาศ สร้างตึกสูง ๆ แล้วเอาบรรจุในตึก ไม่เปลืองที่

ถามว่าในสมัยใกล้ปรินิพพาน พระอานนท์ได้เข้าไป
ทูลถามพระศาสดาถึงวิธีการปฏิบัติ ต่อพระศพของพระ-
ศาสดา พระศาสดาก็ทรงตรัสแนะวิธีจัดงานพระศพให้พระ
อานนท์รับฟัง ให้ไปบอกแก่ภิกษุทั้งหลายอีกต่อหนึ่ง

วิธีการต่าง ๆ ที่พระศาสดาตรัสแก่พระอานนท์นั้น
เมื่ออ่านดูแล้วคล้าย ๆ กับว่าพระศาสดายังทรงอยากให้
พุทธบริษัทจัดงานพระศพของพระองค์อย่างสมพระเกียรติ

เช่นทรงตรัสให้จัดทำ พระศพของพระองค์ ให้เหมือนกับพระศพของพระมหาจักรพรรดิ อาตมาขอให้อาจารย์วิจารณ์เรื่องราวตอนนั้นให้กลายสงสัยด้วยว่า พุทธประสงค์แท้จริงนั้น ทรงมุ่งหมายอย่างไร

ตอบ ที่ตรัสแนะวิธีการดังกล่าว เรื่องนี้สำหรับความเห็นของผมมี ๒ แง่ แง่หนึ่งเข้าใจว่าตอนนี้เป็นคำที่พระสังคิติกอาจารย์บรรจุเข้ามา คือว่าผิควิสัยที่พระพุทธเจ้าจะชวนขวายเป็นอย่างนั้น

ผิควิสัยที่จะไปสั่งว่า เอาผ้าขาวมา ๕๐๐ พับมาพัน พระสรณะพระองค์ แล้วก็เอาจิตกาธานปลงพระสรณะ นี่สังคิติกอาจารย์บรรจุเข้ามาประการหนึ่ง

ประการที่ ๒ ไม่ใช่สังคิติกอาจารย์บรรจุ เป็นพุทธพจน์จริง ๆ แต่ท่านต้องทราบนะครับ ผ้าขาว ๕๐๐ พับไม่ใช่ของหายากหรือของดีบัดนี้ ไม่ใช่เลย เป็นของที่หาได้ทั่วไปง่าย ๆ ผ้าบาง ๆ ๕๐๐ ผืนพันศพเท่านั้นแหละ

คำว่า ๕๐๐ นี่ท่านทั้งหลาย ผมเองทราบเรียนแล้วว่า เป็นอนเนกสังขยา ไม่ใช่จะต้องไปชวนขวายเป็นชื่อในศาลาพักรู้สึก สะพานหันเอามาให้ครบ ๕๐๐ บางร้านจะหาผ้าขาว ๑๐๐ พับ

ยังไม่มีเลย ต้องไปกว้านซื้อตามร้านต่าง ๆ ตั้งหลายสิบร้านกว่าจะครบ ๕๐๐ พับ เทียนนี้แหละ ในกรุงเทพฯ ฯ เทียนนี้ สมมุติว่าเราจะเผาศพใคร ขอซื้อผ้าขาว ๕๐๐ พับ ค่ายจริง รับรองไปร้านแถวพาหุรัด สะพานหันไม่มีครบหรอก มีไม่ครบแน่ที่เดียว ต้องหาหลายร้านหลายแห่ง

แต่ว่าผ้าขาว ๕๐๐ พับในครั้งพุทธกาลนี้เป็นเพียงแต่ผ้าขาวหลาย ๆ ผืน ไม่จำเป็นต้องยื่นจำนวน ๕๐๐ ผืน ไม่จำเป็นต้องกล่าวมาแล้วว่าอนเนกสังขยา แล้วข้อนพระพุทธเจ้าก็ไม่อยากจะพูด

บอกอานนท์ เธออย่าชวนขวายเป็น เรื่องสรณะของเรา เป็นเรื่องของพวกเขาภิกษุตรีย์ พวกคหบดี พวกพราหมณ์ที่เขาจับถือศกาคตมี ที่เขาจะจัดการกันเอง

แต่พระอานนท์ทราบทุกข้อ พระองค์บอกว่า ไม่ได้พระเจ้าข้า ถ้าข้าพระองค์ไม่ถามไว้ ถ้าเผื่อพวกนี้ พวกคหบดี พวกภิกษุตรีย์ พวกพราหมณ์ เขาถามขึ้นมา

อานนท์จะจัดการกับพระสรณะพระศาสดาอย่างไร ข้าพระองค์ไม่ถาม ก็ตอบเขาไม่ถูกเขาก็ติเตียนได้ เพราะฉะนั้นต้องขอทุกถาม พระพุทธเจ้าจึงจำพระทัยแสดง

เอาความง่าย ๆ ว่า ดูก่อนอาณนที เอาผ้าขาวหลาย ๆ ผืนพันศพตาคดแล้วก็เอาไปเผาเสีย เพียงแค่นั้นเอง ไม่เห็นจะเป็นข้อที่แสดงว่า พระองค์อยากจะให้ใหญ่โตสมพระเกียรติ ไม่เป็นนี่ครับไปพิจารณาอ่านข้อความนั้นให้ถี่เถิดครับ

ไม่ได้บ่งเลยว่าถ้าพระองค์ตรัสบอกว่า ถ้าตาคดตายแล้วต้องเอาเข้าโกศนะ หลังจากเข้าโกศแล้วจะต้องมีพวงหรีดหลาย ๆ พวงมาติดไว้หน้าโกศ และทุกวันต้องมีการสวด มีคนมาทำบุญให้ ต้องมีประโคมนะ แล้วต้องมีละคร มีหนัง มีวง มีนาฏะดนตรี ประกวตประชันกัน ต้องแจกการ์ดงานศพเยอะเยอะ ให้แพร่หลายไป เออ อย่างนี้ค่อยมาว่ากันว่าพระศาสดาทรงชวนถวายเรื่องสรีระ ไม่ต่างกับชาวบ้าน ไม่เป็นนี่ครับ เรื่องนี้ไม่เป็นเลย พิจารณาให้ถ่องแท้เถิด

พูดง่าย ๆ ว่าเขาเผาศพจักรพรรดิเป็นอย่างไร ก็เผาศพเราอย่างนั้นเถิด หมายความว่าเผาศพผู้ใหญ่ในครั้งนั้น เขานิยมเผากันอย่างไรก็จงเผาศพเราอย่างนั้น

อย่างน้อยที่สุดถ้าพระองค์ไปตรัสบอกว่าจงเอาเสือเก่า ๆ ไปห่อศพเราแล้วไปทิ้ง ไปเผาเสียให้หมดเรื่อง พวกพราหมณ์ พวกกษัตริย์ พวกกหบดีเขาจะยอมไหม เขาไม่ยอม

พระบรมศาสดาจะทำอย่างนั้นไม่ได้ เขาก็ต้องชวนชวายน้อยๆ เพราะไหน ๆ เขาจะต้องชวนชวายน่าอย่างกษัตริย์แล้วก็ตรัสเสียเลย บอกทำกษัตริย์อย่างไรก็ทำกับเราอย่างนั้น

เพราะโดยชาติ พระองค์ก็เป็นขัตติยะโดยชาติ เขาก็ต้องถวายพระเกียรติอยู่แล้ว ต้องเผาศพให้สมพระเกียรติเป็นขัตติยะอยู่แล้ว จะบ้วยกล่าวไปโยกับพระองค์เป็นธรรมราชา ยิ่งกว่าขัตติยะเสียอีก ข้อนั้นไม่แปลกเลยครับ ข้อนั้น

ถาม ที่พระพุทธเจ้า แสดงนิมิตโอกาสกับพระอาณนทีคล้าย ๆ แสดงว่าพระองค์ก็อยากจะอยู่ในโลก ทำไมพระองค์ไม่แสดงอิทธิฤทธิ์อยู่ต่อไปเลย ทำไมต้องให้พระอาณนทีอาราธนาเรื่องอะไร

ตอบ เรื่องนี้สำคัญ สำหรับปัญหาข้อนี้เราต้องพิจารณากำว่ากับกับยิ่งกว่ากับ กับในที่นี้หมายถึงอายุกับปะ ไม่ใช่โลกกับปะนะ อายุกับปะของมนุษย์ อายุกับปะของมนุษย์ไม่ใช่ว่าอยู่กับคำฟ้าคำดิน ไม่ใช่

กับปะในครั้งนั้นนิยมเอาอายุกาลของมนุษย์แต่ละครั้งเป็นเกณฑ์ เช่นครั้งพุทธกาลมนุษย์มีอายุ ๑๒๐ ปีเป็นอย่างสูง เวลานี้ถอยลงมาเรื่อย ครั้งนั้นเมื่อสมัย ๒๐๐๐ ปีมาแล้ว กำหนด

๑๒๐ ปีเป็นอย่างสูง ถ้าพระพุทธเจ้าจะทรงอยู่ได้ ก็ไม่เกิน ๑๒๐ ปี ที่จะทรงอยู่ได้ แต่ทำไมพระองค์จึงต้องให้พระอานนท์อาราธนา

ก็เพราะว่าพระองค์เองพุทง่าย ๆ ว่า เวลานั้นถ้าพระองค์จะดับขันธก็ดับได้ แต่ไม่ดับขันธก็ไม่ดับได้ ด้วยอาศัยอิทธิบาทภาวนา อันประกอบด้วยประธานสังขาร

พุทง่าย ๆ ว่าเข้าอนิมิตะเจโตสมาบัติ เมื่อเข้าอนิมิตะเจโตสมาบัติแล้วก็สามารถขยับไล่อาพาธ ปรับปรุงร่างกายให้มัลละกระปรีกระเปร่าขึ้นมาได้ ก็มีพระชนชีพต่อไปอีกสัก ๑๐ ปี ๒๐ ปี แต่อย่างไรก็ตาม ไม่เกิน ๑๒๐ ปี จะต้งนิพพานแน่ เหตุที่ให้พระอานนท์อาราธนา

เวลานั้นพระองค์ก็บอกกับพระอานนท์แล้วว่า แก่ห่อมแล้ว ร่างกายเราเหมือนแก้วนครำคร่า ต้องอาศัยไม้ไผ่ประทั้ง ถ้าจะอยู่ได้ก็อยู่ได้ด้วยกำลังใจตัวเดียว ที่จะทำให้สรีระพระองค์อยู่ได้ ถ้าพระอานนท์อาราธนาเข้า พระองค์ก็จะได้อาศัยที่พระอานนท์อาราธนา คล้าย ๆ ว่าทำให้พระองค์มีกำลังใจที่จะอยู่ต่อไปตามคำอาราธนา แต่เมื่อไม่มีใคร

อาราธนาแล้วพระองค์ก็ท้ออาลัยว่าถึงคราวที่เราจะดับขันธแล้ว เรื่องของเรื่องเพียงเท่านั้นเอง

คือต้องการให้พระอานนท์มาอาราธนาบอกว่า ขอให้อยู่ต่อไปเถิด เป็นการให้กำลังใจ พุทง่าย ๆ ให้กำลังใจแก่พระองค์ ที่พุทอย่างนี้ไม่ใช่หมายความว่าพระพุทธเจ้าต้องอาศัยคนอื่น นั้นไม่ใช่ ต้องหมายอีกอย่างหนึ่ง

คำว่าให้กำลังใจ พุทง่าย ๆ ว่าเหมือนคนเรา เหมือนพระมหากษัตริย์

ธรรมดาพระมหากษัตริย์ ที่ได้มูรธาภิเศกแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะเสด็จเข้าออกนอกในได้ใช้ใหม่ สิทธิอำนาจมีอยู่ จะเข้าไปบ้านใดเมืองใดได้หมด กษัตริย์ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช อำนาจอยู่กับมือหมด ทำอะไรก็ทำได้ แม้แต่จะเสวยราชย์ด้วยการสืบสันตติวงศ์ก็เป็นได้

แต่ทำไมต้องอาศัยพราหมณ์เวลาขึ้นประทับนั่งพระแท่นในวันบรมราชาภิเศก ต้องอาศัยพราหมณ์ถวายแผ่นดิน แล้วก็พวกขุนนางเวียงวังคลังนา ขุนนางเวียงถวายเป็นเมือง ขุนนางวังถวายกุญแจวัง ขุนนางนาถวายพื้นนา บอกกล่าวคำถวายแล้วก็ทรงรับเป็นพิธีการ

ความจริงถึงแม้ไม่มีพรอย่างนั้นก็ทรงเป็นกษัตริย์โดยสมบูรณ์แล้ว โดยนิตินัยแล้ว นับจากวินาทีแรกที่กษัตริย์องค์เก่าสวรรคต และพระองค์เป็นผู้สืบทอดดวงศ แต่ที่ต้องให้มีพิธีกรรมอย่างนี้เท่ากับเป็นการยืนยันอีกทีหนึ่ง ยืนยันความปรารถนาเป็นอเนกสโมสรมิตรสมมุติขึ้นมา ฉันทิ พระผู้มั่งพระภาคก็ฉันทิ

พระองค์เป็นธรรมราชา มีสัทธ มีกำลังใจ มีอำนาจ พละสมาบัติ ที่จะทำอย่างโน้นอย่างนี้ได้หมด แต่ก็ต้องรอโอกาสให้สาวกอาราธนา เปิดโอกาสให้สาวกอาราธนา ก่อน เมื่อสาวกอาราธนาแล้ว พระองค์ก็เอาละ เราจะอยู่ต่อไปละ

อุปมาเหมือนพระมหากษัตริย์รับอาราธนาจากอเนกสโมสรมิตรสมมุติขึ้นเป็นกษัตริย์ฉันทิก็ฉันทิ ไม่ใช่ยังอยาก

คำว่าอยากอยู่ไม่มี ถ้าจะอยู่ก็จะอยู่ด้วยพละกำลัง กรุณา ยังกรุณาต่อสัตว์โลกอยู่ ถ้าพระองค์จะอยู่เป็นประโยชน์ต่อสัตว์โลกอีกสัก ๒๐ ปี พระองค์ก็ยินดีจะอยู่ ยินดีในที่นี้เป็น ฉันทะ ฉันทิตธิบาท ไม่ใช่ตถทา ไม่ใช่ เป็นฉันทิตธิบาท

ฉันทะกับตถทาต่างกัน คืออย่างนี้ พละกำลัง พระองค์ห่อหุ้มเต็มที่แล้ว เหมือนผลไม้กำลังจะหลุดออกจากขั้ว จะหลุดมีหลุดแหล่อยู่แล้ว พระองค์ก็ปล่อยให้หลุดไปเลย ดับไปเลย

แต่ผลงานที่พระองค์ทำ ก็ยังมาเป็นประโยชน์แก่สัตว์โลก อรหันตที่จะเป็นทพของโลกลังอยู่กันเยอะแยะ พระองค์ไม่กลัวอีกแล้ว

เพราะฉะนั้นที่บอกวามาร ความจริงมารอาราธนา ตั้งแต่พระองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ แล้วที่สระมุจลิน มารอาราธนา แล้ว ในระหว่างที่ เสวยวิมุตติสุข มารมาแล้ว ที่อชชปาละนิโครธอีกแห่งหนึ่ง มาอาราธนาบอกว่าพระโคตม ขวนขวายน้อยเกิด

อย่าไปตั้งศาสนาพุทธสอนชาวโลกให้เหน้อยยากเลย เมื่อหลุดพ้นไปแล้ว ก็ตัดช่องน้อยเอาตัวรอด รับผิดชอบไปเสียเลย

พระศาสดาขับไล่มาร บอกวามาร ไม่ได้ トラบไตสาวก สาวิกา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ของเรายังไม่สามารถ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบปฏิบัติธรรมอยู่ ยังไม่

สามารถประกาศพรหมจรรย์ของเราด้วยดีให้ ไผเราะในเบื้องต้น
ไผเราะในท่ามกลาง ไผเราะในที่สุด ยังไม่สามารถจะแก้ปริปัวาท
ของคนต่างศาสนาต่างลัทธิที่มาย้ายต่อศาสนาได้ คราบนั้น
ตลาคตยังไม่ดับขั้นปรีนิพพาน พุดอย่างนี้ มารก็ลาไป

ในพรรษาสุดท้ายที่อาพาธหนัก ในเมืองเวสาลี มาร
ตัวนั้นก็โผล่เข้ามาอีก มาบอกว่าได้เวลาแล้วพระเจ้าข้า พระองค์
จำคำปฏิญาณเมื่อ ๔๕ ปีก่อนโน้นได้ไหม ที่พระองค์ประทับ
อยู่ที่อชชปาละนิโครธ ต้นไทรอันเป็นที่พักแห่งเด็กเลี้ยง
แพะที่ตำบลอรุเวลาเสนานิกม จำได้ไหม มาทวงสัญญา
แก่กับพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าบอกจำได้ อย่างแล้วเลยมาร บัดนี้ สาวิกา
ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาของเราแพร่หลายแล้ว พรหม-
จรรย์เราเป็นบกแผ่นแล้ว สามารถประกาศธรรมทั้งไผเราะใน
เบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุดได้ดีแล้ว สามารถแก้ปริปัวาทต่าง ๆ
ได้ดีแล้ว

เอาละมาร แต้นอก ๓ เดือน เราจะดับขั้นปรีนิพพาน
บอกกับมารอย่างนี้ อันนั้นแหละเป็นสาเหตุ ว่าถึงแม้พระพุทธ-

เจ้าจะนิพพานเมื่ออายุ ๘๐ ก็จริง ก็เชื่อว่า พระองค์จะใจ
ไม่ใส่ระกำตัดข่องน้อยทั้งโลกไป ในเมื่อพระองค์ได้ถ่ายทอด
ความรู้ให้กับพระสาวกเต็มเปี่ยมแล้ว

ดูก่อนอนันท์ กำมือของอาจารย์ไม่มี พระองค์
แบมือให้กับลูกศิษย์หมด ไม่มีว่าตรงนี้ยกเอาไว้ กลัวลูกศิษย์
คิดล้างครู ต้องยกเอาไว้ ไม่ให้รู้ ไม่มี

พระพุทธเจ้าไม่มียกความรู้ไว้สำหรับอาจารย์ ไม่มี บอก
ว่ากำมือของอาจารย์ไม่มี เบ็ดเผยหมด เพราะฉะนั้น ในเมื่อ
บรรดาพระสาวกทั้งผู้หญิง ผู้ชาย ทั้งภฤหัสถ์ เขามีกำลัง มี
ความสามารถจะประกาศศาสนาแทนพระองค์ได้แล้ว พระองค์
ก็ไว้วางพระทัยได้ พร้อมที่จะนิพพานแล้ว

เพราะฉะนั้นถึงแม้นิพพานเมื่ออายุ ๘๐ ก็ไม่ใช่เสีย
เมตตา เปล่าครับ แต่อาราธนาแล้วยังยื่นต่อไปอีกสัก ๒๐ ปี
ก็เป็นผลพลอยได้ของชาวโลกที่จะอยู่มีโอกาสเห็นหน้าพระ-
องค์ ต่อไปอีกนาน ๆ เรื่องของเรื่องมีเพียงเท่านั้นเอง

ถาม ลูกฆ่าพ่อเป็นอนันตริยกรรม ตกนรกลง
อเวจี แต่ทำไมพระเจ้าอชาตศัตรูจึงฆ่าพ่อจึงไปตกแค่
โลหะกุมพี

ตอบ ก็เพราะว่าอชาตศัตรูทำมหากุศล อุปถัมภ์ปฐม-
สังคายนา ๑ บูรณะวัด ๑๘ ตำบลดอบเมืองราชคฤห์ ๑ และก็
กลับใจเป็นสัมมาทิฐิ หลังจากฟังสามัญผลสูตรที่พระพุทธเจ้า
แสดง ๑ ทูลขอขมากรรมกับพระพุทธเจ้าด้วยพระองค์เอง ๑

๔ ข้อนี้เลยผ่อนกรรมตกแค่โลหะกุมพี แทนที่จะไป
อยู่บางขวางก็อยู่แค่หลุ เรื่องแก่นั้น รับสารภาพกับศาลว่า
ฆ่าเขาจริง และมีความค้อย่างอนมาชดเชย ศาลก็เลยเมตตา
ตัดสินอยู่แค่ตลหุก็พอ ไม่มีอะไร

ถาม สมัยที่พระองค์ทรงเข้าปรินิพพาน ทราบบ้าง
หรือไม่ว่านางภิกษุณีสุญแล้วหรือยัง เพราะไม่ปรากฏว่ามีนาง
ภิกษุณีเข้าร่วมในครั้งนั้น น่าจะปรากฏ ถ้ายังมีอยู่ ถ้าสุญแล้ว
เหตุไรในสมัยหลังมาจึงปรากฏนางภิกษุณีขึ้นมาอีก ขอความ
สว่างด้วย

ตอบ ว่ายังไม่สุญ นางภิกษุณีมีอยู่สิครับ ในสมัยที่
เมืองกุสินาราก็ยังมีภิกษุณีอยู่ ถ้าไม่มี ทำไมพระองค์ตรัส
บอกว่า ดูก่อนอานนท์ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
ได้ตรัสอย่างนี้ มีความอนุสรณ์ถึงเรานะ จึงไปสู่สังเวชนีย-
สถาน ๔ ตำบล ไปปลงธรรมสังเวชนียสถานนั้น จะเป็นไปเพื่อ
สุคติโลกสวรรค์แก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา นั้น ๆ
พุทธพจน์ข้อนี้แสดงว่าภิกษุณีมีอยู่ในครั้งพระพุทธเจ้านิพพาน
ไม่ได้สูญหายไปไหน มีอยู่

ถามพระมาลัยเกิดภายหลังพระพุทธเจ้านิพพานหลายร้อยปี
จะมีขัดกับเรื่องที่ว่า พระโมคคัลลานะ ถูกพวกเดียรถีย์จ้างโจรทุบ
เพราะนำข่าวสารสัตว์นรก มาแจ้งกับประชาชนหรือ และใน
หนังสือเทศน์ เรื่องมาลัยก็มีพระโมคคัลลานะ

ตอบพระโมคคัลลานะ กับพระมาลัย คนละองค์ นะครับ
พระโมคคัลลานะครั้งพุทธกาล พระมาลัยอยู่ในลังกา แล้วเรื่อง
เทศน์พระมาลัย มีเรื่องพระโมคคัลลานะ เป็นเรื่องเล่าครั้ง
พุทธกาลเอามาเล่า แต่ลักษณะคล้ายกัน ก็ลงไปนรก ไป
เยี่ยมสวรรค์ แล้วเอามาบุญมาเล่าให้ชาวโลกฟัง คล้ายๆ กัน

ขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายเรื่องอิทธิบาท ๔ ทำใหม่ชีวิต
อยู่ได้ชั่วกัปชั่วกัลป์ ให้เห็นแจ่มด้วย

ชั่วกัปชั่วกัลป์นี้ ก็กรณอายุอันกว่าเป็นอายุของโลก
อยู่ค่าพาคาดิน อย่างนี้กันอย่างนั้นนะครับ เพียงแต่ชั่วอายุกับ
อย่างคนเดยวนถือว่า ๑๕ ปี เป็นเกณฑ์ อยู่เกิน ๑๕ ก็ถือว่า
ว่าอยู่เกินอายุ ๑ กัปแล้ว จะบอกให้ คือ ๘๐ ปีก็พูดได้ว่าอายุ
เกิน ๑ กัปไปแล้ว

อายุขัยของมนุษย์ในปัจจุบันนี้ ๑๕ ปีเป็นอย่างสูง ใคร
เกิน ๑๕ ต้องเป็นลาภของชีวิต ต้องเรียกว่าอยู่ได้เกิน ๑ กัป
เกี่ยว ๗๕ ขึ้นไปแล้วฉลองอายุเกิน ๑ กัป แจกการฉลอง
อายุได้ มาแสดงมุทิตาบัตร ว่าข้าพเจ้านี้อายุเกิน ๑ กัป
แล้ว

ถามว่า ๑ กัปหมายถึงอะไร

ตอบหมายถึงกัปปะ ไม่ใช่อายุของโลก อายุของ
โลกนับไม่ถ้วนเป็นกัปหนึ่ง

อิทธิบาท ๔ ในที่นี้หมายถึงฉันทอิทธิบาทประธาน
สังขาร จิตตอิทธิบาทประธานสังขาร วิมังสอิทธิบาทประ-

ธานสังขาร หมายถึงอย่างนี้ อิทธิบาท ๔ วิริยอิทธิบาท
ประธานสังขาร

คือว่าอิทธิบาทอันประกอบด้วยประธานสังขาร ได้แก่
กำลังแห่งสมาบัติอย่างแรงกล้า คืออนิมิตะเจโตสมาบัติ
เมื่อเข้าอนิมิตะเจโตสมาบัติแล้ว ก็สามารถขับไล่บรรดาอาหาร
ออกจากกายได้หมด ทำให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่า ออกจาก
สมาบัติแล้วโรคภัยอยู่ที่หาย กำลังกายแข็งแรง กระปรี้
กระเปร่าดี อย่าว่าแต่พุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทำได้

พระสงฆ์ในเมืองไทยก็ทำได้ ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตะ
อาจารย์กัมมภูฐานมีชื่อในภาคอีสานที่ท่านล่วงลับไปแล้ว ประมาณ
๑๐ กว่าปี เป็นอาจารย์กัมมภูฐานที่มีชื่อเสียงมาก ท่านผู้นี้
ครั้งหนึ่งเคยอาพาธหนักในถ้ำแห่งหนึ่ง แล้วก็ท่านได้เจริญอิทธิบาท
ตามนัยที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ เข้าอนิมิตะเจโตสมาบัติ พอออก
จากสมาบัติแล้วอาพาธที่เป็นอยู่หายเป็นปลิดทิ้งเลย ร่างกายฟื้นฟู
สภาพแข็งแรงกระปรี้กระเปร่า ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมารบกวน
ตลอดบั้นนี้ไม่มีเลย และอาพาธที่ไรท่านก็เข้าสมาบัติขับไล่อาพาธ
ทุกที

จนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย ต้องปล่อยไปตามกรรมตา
สังขาร ผันสังขารไม่ได้แล้ว ปล่อยแล้ว

เรียกว่าอายุขยะมรณะ ตายเหมือนผลไม้สุกงอมหล่นลง
มาจากตัวเอง ไม่มีใครมาปลิดหรือว่าถูกอุบัตะ ไม่เป็นอุบัตะ-
มรณะ ไม่เป็นกัมมะขยะมรณะ

แต่เป็นอายุขยะมรณะ ถ้าเป็นอายุขยะมรณะแล้วไม่มี
อำนาจใด ๆ มาผันได้ ความตายเพราะสิ้นอายุ ถ้าตายเพราะ
สิ้นกรรม ตายเพราะเหตุอุบัตเหตุอย่างนี้ กรรมอื่นช่วยได้

เช่นว่าจะตายเพราะสิ้นกรรม เราสร้างกรรมดีไว้มาก ๆ
เป็นมหากุศล ปล่อยสัตว์ ทำอภัยทานเยอะ ๆ อำนาจอภัย
ทานก็ต่ออายุไปได้

พระองค์ทรงเป็นพระนวกะ บวชที่วัดราชประดิษฐ์
หลายปีมาแล้ว ก็เขียนลงในบทความนวกะรำลึกชนหนึ่ง บท
ความนั้นแก่เล่าถึงเมื่อยังเป็นคฤหัสถ์อยู่ ว่าตายไปตั้ง ๓ วันแล้ว
ฝันมา ระหว่าง ๓ วันก็เห็นคนใส่เสื้อแดงกางเกงแดง มาเอา
ตัวแกลไป ไปทนายมบาล ไปถึงคล้าย ๆ เป็นศาล เปิดบัญชีดู
บอกว่านถึงที่ตายแล้ว เพราะฉะนั้นจะต้องตายไปตามกรรม
แก่ก็ตกใจ

ระหว่างที่ตกใจก็มีเสียงร้องบอกว่าอย่าเพิ่ง เขายังไม่ควร
ถึงที่ตาย เสียงอะโรมันร้องออกมา มองไป เต่าตัวหนึ่งคลาน
ออกมาจากใต้แท่นยมบาล บอกว่าเขายังไม่ถึงที่ เมื่อเขายัง
เป็นเต่าอยู่ เขาเคยช่วยฉัน ฉันถูกคนจับไป จะเอาไปต้ม
แกง เขาช่วยฉัน เอาฉันไปปล่อยในนา เขายังมีความดีอยู่
เพราะฉะนั้นต้องต่ออายุให้เขาหน่อย ยมบาลก็เปิดบัญชีดู
ก็บอก เออ จริง วันนั้นเดือนนั้น เจ้าเคยทำความดีด้วยการ
ช่วยต่อชีวิตสัตว์ เป็นอภัยทาน เพราะฉะนั้นจะต่ออายุให้ไป
อีก ๑๐ ปี กลับไปเกิด

อยู่อีก ๑๐ ปี ให้หมั่นทำความดีไว้นะ อย่าไปสร้าง
บาปอกุศลกรรมเข้า หลังจากนั้นแกก็ฝันขึ้น ท่านเอามาส่ง
และกัพน แท่นนั้นมาแกะเชื่อบุญเชื่อกกรรม ก่อนนั้นไม่เชื่อ เคยวัน
เชื่อ-เลย เวลานั้นผู้เล่าก็ยังมิชีวิตอยู่ เป็นคฤหัสถ์แล้ว

เพียงความดีช่วยเต่าตัวหนึ่ง ต่ออายุถึง ๑๐ ปี อันนี้
เรียกว่ากัมมะขยะมรณะ แต่เมื่อมีกรรมดีมาตัดมาช่วย
เลยต่ออายุได้ แต่ถ้าเป็นอายุขยะมรณะแล้วไม่มีทาง แก่
จนอายุ ๕๐ แล้ว บอกขอต่ออีก ๓๐ ปีเกิด ไม่ได้การหรอก
ผลไม้มองมต้องหล่นแล้ว นี่เรื่องของเรื่องเป็นอย่างนั้น

ถามว่า เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ยังไม่ได้ถวายพระเพลิง รอให้พระมหากัสสปะเดินทางมาถึงเสียก่อน เมื่อพระมหากัสสปะถวายความเคารพ ตามตำนานว่าพระองค์ยื่นฝ่าพระบาทออกมา ให้พระมหากัสสปะนมัสการ ชื่อนี้มีความจริงเพียงใด เมื่อถวายพระเพลิงปรากฏว่ามีไฟลุกขึ้นมาเองโดยไม่มีใครเผาชื่อนี้มีความจริงเพียงใด

ขอตอบว่าจริงทุกข้อ เป็นพุทธปาฏิหาริย์ พระมหากัสสปะมาถวายบังคมพระพุทธบาท ๒ ข้างก็ยื่นออกมา นี่ก็เป็นพุทธปาฏิหาริย์ เป็นความจริง

ไฟเผาตนเอง ก็เป็นไฟเทวดาจุด เทวดาจุดไฟไฟสวรรค์ ลงมาจากสวรรค์ พุดง่าย ๆ ว่าเป็นความร้อนจากเตโชธาตุในธรรมชาติ ลุกพริบขึ้นมา ไม่อัศจรรย์ ในชื่อนี้เป็นได้ เวลานั้นก็เป็นได้ไม่เชื่อก็กเอาไม่สองอันมาสู้กัน เอากระจกไปส่องดู ก็เกิดไฟสวรรค์ขึ้นมาเหมือนกัน ไม่ต้องอาศัยไม้ขีด กระจกร้อน ๆ ไปตั้งเผาเผาแตก เอาแสงแตกเข้ามาประเดี๋ยวก็ลุกกระตาศไหม้เลย เข้าใจว่าเป็นอย่างนั้น เป็นความจริงครับชื่อนี้

ถามเรื่องพระพุทธเจ้าไม่ใหญ่กว่าคนเรา แต่ในอรรถกถาเสนาสนะชั้นถะ ตอนว่าด้วยเท่าเตี้ยและตั้ง ให้มีเท่าสูงไม่เกิน ๘ นิ้วพระศอก ท่านแก้ประมาณนิ้วพระศอกว่า ๓ นิ้วบุรุษกลางคนเป็น ๑ นิ้ว สุกต ๓ คืบคนกลางคนเป็น ๑ คืบพระศอก ได้ความว่าพระองค์คงจะใหญ่กว่าคนเราถึง ๓ เท่าทุก ๆ ส่วน และลักษณะบุรุษที่ความนิ้วพระศอกเสมอกันเป็นต้น ช่วยแก้สงสัยด้วย

เรื่องน ท่านก็อ่านแล้วว่าเป็นอรรถกถา อรรถกถาท่านเชื่อของท่านว่าพระพุทธเจ้าใหญ่กว่าคน ท่านก็แก้ตามความเชื่อของท่าน

แต่ในพระบาลี พระพุทธเจ้าเท่าคน ไม่ได้ใหญ่โตกว่าคนตั้ง ๓ เท่า ๔ เท่า ไม่ได้ใหญ่อย่างนั้นหรือครับ ธรรมคถาใหญ่กว่าคน ๓ เท่า ๔ เท่าแล้ว จะไปแลกสังฆาฏิกับพระมหากัสสปะห่มได้อย่างไร ห่มไปแล้วมั่งอยู่แค่ราวพระถันหรือใหญ่กว่าคนตั้ง ๓ เท่า ๔ เท่านี้จะไปแลกผ้าห่มกับพระมหากัสสปะได้อย่างไร นี่อันนี้เป็นหลักฐาน

เมื่อยังเป็นคฤหัสถ์อยู่ไปอยู่กับพระนางพิมพาได้อย่างไรใหญ่กว่าคนตั้ง ๓ เท่า ๔ เท่า นี่ก็อย่างนี้แล้วกันนะครับ เมื่อ

ใหญ่กว่าคน ๓ เท่า ๔ เท่าแล้ว เวลาหมอชิวจะไปเฝ้า พา
พระเจ้าอชาตศัตรูไปเฝ้า พระเจ้าอชาตศัตรู ดูไม่ออกว่าใครเป็น
พระพุทธเจ้า เพราะไม่เคยเห็นพระพุทธเจ้ามาก่อน

กระทงหมอชิวก็ต้องบอกว่าองค์ที่นั่งหันพระปรีศฎางไป
ทางทิศประจิม ผินพระพักตร์ไปทางบูรพาทิศ ในท่ามกลางสงฆ์
องค์นั้นแหละคือพระผู้มีพระภาค พระเจ้าอชาตศัตรูจึงไป
ไหว้เฝ้าพระบาทถูก ถ้าพระองค์จะใหญ่กว่าคนตั้ง ๓ เท่า ๔
เท่าแล้ว หมอชิวพูดคำเดียวบอกว่าพระองค์ที่รูปร่างใหญ่โต
เป็นยักษนั่งอยู่บนเป็นพระพุทธเจ้า นี่หมดเรื่อง ทำไมไม่พูด
อย่างนั้นเล่า นี่อันหนึ่ง

อีกอันหนึ่งพระอานนท์หน้าตาเหมือนพระพุทธเจ้าทุก
อย่าง ใคร ๆ ก็หลงกราบหลงไหว้ คิดว่าเป็นพระพุทธเจ้า
ถ้าใหญ่โตกว่าคนตั้ง ๓ เท่า ๔ เท่าแล้ว ใครจะมาหลงกราบ
หลงไหว้พระอานนท์ หรือว่าพระอานนท์จะรูปร่างเท่าพระพุทธ-
เจ้า ๓ เท่า ๔ เท่าเหมือนกัน ถ้าอย่างนั้นพระอานนท์จะไม่ชื่อว่า
เป็นคนมีรูปร่างหล่อรูปสวย

พระพุทธเจ้าทำรูปหล่อ แล้วพระพุทธเจ้าของเรา
รูปหล่อเป็นชายงาม แม้แต่บุรุษเพศก็ยังหลง อย่างว่าแต่
สตรีเพศ บุรุษเพศยังหลง ได้แก่พระวักกเถรอย่างไรเล่า

พระวักกเถรออกบวชไม่ใช่บวชเพราะอะไร บวชเพราะหลง
พระรูปพระพุทธเจ้า บวชแล้วไม่เป็นอันทำอะไร นั่งแหงนคอ
ชมพระพักตร์อยู่นั่นแหละ แหม หล่อจริงนะ หล่ออย่างโน้น
หล่ออย่างนี้ ชมพระพุทธเจ้าอย่างนั้น

พระวักกเถรพราหมณ์แกบวชเพราะความหล่อของพระ-
พุทธเจ้าเป็นเหตุ แล้วพระพุทธเจ้าถ้ารูปร่างใหญ่โตตั้ง ๓ เท่า
๔ เท่าจะหล่อหรือ รูปร่างผิพรรณตา แหงนคอตั้งศอกตั้งวา
หน้าตาน่ากลัวไปไหนเห็นเข้าตกใจ ร้องไห้เลย เต็ก ๆ นี้แสดง
ว่าพระพุทธเจ้าหน้าตาคนธรรมดา ถ้าจะใหญ่โตกว่าคนเดียว
นี้ก็คิดน้อย ไม่ใช่ผิดผู้ผิดคนมากมายอะไร

ส่วนนิ้วพระหัตถ์เสมอกันนี้เป็นมติในอรรถกถาแทรก
เข้ามาครบ นิ้วเสมอกัน แทนที่จะงามกับน่าเกลียด เห็น
แล้ววืงหนี นิ้วพระบาทก็เสมอกัน นิ้วพระหัตถ์ก็เสมอกัน
และมีหน้าชาแนยยาวถึงเข่า ไม่ใช่คนนะ มัณวานรนะ แขน

ยาวถึงเข้านี้ เพราะฉะนั้นพระพุทธรูปเจ้าไม่มีลักษณะอย่างนั้น
หรือ

ตำนานมหาปริสลักษณ์ะ นี้เราต้องการเอาไว้ อย่า
ไปเชอร้อยเปอร์เซ็นต์ อย่าไปเชื่อตามคำในตำนานมหา-
ปริสลักษณ์ะพรรณนาไม่ได้หรือ พรรณนาเอาตามตัว
หนังสือไม่ได้

ไม่เชื่อเอากระจกส่องดูซิ แขนยาวถึงเข่า นิ้วเท่านิ้วมือ
ยาวเท่ากัน ตายจริง คนอะไรก็ไม่รู้ รูปร่างอย่างนั้นน่ากลัว

พระพุทธรูปเจ้าเราไม่มีลักษณะอย่างนัร้อยเปอร์เซ็นต์เด็ด
ขาด มีรูปร่างเหมือนมนุษย์ธรรมดาทุกอย่าง แต่ว่ามีความสวย
งามดีกว่ามนุษย์ เป็นอย่างนั้น

หลังจากเผาเสร็จแล้วปรากฏว่าผ้าผืนหนึ่งทีไฟไหม้ไหม้
ข้อสันนิษฐานว่าอย่างไร และผ้าผืนนั้นเป็นผ้าสังควนที่
ปุระตะถวายใช่หรือไม่

ตอบไม่ใช่ ผ้าผืนเวลานี้ยังมีผ้าไฟไหม้ไหม้ ท่าน
เชื่อไหม เคยวนมโหรีชนิดหนึ่งทางวิทยาศาสตร์เขาค้นพบ
ทอเข้าแล้วเวลาจะซัก แทนที่จะซักน้ำ ต้องไปแห่ใน
กองไฟให้ไฟซัก ซักแล้วขี้เกล็ดหรือออกหมด และผ้าผืน

สะอาด เอามาต้มมาใช้ได้ เวลานี้มีอยู่ เพราะฉะนั้นผ้าชนิด
นี้ครั้งพุทธกาลมีอยู่ แสดงว่าความเจริญทางวิทยาศาสตร์
ในอดีตเจริญกว่าพวกฝรั่งคิดขึ้นถึง ๒๕๐๐ กว่าปี อันนี้
ไม่ใช่เล่น

ถามว่าคนบางคนได้สมสู่อยู่กันมานาน ๑๐ ปี ๒๐ ปี
แล้วไม่มีลูกเลย เพราะเหตุใดทำกรรมวิบากอะไร

ผมว่าไม่น่าจะถือว่าเป็นกรรมวิบาก ที่ไม่มีลูกนะ ไม่
มีลูกควรจะขบใจว่าเรานี้ไม่มีบ่วงมาผูกคอ ผูกขา ผูกเท้า
เอาไว้ ชีวิตเป็นอิสระเสรี เป็นตัวของตัวเอง

จะทำบุญทำทานก็เต็มที่ ไม่ต้องห่วงว่าต้องเก็บมรดก
ให้ลูกหลานกิน ทำเท่าไรก็ตายายสองคนกินเท่าที่จะกิน
เหลือออกนั้นก็ทำบุญทำทาน เป็นกำไรของชีวิต ไม่น่าจะ
ถือว่าเป็นกรรมวิบาก

แต่ถ้าจะถือว่าเป็นกรรมวิบากต้องถือว่าคู่ ๆ นั้นเคยพราก
ลูกพรากหลานคนอื่นเขามาก่อน หรือมิฉะนั้นก็เคยทำแท้งคนอื่น
เขามาก่อน ตัวจึงไม่มีลูกตลอดชีวิต

ถามว่า พระวัคคี ๓๐ รูปตามหญิงโสเภณี พบพระ-
พุทธเจ้าแล้วขออุปสมบท ได้ผ้าจีวรที่ไหนกัน เพราะอยู่ในป่า
หรือพระพุทธเจ้าเอาไปด้วย

ตอบพุทธโธ เอหิกิกขุ หลายต่อหลายคน บาตรจีวร
มาพร้อมกันบุคคล คือผู้ที่เคยทำบุญทำทานถวายจีวร ถวาย
บาตรพระ ท่านบอกในชาติต่อ ๆ ไปถ้าหากว่าจะเป็นอรหันต์
ด้วยเอหิกิกขุแล้ว บาตรจีวรลอยมาเอง จะเป็นของคูปัญติคัตตัว
มา เพราะผลทานได้ทำไว้ในบุเรชาติ

ถามว่า ตระกูลงูที่ชื่อว่า เอราบัตตามความในขันธ-
ประวัติที่ว่า เอราบเลหิ เม เมตตั้น เป็นงูชนิดใด มี
รูปร่างลักษณะอย่างไร อยากรู้มาหลายปีเต็มที่จะว่าเป็นประเด
หรือปะทะหรือบพหรือทำก็จักกลายเป็น งูมีเท้า เดียวก็เป็นไป
ไม่ได้

๒. พระมหานิกายรุ่นเก่าซึ่งในบัดนี้ยังมีอยู่ ห่ม
จีวรคลุมหน้าบลุกบวบและห่มคองผ้าสังฆาติรัคคอก อย่างรูป
หล่อสมเด็จพระสังฆราชสุขในโบสถ์อย่างนั้น อาตมาเดาเอา
ว่าเป็นแบบสืบเชื้อสายมาแต่โบราณจริง แต่ทำไมพระพุทธร-
รูปจึงไม่ห่มอย่างนั้น ขอให้ความเห็นด้วย

ข้อแรก เรื่องตระกูลงูในขันธประวัติที่พรรณนาไปก็ใช้ที่
เพราะว่าเป็นงูที่ชาวอินเดียรู้จักกันในครั้งนั้น ครั้นกระนั้นชื่อของ
งูก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยนิยม เราก็มักไม่ทราบเหมือนกัน
ว่างูประเภทใดเป็นอย่างนั้น

แต่คำว่า เอราบเลหิ เม เมตตั้น ในที่นี้อย่าไปแปล
ตามตัว เป็นงูเท้าเดียวหรือบพเดียวไม่ใช่ครับ ในที่นี้เอา
ความว่าเลื้อยไปในทางเดียว พุ่งไปในทางเดียว ไม่ใช่
แปลตามตัวว่างูเท้าเดียว

ไม่มีงูที่ไหนในโลกที่มีเท้าเดียว ถ้าจะมีหลายเท้าก็เป็น
มังกร มังกรก็อยู่ในสกุลเดียวกับจระเข้ มังกรก็จรเช่นนั้นเอง
เรียกว่าตะโขง มังกรนี่คือตะโขง

พญาตะโขง ตะโขงกับจระเข้ก็สกุลเดียวกัน เพราะ
จะนั่งงูในที่นี้ก็หมายความว่าไปในทางเดียวเถิดครับ ข้อความ
อันนี้

ส่วนอีกข้อหนึ่งที่บอกว่าจีวรหน้าบลุกบวบนั้น ข้อนี้
นะครับ การห่มผ้าแบบพระมหานิกายนี้ แม้รุ่นเก่าก็ไม่ใช่
ห่มแบบครั้งพุทธกาล ห่มแบบครั้งพุทธกาลห่มอย่างมหา-
นิกายถูกแล้ว แต่ไม่เอามือเข้าไปในจีวร ไม่หน้าบลุกบวบ

คล้าย ๆ พาดไป แต่ไม่เชิง พอหนีไปแล้วก็พาดขึ้นเฉย ๆ เลย
ไม่ตกลงศีรษะ เอาเข้า

ท่าห่มแบบนี้เป็นพระพุทธรูปแบบคันธาระกับอมาระวัต
ตรงกันเลย ห่มแบบนี้ อย่าเอามือเข้าไปในจีวรอย่าพัน แล้ว
ตกลงศีรษะ พอห่มแล้วก็ตะหวัดขึ้นบ้างเลย ห่มแบบนี้เราเทียบ
กับพระพุทธรูปอินเดียสมัยอมาระวัต พระพุทธรูปสมัยคันธา-
ราชกูร์ซึ่งตกในราว พ.ศ. ๖๐๐ ถึง พ.ศ. ๗๐๐ กับห่มแบบนี้
โดยที่ไม่เอาจีวรตกลงศีรษะก่อนเหมือนกัน-ไม่มีผิด เป็นแบบ
เก่า มาจากอินเดีย ตามตำรามาจากอินเดียจริง ๆ

ส่วนที่มาตัดแปลงมีประกาศคาดเอา แบบนี้เป็นของ
ชั้นหลัง เกิดขึ้นในลังกา และก็ต่อเข้ามาทางสุโขทัย
สุโขทัยรับจากลังกาเข้ามา จึงห่มแบบนี้ เป็นแบบเก่า

คือแบบเก่าของไทยตั้งแต่สมัยลังกาวงศ์เข้ามาใน
สุโขทัย แต่ไม่ใช่แบบเก่าในอินเดีย แบบเก่าในอินเดีย
ไม่ได้ห่มแบบนี้ แบบเก่าในอินเดียห่มแบบพระพุทธรูปรุ่น
อมาระวัต รุ่นแบบคันธารราชกูร์

ซึ่งแบบนี้ก็ห่มแบบพระมหานิกายนั่นแหละ แต่ทว่า
ไม่ตกลงศีรษะ ไม่เอา พอพันลูกจบแล้วตะหวัดขึ้นบ้างทันที
เลย อย่างนั้นแล้วเหมือนเลย เหมือนพระพุทธรูปในอินเดีย
ไม่มีผิด เข้าใจว่าพระสงฆ์ในอินเดียครั้งกระโน้นห่มกันด้วย
วิธีนี้ เราดูได้จากพระพุทธรูปรุ่นเก่าในอินเดียเป็นแบบนี้

เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ทุกวันนี้ไม่ได้ห่มแบบพุทธกาล แน่
แล้วเรารู้สึกกันอย่างนี้ได้ ไม่ว่าจะนิกายใด นิกายไหนก็ตาม

นิกายพม่า นิกายลังกา นิกายไทย นิกายยะไข่
อะไรก็ตาม เป็นเถรวาทด้วยกันนี่แหละ ไม่ได้รักษาแบบใน
อินเดียเป็นแน่ แล้วต่างห่มตามความเห็นของท้องถิ่น และ
ของครูบาอาจารย์ที่บัญญัติขึ้นมาในภายหลัง

วันนี้เห็นจะพอสมควรแก่เวลานะครับ.

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เห็นหน้ากันเมื่อเช้า

สายตาย

สายสุขอยู่สบาย

บ่าม้วย

บ่าม้วยรินเรียงกาย

เย็นดับ ชีพนา

เย็นอยู่หยอกลูกด้วย

คำม้วยดับสูญ ๆ